

İTİRAZIN İPTALİ DAVASI İÇİN GEÇERLİ HAK DÜŞÜRÜCÜ SÜRENİN İŞLEMESİ İÇİN ÖDEME EMRİNE İTİRAZIN TAKİP ALACAKLISINA TEBLİĞİ ŞART MIDIR?

[Y. 11. HD., T. 16.9.2024, E. 2024/3074, K. 2024/6421]*

Is the Notification of the Objection to the Creditor a Prerequisite for the Running of the Limitation Period Applicable to the Action for Annulment of the Objection?

Bilgehan YEŞİLOVA*

ÖZ

Çalışma, m^{**}. 67, I uyarınca [aynı yönde bkz. m. 68, I] açılan itirazın iptali davası için öngörülen bir yıllık hak düşürücü sürenin, ödeme emrine yapılan itirazın alacaklıya [hiç] tebliğ edilmediği, ancak alacaklının bu itirazdan bir vesileyle haberdar olduğu [=haricen ıttılâ] durumlarda, işlemeye başlayıp başlamayacağını incelemektedir. Özellikle Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 16.09.2024 tarihli uyuşmazlığın giderilmesi kararının odağında, tıpkı itirazın kaldırılması taleplerinde olduğu gibi bu kez de yaşanan zorunlu arabuluculuk sürecinin bu süreyi başlatmaya yetip yetmediği meselesi bulunmaktadır.

Kural, hak düşürücü sürenin itirazın alacaklıya tebliği ile başlayacağı yönündedir. Ancak uygulamada alacaklıların m. 59, I gereği yatırmaları gereken tebliğ masrafından imtina etmeleri, itirazın tebliğ edilmemesine ve dolayısıyla dava açma süresinin belirsiz bir biçimde uzamasına yol açmaktadır. Yerleşik içtihatlarda, alacaklının itiraza "tam olarak muttali" olması gerektiği vurgulanmakta; tebliğ dışındaki harici öğrenme hâlleri, süreyi başlatmak için yeterli görülmemektedir. Bu görüşün kabul ettiği neredeyse tek gerçek istisna, itirazın kaldırılması talepleriyle ilgilidir. Alacaklının icra mahkemesinden itirazın kaldırılmasını istemesi durumunda, itirazın içeriğine "de" artık vakıf olduğu kabul edilerek bir yıllık hak düşürücü sürenin bu tarihten itibaren işleyeceği yönünde, istikrar kazanmış bir görüş oluşmuştur. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin anılan kararı,

• **Gönderi:** 21.01.2026 - **Kabul:** 01.03.2026 | **Received:** 21.01.2026 - **Accepted:** 01.03.2026.

(Lexpera). Karar metni için ayrıca bkz. AŞIK, ORUÇ, TOK, SAÇAR, AŞİT, s. 110, dn. 125.

* Yaşar Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Usul ve İcra İflâs Hukuku Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye
✉ bilgehan.yesilova@yasar.edu.tr • ORCID 0000-0001-6599-450X.

Atf Şekli / Cite As: YEŞİLOVA, Bilgehan (2026). İtirazın İptali Davası İçin Geçerli Hak Düşürücü Sürenin İşlemesi İçin Ödeme Emrine İtirazın Takip Alacaklısına Tebliği Şart Mıdır?. ÇÜHAD, (9), 137-191.

İntihal / Plagiarism: Bu makale bir intihal engelleme yazılımı aracılığıyla denetlenmiş ve en az iki hakem incelemesinden geçmiştir. / This article has been checked via a plagiarism prevention software and reviewed by at least two referees.

Bu eser Creative Commons Atf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır. This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

** Metin içerisinde [m.] kısaltması sadece İcra ve İflâs Kanunu'na ait hükümler için kullanılmıştır.

benzer bir istisnâî görüşü, bu kez arabuluculuk başvuruları için geçerli görmemiş; arabuluculuk sürecini, süreyi başlatan bir “haricen ıttılâ” hâli olarak kabul etmemiştir.

Varılan sonuç, başta dürüstlük kuralı ve çelişkili davranış yasağı (TMK m. 2) ışığında tartışmalıdır; zira arabuluculuk müzakerelerine katılan ve anlaşmazlık tutanağını imzalayan alacaklının da pekâlâ itirazın içeriğine en az bir tebliğ işlemindeki kadar vakıf olduğu, düşünülebilir. Kaldı ki, sorunun metodolojik tahlilinin yani tüm yorum yöntemlerinin birlikte tüketilmesinin ardından da aynı sonuca ulaşmanın yazıldığı kadar kolay olmadığı görülmektedir. Bu sırda “haricen ıttılâ” bahsinde, kazaî içtihadın “usûlsüz tebliğ/yok tebliğ” arasında yaptığı ayrımın üzerinde ihtiyatla durulması; isabet derecesinin tartışılması gerekir. Öte taraftan m. 78, II, IV hükümlerinin de alacaklıya sanıldığı kadar uzun süre tanıyıp tanımadığı meselesini etraflıca ele almak, sorunun çözümünde gerekli olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ödeme Emri, Takip Masrafları, Ödeme Emrine İtiraz, İtirazın Tebliği; İtirazın [Kesin] Kaldırılması Talebi ve İptali Davası.

ABSTRACT

The study examines whether the one-year limitation period prescribed in Article 67, I [see also Article 68, I] for an action for the annulment of the objection in civil proceedings commences in cases where the objection to the payment order was not served on the creditor [at all], yet the creditor became aware of this objection by some means [=external knowledge]. In particular, at the centre of the examined Court of Cassation’s decision (11th Cir., 16 September 2024) lies the question whether the mandatory mediation process, as in the case of requests for the definitive setting aside of the objection, is sufficient to trigger this period.

The rule is that the limitation period that is the time limit for the right to file a claim begins with the notification of the objection to the creditor. In practice, however, creditors' refusal to pay the notification costs required under Art. 59, I lead to the objection not being notified and, consequently, to the period extended indefinitely. Established case law emphasises that the creditor must be ‘fully aware’ of the objection; external knowledge of the objection other than through notification, is not considered sufficient to trigger the period. The almost only real exception recognised by this view concerns “requests for the definitive setting aside of the objection from the enforcement court”. Where the creditor requests for that relief, a stable view has emerged that the above mentioned period will now run from that date, as it is accepted that the creditor is already ‘fully aware’; thereby becomes acquainted also with the content of the objection. The aforementioned decision of the 11th Cir. did not consider a similar exceptional view to be valid for mediation applications; it did not treat the mediation process as an external knowledge initiating the period.

The outcome reached is debatable, particularly in terms of the principles of good faith and the prohibition of contradictory behaviour; since it is conceivable that a creditor participating in mediation negotiations and signing the minutes of disagreement is at least as familiar with the content of the objection as he would be through a formal act of notification. Moreover, it is also evident that reaching the same conclusion is not so straightforward after a methodological analysis of the issue, i.e., after exhausting the methods of interpretation. In this regard, in the discussion of ‘external knowledge,’ it is necessary to carefully consider the distinction made by judicial precedent between ‘improper-irregular notification/no notification’ and to discuss the accuracy of this distinction. On the other hand, it will also be necessary, for resolving the issue, to examine in depth whether Art. 78, II, IV in fact grant the creditor as long a period as is commonly assumed.

Keywords: Payment Order; Debt Enforcement Costs, Objection to the Payment Order, Service and Notification of the Objection to the Creditor; [Definitive] [Setting] aside of the Objection to the Payment Order in Civil Proceedings or from the Enforcement Court.

I. GENEL OLARAK- GİRİŞ YERİNE

1. İcra dairesince tebliğ edilen ödeme emrine takip borçlusu tarafından itiraz edildiğinde; takip alacaklısının önünde yapılan itirazı hükümden düşürmek ve böylece takibi kesinleştirmek için iki seçenek bulunmaktadır. Bunlar, itiraz iptalini dava etmek (m. 67, I) veya icra mahkemesinden *-içeriğine göre-* itirazın [kesin/geçici] kaldırılmasını istemektir (m. 68, I, 68/a). Her iki seçenek için geçerli bir yıl ve altı aylık hak düşürücü sürelerin söz konusu hükümlerde, ortak bir dille “... itirazın [kendisine, m. 68, I] tebliği...” (m. 67, I; 68, I; 68/a, I) üzerine işleyeceği, düzenlenmiştir. Kaçan/kaçırılan sürenin ardından alacaklının yeniden ilâmsız takip yapması mümkün değilse de (m. 68, I, *son cümle*)¹ genel hükümler dairesinde alacağını dava etmek hakkı saklıdır (m. 67, V).

2. Uygulamada, kazaî içtihadı da ziyadesiyle meşgul ettiği şekliyle takip borçlusunun ödeme emrine itirazının alacaklıya tebliği, çoğu kez mümkün ol(a)mamaktadır. Yine de yazılı sürelerin işleyip işlemediği ve dolayısıyla alacaklı tarafça itirazın hükümden düşürülmesi *-bilhassa iptali-* için yapılan başvuruların süresinde olup olmadığının tespiti, bir mesele hâlini almıştır. Çekişme, son olarak takip alacaklısının açacağı itirazın iptali davasından evvel başvurduğu zorunlu arabuluculuk (HUAK m. 18/A; TTK m. 5/A, I; İşMK m. 3, I) süreciyle ilgili olarak yaşanmıştır. Oysa yine kazaî içtihadta, bundan önce “*tebliğ*” dışında husule geldiği iddia edilen “*hâricen utlâa*” dair kimi uygulama örnekleri ele alınmış ve soruna yönelik getirilen çözüm, görece bir istikrara kavuşmuştur.

3. Meselenin “*arabuluculukla*” ilgili yönü, bu kez öğretilde yakın bir vakit önce tetkik edilmiş²; takiben 11. HD’nin 5235 s. K’nin 35. maddesine göre verdiği 16.9.2024 tarih ve 3074/6241 sayılı kararıyla ilginç bir hâl almıştır³. Karar, İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi Hukuk Daireleri Başkanlar Kurulu’nun 19.4.2024 tarihli başvurusu üzerine verilmiştir⁴ ve karar metninde sözü edilen diğer kararlar, İstanbul BAM 12 ve 14 ile 43. Dairelerine aittir. Oysa söz konusu başvurunun

¹ Bir yıllık süreden sonra takibin düşeceğine ilişkin bkz. ÜSTÜNDAĞ, s. 104, 106, dn. 314; KURU, *El Kitabı*, s. 254; YILDIRIM, DEREN-YILDIRIM, s. 134.

² DIRENİSA, KÖROĞLU, s. 2548 vd.

³ Y. 11. HD., T. 16.9.2024, E. 2024/3074, K. 2024/6241, (Lexpera). Oysa takip edilen metotla ilgili olarak özellikle *karş. Y. 6. HD., T. 18.4.2024, E. 2024/1081, K. 2024/925, (İçtihat Bülteni)*. Hatta “...*giderilmesi talep olunan uyuşmazlık inançlı işlemten kaynaklanmakta olup uyuşmazlığın niteliği itibarıyla sadece Dairemizin değil bir başka Yargıtay Dairesinin de görev alanına girdiği anlaşıldığından, Dairemizin Kanun’da belirtilen “ilgili hukuk dairesi” olarak kabul edilemeyeceği ve bir başka Yargıtay Hukuk Dairesini bağlayıcı biçimde uyuşmazlığın giderilmesinin mümkün olmadığı sonucuna varılmıştır.*” [vurgu eklenmiştir] şeklindeki bir sonucun [*karş. Y. 1. HD., T. 15.2.2024, E. 2023/5386, K. 2024/1243, (İçtihat Bülteni)*] bu kez “*itirazın iptali*” davaları özelinde de geçerli olması pekâlâ düşünülebilirdi.

⁴ Kararda, “... Daireler arasındaki uyuşmazlığın İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 14. Hukuk Dairesinin 02.12.2021 tarihli, 2021/1024 E. ve 2021/1491 K. sayılı kararı ile 43. Hukuk Dairesinin 18.01.2024 tarihli, 2023/1538 E. ve 2024/41 K. sayılı kararı *doğrultusunda* giderilmesi için dosyanın Yargıtay 11. Hukuk Dairesine gönderilmesine oy çokluğu ile karar verilmiştir.” [vurgu eklenmiştir] yazılıdır. Yeri gelmişken kararın bu yönüyle de ilgili olarak *karş. Y. 9. HD., T. 4.11.2024, E. 2024/10265, K. 2024/14468, (İçtihat Bülteni)*.

yapılmasından evvel aynı meseleyle ilgili olarak İzmir BAM 20. HD'nin 7.7.2023⁵ ve Bursa BAM 13. HD'nin 23.6.2022⁶ tarihli kararları ile yine İstanbul BAM 53. HD'nin 30.11.2022 tarihli⁷ kararları da bulunmaktaydı. Böylece varılan sonucun, başta Yargıtay'ın diğer daireleri ile İstanbul dışındaki Bölge Adliye Mahkemeleri ve hatta İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi'nin kararda numarası geçmeyen ve kararları da 11. HD'ce denetlenmeyen sair daireleri nezdinde nasıl bir etkiye yol açacağı, üzerinde düşünülmesi gereken; lâkin bu çalışmanın da konusunu teşkil etmeyen, son derece özellikli bir başka meseledir⁸.

4. Çalışma planına göre önce ödeme emrine itirazın tebliğiyle alâkalı; tarafımızca sınıflandırılmış kimi kazaî içtihat örnekleri ele alınacaktır. Bu tahlilin umulan faydası, sadece uygulamada görülen kimi somut olay türlerinin gün yüzüne çıkartılması değil; ama aynı zamanda aralarındaki ortak özelliklerden hareketle kazaî içtihadın artık istikrar kazanmış görüşünü de tespit edebilmektedir. Böylece yapılan değerlendirmelerin cevabını aradığımız ve arabuluculukla alâkalı asıl soru yönünden de kıymetli ipuçları içermesi, beklenir.

5. Takiben Kanunun 67, I ve 68, I maddeleriyle bilhassa 59. maddesinde yaşanan değişikliklerin yasama gerekçeleri üzerinde durulacaktır. Gerçekten de ödeme emrine itirazın alacaklıya tebliğiyle ilgili olarak 59. madde özelinde izlenen yol ve mer'iyet kazanan hukuk politikası, bu kez “tebliğ” dışında ve onun gerçekleşmediği hâllerde, fiilen tecelli eden “*hâricen ittilân*” menfaatler dengesi içinde nasıl ele alınması gerektiği hakkında mühim veriler içermektedir.

6. Nihayetinde yapılacak değerlendirmelerle meselenin çözümünde kilit rol oynan soruların her bir başlık altında ayrı ayrı cevaplanmasına ve genel olarak “*hâricen ittilân*” özel olarak ise “*arabuluculuk sürecinin*” ödeme emrine itirazın takip alacaklısına tebliğ edilmediği bir durumda, düzenlenen hak düşürücü süreyi işletmeye yetip yetmediği hakkında somut sonuçlara varılmaya çalışılacaktır.

II. KAZAÎ İÇTİHAT ÖRNEKLERİ

A. “*HÂRICEN İTTİLÂP*” YETERLİ GÖRMEYEN İÇTİHATLAR

7. Bu başlık altında söz edilecek ilk kararda⁹ “... itirazın[tarihinde] dosyaya konulduğu, bu tarihten itibaren 1 yıl geçtikten sonra davanın açıldığı belirtilerek, 1 yıllık dava açma süresinin geçmesi sebebiyle davanın reddine karar verilmiş, ...”; lâkin bu sonuç, “tebliğ” “şartı karşısında, yasaya aykırı görülmüştür. Kararda, borçlunun itirazının icra takip dosyasında “*bulunmasından*” ve dolayısıyla buradan “*görülebilecek/tespit edilebilecek olmasından*” başka doğrudan alacaklı nezdinde gerçekleşmiş ve “*hâricen ittilâa*” elverir hiçbir somut veri/emare geçmemektedir.

⁵ İzmir BAM 20. HD., T. 7.7.2022, E. 2022/1146, K. 2022/1138, (Lexpera).

⁶ Bursa BAM 13. HD., T. 23.6.2022, E. 2022/1301, K. 2022/1101, (Lexpera).

⁷ İstanbul BAM 53. HD., T. 30.11.2022, E. 2022/1982, K. 2022/349, (Lexpera).

⁸ Karş. Y. 9. HD., T. 25.6.2024, E. 2024/7333, K. 2024/9957, (İçtihat Bülteni).

⁹ Y. 19. HD., T. 20.1.2015, E. 2014/10638, K. 2105/589, (KazancıBB).

8. Benzer durumdaki diğer bir kararda¹⁰, ilk derece mahkemesince “... davacı alacaklının İcra ve İflas Kanunu'nun 59 uncu maddesinde öngörülen tebliğ masrafını peşin yatırmaması nedeniyle itirazın davacıya tebliğ edilmediği ve itirazdan yaklaşık bir buçuk yıl sonra açılan davanın reddine karar verilmiş;...” ancak yine sürenin tebliğ ile işlemeye başlayacağı dikkate alınarak söz konusu kararın bozulması yoluna gidilmiştir. Alacaklının yazıldığı şekliyle adeta üzerine düşen kanunî ödevi yerine getirmemesine mühim derecede kıymet verilmiş; hatta adeta bir yaptırım getirilmişse de bu çıkarım, tebliğ şartı karşısında yine isabetli görülmemiştir.

9. Konunun takdiminde, öncekilerine nazaran daha çarpıcı bir başka kararda¹¹, ilk derece mahkemesince “...davalı ...vekilinin 23.10.2009 tarihli dilekçesi ile takibe itirazda bulunduğu, alacaklı vekilinin icra dairesine 01.12.2009 tarihinde geldiği (!) [→diğer borçlu yönünden işlem yapmak üzere 01.12.2009 tarihinde geldiği, (BY)], bu suretle bu tarihte davalı tarafından yapılan itirazı öğrenmiş sayılacağı, ... davacı tarafça 29.03.2011 tarihinde itirazın iptali davasının açıldığı gözetildiğinde davanın İİK'nın 67. maddesi uyarınca bir senelik yasal süre içerisinde açılmadığı...” sonucuna varılmış; ancak bu karar temyiz incelemesi neticesinde, bu kez

“...davacı- alacaklı vekilinin ise icra müdürlüğüne *diğer borçlu yönünden işlem yapmak üzere 01.12.2009 tarihinde geldiği*, bununla birlikte takip dosyasında İİK'nın 67. maddesinde davacı- alacaklıya borçlu itirazının *tebliğ edildiğine dair bir belge bulunmadığı* görülmüştür.” [vurgu eklenmiştir]

gerekçesiyle bozulmuştur. Birden fazla takip borçlusunun bulunduğu hâllerde alacaklının, takip borçlularından birinin yapmış olduğu itirazdan, kendisine bir tebliğ olmadığı hâlde bu kez ödeme emrine itiraz etmeyen diğer takip borçluları hakkında, aynı icra takip dosyasında işlem yaptığı sırada, adeta bizzarûre haberdar olup olmadığı, “*hâricen uttlâa*” dair sıklıkla çözümüne çalışılan durumlardandır. Mesele, kararda menfî yönde çözülmüştür.

10. Aynı maddî vakıayla ilgili olarak bu kez HGK da 27.11.2013 tarihli kararıyla aynı neticeye ulaşmıştır¹²:

“... H.G.K. önüne gelen uyuşmazlık; ... itirazın iptali davası açılması için öngörülen bir yıllık sürenin başlaması gereken tarihin, borçlu tarafından icra müdürlüğüne verilen itiraz dilekçesinin alacaklı tarafa tebliğ tarihi mi yoksa *tebligat olmaksızın itirazın haricen öğrenildiği varsayılan tarih mi olduğu noktasında toplanmaktadır*... Somut olayda, davacı alacaklı tarafından borçlular G. B. ve B. U. (dava dışı) aleyhine

¹⁰ Y. 19. HD., T. 5.6.2008, E. 2008/142, K. 2008/6211, (KazancıBB).

¹¹ Y. 19. HD., T. 3.10.2012, E. 2012/8061, K. 2012/14161, (E-Uyar).

¹² HGK, T. 27.11.2013, E. 2013/11-360, K. 2013/1605, (KazancıBB).

ilamsız icra takibi başlatılarak ...TL'nin ödenmesi talep edilmiştir. Davalı G. B. tarafından 3.9.2007 tarihinde icra dosyasına havale edilen dilekçeyle .. borca ve fer'ilerine itiraz edilmiş ancak bu itiraz dilekçesi davacı alacaklıya tebliğ edilmemiştir. Bu itiraz sonrası icra dosyası içeriğinde bulunan ilk işlem, alacaklı vekili tarafından 7.1.2008 tarihinde yapılmış olup, bu talebi üzerine borçlulardan dava dışı B. U. hakkında haciz işlemi 7.8.2008 tarihinde yapılmıştır. ... *itiraz dilekçesinin davacı alacaklıya tebliğ edilmediği hususunda tereddüt bulunmayan somut olayda, alacaklının yaptığı işlemlerin de itirazın kapsamının tamamen öğrenildiği anlamına gelmediğinden... tebligatı şart koşan açık hükmüne aykırı bir şekilde itirazın alacaklı tarafından haricen öğrenilmiş sayılmasını varsaymak mümkün değildir*. [vurgu eklenmiştir]

Bir kez daha icra takip dosyasında, ödeme emrine itiraz etmeyen takip borçluları hakkında yapılan işlem vesilesiyle diğer bir takip arkadaşının ödeme emrine yaptığı itirazdan haberdar olunduğunun kabul edilmeyeceği, sonucuna varılmıştır. Yaşanan ve dolayısıyla tetkik edilen hadise [=hâricen ittılâa elverir emare], şimdilik, itirazı dilekçesini içeren icra takip dosyasında, alacaklının diğer takip borçluları için işlem yapmasından ibarettir. Salt bu karardan hareketle “*tebliğ*” şartının kanunî temeline nazaran “*hâricen ittılâa*” elverir emarelere kapıların tümüyle kapatılıp katılmadığı hakkında bir sonuca varmak ne kolaydır ne de isabetlidir.

11. *Hâl böyle iken*; ele alınan hadisenin bu kez taşıdığı özellikler nedeniyle “*hâricen ittılâ*” bahsinde, bir çırpıda gözden çıkarılması da beklenmemelidir. Zira takip borçlularının kimler olduğu; itiraz edilmediği için takibe kimlere karşı devam edilebildiği; geriye kalanlar yönündense demek ki, takibe itiraz edildiği ve takibin durduğu hakkında yapılan/yapılması beklenen aklî çıkarım gerek hukuken gerekse mantık temelinde tereddütsüz durmaktadır. Ne var ki, aynı kararda geçen itirazdan “*tam olarak*” haberdar olma ölçütünün hem sonraki kararlarda da aranacak olması hem de bunun ancak tebliğiyle sağlanabileceğinin kabul edilmesi, dikkat çekicidir. Gerçi, tebliğin gerçekten de “*tam olarak (!) öğrenmeye*” yol açıp açmadığı yoksa bu konuda sadece muhatabına “*hukuken denetlenebilir bir imkân mı tanıdığı*” sorusu, gözden kaçırılmış bir detaydır.

12. Bu bağlamda ayrıca bir mukayese de pekâlâ yapılabilirdi: Kefenin bir yanında, yapılacak olsaydı bir tebligatın -ve bu sırada takip edilen usûlün- muhatabı olan alacaklı nezdinde temin ettikleri -yani olsa olsa belgelendirdikleri-, bulunmaktadır. Diğer yanda ise bu kez aynı alacaklının icra takip dosyasında “*bizzat*” işlem yaparken -diğer takip arkadaşlarına nazaran- bu kez aleyhindeki icra takibini -itiraz ettiği için- yürütemediğinin idrakiyle borçlulardan birinin “*nasıl*” itiraz ettiğine dair itiraz “*metnine*” (m. 62, I; 8, I) ulaşabilmesinin yapılacak bir tebligata nazaran daha zor; daha güç

denetlenebilir ve dolayısıyla daha az güvenilir olduğu görüşü, yer almaktadır. Gerçekten de yaşanan maddi vakiya ve o sırada geçerli kılınmaya çalışılan fiilî karineye nazaran örneğin muhtara bırakılmış bir tebliğin muhatabı olan alacaklıya yapıldığının kabulünü mümkün kılan yegâne husus, Tebligat Kanunu'nun [=Teb. K.] 21, I. maddesi hükmüdür. Oysa az önceki olayda, itiraz metnini içeren icra takip dosyasında, itiraz etmeyen takip borçluları hakkında takibe devam edilmesi yönünde işlem yapan takip alacaklısının, takip borçlularından biri için böyle bir talepte bulun[a]mayarak “*o borçlu için takibin durmuş olduğu zira ödeme emrine itiraz ettiği*” hadisesine tabiatıyla/bizzarûre muttali olduğu varsayılır/kabul edilir ve daha da önemlisi -ayrıca arandığı için- “*itiraz metnine*”, belki kapısında hiçbir zaman asılı göremeyeceği ihbarnamenin (Teb. K. m. 21, I) işaret ettiği muhtardan daha yakındır. Her şeye rağmen; bu içtihattan hareketle somut vakıanın mı yoksa “*hâricen ittılâ*” olarak değerlendirilebilecek hiçbir hadisenin mi “*tebliğin*” yerini alamayacağı hakkında tereddütsüz bir sonuca varmak, güçtür.

13. Aynı soru, HGK'yi bir kez daha meşgul etmiştir¹³:

“... Uyuşmazlık; davacı alacaklı vekilince takip dosyasında borçlular hakkında araç ve taşınmaz haczi istenilmesinin, davalı [diğer, BY] borçlularca yapılan borca itirazı ... öğrenme sayılıp sayılmayacağı ile öğrenme sayılması halinde bu hususun .. öngörülen tebliğ yerine geçip geçmeyeceği noktalarında toplanmaktadır. ...Davalı borçluların itiraz dilekçelerinin, davacı alacaklıya daha önce tebliğ edilmediği hususunda uyuşmazlık bulunmayan somut olayda, davacı alacaklı vekilinin 27.07.2009 tarihinde *bir kısım borçlular hakkında araç ve taşınmaz haczi istemesi nedeniyle bu tarihte itirazı... öğrendiğinin kabulü mümkün bulunmadığından aksi düşünceyle İİK'nın 67. maddesinin tebligatı şart koşan açık hükmüne aykırı şekilde*¹⁴ itirazın alacaklı tarafından öğrenildiğinin kabulü de mümkün değildir.” [vurgu eklenmiştir]

Kararda, HGK'nin yukarıda sözü edilen 27.11.2013 tarihli kararına da atıfta bulunulmuştur. Lâkin bundan başka kararda, öne çıkartılması gereken iki özellikli yön daha bulunmaktadır.

14. Bunlardan *ilki*, hak düşürücü sürelerin bundan sonra pek de değinilmeyecek yönüyle alâkalıdır. Buna göre hak düşürücü süreler,

“... sadece bir alacak hakkının değil *bir hukuki durumun veya hukuki bir ilişkinin mümkün olduğu sürat ve zamanda aydınlatılması, belirlenmesi amacıyla konulmuş sürelerdir.*

¹³ HGK, T. 21.10.2015, E. 2013/19-2415, K. 2015/2335, (E-Uyar).

¹⁴ Karş. SEROZAN, s. 185; GÖZLER, s. 312-313.

Kanun koyucu o hukuki durumun veya ilişkinin uzun zaman askıda ve belirsiz kalmasını istemediğinden olayın özelliğine göre hak düşürücü süreleri mümkün olduğu ölçüde kısa tutmuştur. Bu sebeple hak düşürücü sürelerin uzamasına neden olacak durma ve kesilme kuralları kabul edilmemiştir. Hak düşürücü süreler sadece alacak hakları ile ilgili olmayıp daha çok bir hukuki durumun meydana gelip gelmediğine, bir hukuki ilişkinin kurulup kurulmadığına ilişkindir....”. [vurgu eklenmiştir]

Oysa bundan sonra da hak düşürücü sürelerin durup kesilmeyeceği; sözleşmeyle değiştirilemeyeceği üzerinde durulacak olmakla birlikte kanun koyucunun bu yolla aynı zamanda ilgisini, “...bir hukuki durumun veya hukuki bir ilişkinin mümkün olduğu sürat ve zamanda aydınlatılması, belirlenmesi amacıyla ...” kısıtladığına; disipline edip hakkından gereğinde mahrum ettiğine ve böylece tedip ettiğine artık değinilmeyecektir. Kaldı ki, ödeme emrine yapılacak itirazın tebliği için üzerine düşen masrafı yatırmayarak (m. 59, I) hak düşürücü süreyi aslında kendisi için adeta değiştirip uzatan alacaklı lehinde bir yorum yapmanın mümkün olup olmadığı sorusu¹⁵ da hep cevapsız kalmıştır. Oysa Kanunun “... 67. maddesinin tebligatı şart koşan *açık hükmüne*...” uygun düşecek bir neticeyle borçlu, adeta cezalandırılmaktadır. Bu arada, elde gerçekten “açık” bir hükmün olup olmadığı; açık olanınsa ne olduğu ve bunun gerçek normun [=hükmün] bulunmasına yetip yetmediği, başlı başına birer meseledir. Zira olsa olsa aksi de zaten metne yazılamayacak “*lâfzın açıklığından*” söz edilebilir ki, bu kez sair yorum yöntemlerinin ertesinde ulaşılabilecek birbirine alternatif *hükümlerin* kendi aralarında örtüşüp örtüşmedikleri¹⁶, *kanımızca* hayli meşhûktür.

15. Kararda gölgede kalmış *ikinci* husus, doğrudan somut hadisenin kendisiyle ilgilidir. Olayda, borçlu önce borca itiraz etmiş; takiben ve anlaşıldığı şekliyle itirazından “*kısmen*” vazgeçtiğine dair ikinci bir dilekçe vermiştir. Alacaklının “*bir kısım*” [itiraz etmeyen olsa gerek] borçlu için haciz talep etmekle beraber bu kez itirazından kısmen vazgeçen borçlu için “*de*” haciz talep edip etmediği hakkında kararda ne bir veri ne de inceleme vardır. Şayet bu kimse için de doğrudan haciz talep edilmişse itirazdan *kısmen* vazgeçilmesiyle kesinleşen takip alacağının miktarından ve tabiatıyla geriye kalan tutarla alâkalı kısmi itirazdan alacaklının hâlâ haberdar olmadığını düşünmek, “*hâricen utulâa*” dair yukarıda verilen klasik örnek¹⁷ kadar kolay olmayacaktır. Borçlusuna karşı doğrudan haciz talep edebilen alacaklının “*aynı*” borçlunun bu kez “*kısmi itirazından*” haberdar olmayabileceğinin kabulü, tutarlı değildir. Pek muhtemeldir ki, bu hâlde yine “*itirazdan haberdar olmak*” ile “*itirazın içeriğine tam*

¹⁵ Karş. ANTALYA, s. 604-607.

¹⁶ Şimdilik bkz. SÖZER, s. 152 vd., 154.; “*Metot plüralizmi*” için bkz. SEROZAN, s. 190; “*Realist yorum*” anlayışının bir gereği olarak ayrıca bkz. GÖZLER, s. 313-314. Takip edilmesi gereken yol hakkında ayrıntısı için bkz. ANTALYA, s. 627.

¹⁷ Yine örneğin bkz. Y. 19. HD., T. 25.10.2017, E. 2016/12211, K. 2017/7292, (E-Uyar).

olarak muttali olmak” arasındaki fark tartışmaya açılacaktır. Oysa bu sırada çözümü peşi sıra gereken üç soru bulunmaktadır:

- a. Kanun metninin örneğin sistematik yorumuna göre (*karş. m. 62, II*) alacaklının itirazdan “*tam olarak haberdar*” olmak şeklinde bir menfaati korunup gözetilmiş midir?
- b. Şayet öyle ise yine kanun metninde geçen bir kavram olarak “*tebliğin*” yorumunda, itirazdan tam olarak haberdar olmak konusunda, bu kez “*hâricen ıttılâ*” elverir sair durumların dışlandığı¹⁸ sonucuna ne gerekçeyle varılmaktadır?
- c. Eğer böyle bir sonuca varılamıyorsa bile şimdiye kadarki örneklerde görüldüğü üzere takip alacaklısının ödeme emrine itiraz etmeyen sair takip arkadaşları hakkında işlem yapmasının, tek başına, bu kez ödeme emrine itiraz eden borçlunun itirazına [→içeriğine, metnine] “*tam olarak*” ıttılâ kespemesine yeterli düzeyde, ölçüde elvermediğine, hangi mukayesenin sonucunda ulaşılmaktadır¹⁹?

16. Bir başka olayda²⁰, itirazın alacaklı tarafından hâricen nasıl öğrenildiği hakkında bilgi bulunmamaktadır. Öte taraftan itirazın alacaklıya tebliğ edilmediği de sabittir. Buna rağmen itirazın iptali davasının süresinde açılmadığına ilişkin ilk derece mahkemesi kararı,

“...Bu süre sukutu hak süresidir. Ne var ki, bu sürenin başlaması için itirazın alacaklıya tebliği zorunludur. Yasada bu sürenin itirazın alacaklıya tebliğinden başlayacağı *açıkça* vurgulanmıştır. Yasa koyucu bu sürenin hak düşürücü süresi olması, bu bağlamda hakkı söndüren bir süre olması nedeniyle alacaklının *borçlunun itirazlarına tam olarak muttali olması, bunun da ancak itirazın tebliği yoluyla olacağını öngördüğünden* sürenin tebligatla başlayacağını kabul etmiştir. Davacının yaptığı icra takibine *itiraz edildiğini öğrenmesi de itirazın içeriğini tam olarak öğrendiğini göstermez*. Bu nedenle 1 yıllık bu süre borçlunun itirazının alacaklıya tebliğ tarihinden itibaren başlayacaktır. ...Somut olayda, davalı borçlunun itirazı davacı alacaklıya tebliğ edilmediğinden bir yıllık hak düşürücü süre başlamamıştır. ...” [vurgu eklenmiştir]

¹⁸ SEROZAN, s. 201; GÖZLER, s. 376; SÖZER, s. 218.

¹⁹ Örneğin bkz. Y. 19. HD., T. 1.12.2016, E. 2016/4287, K. 2016/15380, (UYAP-Karar Arama).

²⁰ Y. 13. HD., T. 21.9.2017, E. 2016/23185, K. 2017/8397, (E-Uyar). Aynı yönde bkz. Y. 13. HD., T. 22.5.2017, E. 2015/36429, K. 2017/6091, (E-Uyar).

gerekçesiyle bozulmuştur. Karar, bundan sonra çeşitli vesilelerle tekrarlanacak mühim bir eşitliği içermektedir. Kanun metninin lâfzi açıklığından maada aranan hususun “*itiraz edildiğinin*” değil; “*itirazın içeriğinin öğrenilmesi*” olduğu; dolayısıyla “*tebliğ*” şartının da alacaklı tarafından borçlunun itirazlarına “*tam olarak muttali*” olunmasını teminen düzenlendiği, sonucuna varılmıştır. Sondan başlayarak gerekçeyi ele alalım: Alacaklıya metindeki “*tebliğ*” şartıyla [*en azından şimdilik, yani şayet tebliğ edilen itiraz dilekçesi ise* (m. 62, II)] itiraza “*tam olarak*” muttali olma “*imkânının tanındığı*”, tartışmasızdır. Esasen “*öğrenmeyle/bilgilendirmeye*” alâkalı olarak icra daireleri nezdinde bundan başka bir yönetimin düzenlenmesi de beklenemez. Lâkin aynı metnin bu kez öğrenmenin, “*tebliğden*” başka bir sûretle tecelli edemeyeceğine dair hayli kesin ve dışlayıcı bir çıkarımı haiz olduğuna da kuşkuyla yaklaşmak gerekir. Öte taraftan şayet bir hak düşürücü süre düzenlenmişse takiben haktan istifade edebilmek için getirilen “*tebliğ*” şartını, takip alacaklısı lehinde olabildiğince geniş; takip borçlusu lehinde ise olabildiğince dar yorumlamak ne getirilen hak düşürücü sürenin yukarıda temas edilen diğer bir işleviyle ne de bu sair işlevle uyumlu olarak Kanunun 59. maddesinde eş zamanlı olarak yapılan kanun değişikliğiyle örtüşmektedir. Bu son iki husus, burada ele alınan kararlarda sürekli göz ardı edilmiştir.

17. Bu kısımda değinilmesi gereken bir diğer içtihat²¹, “*hâricen uttlâ*” konusunda, şimdiye kadar denk gelinenlerden kayda değer ölçüde ayrıışmaktadır. Bir kez daha ödeme emrine yapılan itiraz, takip alacaklısına tebliğ edilmemiştir. Lâkin takip alacaklısı da sadece itiraz eden borçlunun dışındaki diğer borçlular için icra takip dosyasında işlemde bulunmamıştır. İlk derece mahkemesi,

“...davalı tarafından 11.03.2013 tarihinde takibe itiraz edildiği, davanın 21.05.2015 tarihinde açıldığı, her ne kadar davalının itirazı davacıya tebliğ edilmemiş ise de, 17.04.2013 tarihinde alacaklının *kısmi ödemeyi tahsil ettiği gibi* 17.02.2014 tarihli talep dilekçesini dosyaya sunduğu ve *en geç bu tarihte takibin kısmen durdurulduğunu öğrendiği*, öğrenme tarihi itibarıyla bir yıllık hak düşürücü dava açma suresinin geçtiği gerekçesiyle, davanın ... reddine karar...”

vermiştir. Şu hâlde doğrudan borca itiraz eden borçluyla ilgili olarak alacaklının yaptığı “*kısmi tahsilat*”, bir emare olarak “*takip alacağından geriye kalan kısım için takibe itiraz edildiğinin alacaklı tarafından artık bilindiğini*” kabul etmeye yeterli görülmüş; hatta mahkemece emniyetli bir adım daha atılarak bu olaydan sonra dosyaya alacaklı tarafından verilen bir başka dilekçeden hareketle bu son tarihten itibaren sürenin çalıştırılması, uygun bulunmuştur. Kararda, bu son dilekçenin içeriği ve kimin hakkında verildiğine dair bir bilgi yazılı değildir. Bu türden talep dilekçelerinde, muhatabın itiraz eden borçlu olup olmadığı ve taleple itiraz arasında bir illiyet bulunup bulunmadığı hakkında ayrıca bir sonuca gidilmesi

²¹ Y. 3. HD., T. 21.6.2018, E. 2018/3881, K. 2018/6977, (UYAP-Karar Arama).

gerekir ve beklenirken; -kanımızca- en azından kısmi ödemenin tahsilatı, kalan kısmın akıbeti hakkında yapılacak yorum sırasında oldukça güçlü veriler içermekteydi. Hâl böyle iken, temyiz incelemesi neticesinde, bir kez daha

“...Anılan yasa maddesinde de açıkça belirtildiği gibi; itirazın iptali davası açmak için öngörülen bir yıllık hak düşürücü süre borçlunun itirazının alacaklıya tebliğ tarihinden itibaren başlar. *Bunun dışında bir yol (harici öğrenme v.s) öngörülmemiştir.* Nitekim, aynı Kanun'un 62/2. madde ve fıkra hükmünde de, itirazın alacaklıya tebliği zorunluluğu getirilmiştir. *Somut olayda; itirazın alacaklıya tebliğ edilmediği bildirildiğine göre, mahkemece davacı alacaklıya tebliğ yapılmadığından 1 yıllık hak düşürücü sürenin başlamadığı gözetilip,..”*

itirazın iptali davasının süresinde açıldığının kabul edilmesi gerektiği, sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda “açık” olan belki de yegâne husus, ilgili kanun metninin [*hükümün değil*] lâfzı²²; daha yerinde bir ifadeyle metinde geçen “*kavram çekirdeğidir*”²³. Gerçi bu sözde açıklığın mahiyetine ve sonuçlarına aşağıda ayrıca değinilecektir. Lâkin aynı açıklık, örneğin Kanunun 62, II ve onun da dayanağı olan 59. maddeleri için de geçerlidir. Somut olayda ise -gerçekleşen kısmi tahsilat bir yana- yapılan itirazdan neredeyse 2 yıl 2 ay sonra itirazın iptali davasının açılmasına cevaz verilmiştir. Amacı dışında uzayan/uzatılan/uzamış sayılan hak düşürücü sürenin böyle bir hâle nasıl geldiği konusunda alacaklı nezdinde ve onun aleyhinde hiçbir değerlendirme yapılmamasının kanunun lâfzı dışında başka gerekçeleri olmalıdır. Sürenin tebliğiyle işlemeye başlayacağı ne kadar “açıksa” da yapılacak itirazın alacaklıya tebliği için gerekli masrafın takibin başında alacaklı tarafından yatırılmadığının da “açık” olduğu; oysa bu mâlî külfetin yine “açıkça” ve “yalnızca” alacaklıya yüklendiği hususlarıyla ilgili olarak kararda hiçbir değerlendirme bulunmamaktadır. İlginç olan bir başka husus ise esasen normun lâfzının ardına gizlenilerek alacaklının “kısmi tahsilatının” “*bakiye borcun hukukî akıbetinin yani o kısma borçlunun itiraz ettiğinin artık kendisince de bilindiğini göstermesi*” bakımından güçlü, kıymetli, mantıkî bir emare sayılıp sayılamayacağına hiçbir sonuç bağlanmamasıdır. Bu sırada belki, yine itirazın “*kendisinden ziyade*” “*içeriğine*” ve hem de “*tam olarak*” muttali olunması gerektiği hakkında yapılacak bir karşı değerlendirme, varılan sonucu bir ölçüde de olsa haklı kılmaya yetebilirdi. Lâkin o zaman da söz konusu emarenin sadece “*itiraz edildiğinin*” değil; artık “*içeriğinin de*” öğrenilmesine “*imkân verip vermediği*” hakkında tahkiki gerekir ve beklenirdi.

18. Son olarak HGK’nin 2020 tarihli içtihadına değinilecektir²⁴: “*Hâricen uttlâ*” hakkında ulaşılan netice, yapılan son derece katı ve dar yorumun ışığında hayli şaşırtıcıdır. Kararın ilginç, sıra

²² Şimdilik bkz. GÖZLER, s. 312-313.

²³ SEROZAN, s. 185.

²⁴ HGK, T. 20.10.2020, E. 2020/19-357, K. 2020/794, (KazancıBB).

dışı yönlerine ise muhalefet şerhinde değinilmiştir. Ödeme emrine itirazın takip alacaklısına tebliğ edilmediği, yine çekişmesizdir. Çoğunluk, meseleyi bir kez daha ve aynen “... *icra dosyasında alacaklının icra işlemleri yapmış olmasının itirazın tebliği anlamına gelmeyeceği* ...” şeklinde ele almıştır. Oysa “*hâricen itılâa*” esas olan maddi [=emare] vakıa, bu kez sadece alacaklının icra takip dosyasında yapılmasını talep ettiği kimi icra takip işlemlerinden ibaret değildir. Gerçekten de yapılan itirazla duran takibin ardından, aynı takip dosyasından gönderilen ikinci ödeme emrine karşı *-borçlu tarafından-* şikâyet yoluna başvurulduğu ve aynı gerekçeyle ikinci ödeme emrinin iptal edildiği; böylece alacaklının ödeme emrine itiraz edildiğinden şikâyet yargılamasıyla ve en geç *mahkeme kararının tebliğiyle birlikte* haberdar olduğunun kabul edilmesi gerektiği gerekçesiyle karara muhalif kalınmıştır. Buna göre mahkemenin ödeme emrinin iptaline yönelik gerekçesi karşısında alacaklının ödeme emrine itirazdan [hâlâ] bihaber olduğunu kabul etmek, mümkün değildir. İtirazın iptali davası ise bu karardan 6 yıl sonra açılmıştır. Buna karşın çoğunluğun bir kez daha itirazdan [=ödeme emrine itiraz edilmiş olduğundan] haberdar olmakla itirazın “*içeriğine*” de muttali olunup olunmadığı arasında bir ayrım yaptığı görülmektedir. Ne var ki, alacaklının tüm bir şikâyet yargılaması boyunca itirazın “*kendisinden*” maada “*içeriğine*” de itılâ kespedit kespeditmediğinin tetkikinde menfî neticeye varmak, en azından önceki olayların aksine bu kadar mümkün ve kolay olmamalıydı.

19. Öte taraftan muhalefet şerhinde geçen bir başka gerekçe, bu kez tebligat hukuku bakımından da derin tesirlere gebe dir. Gerçekten de

“...*Alacaklının itirazın iptali davası açmaya yarayacak doğru ve sağlıklı bilgileri öğrenmiş olmasına rağmen kendisine yasaya uygun bildirim (tebliğ) yapılmasını beklemesi dürüst davranma kuralına aykırı olacaktır.* ... Nitekim 24.06.1994 Tarih,1993/3 Esas, 1994/2 Karar sayılı Yargıtay içtihadı birleştirme kararında da^[25] aynı sonuç benimsenmiştir. Bu karar 2942 Sayılı Kanunda 4650 Sayılı Kanunla yapılan değişikliklerden önceki hükümlere göre açılabilen kamulaştırma bedelinin arttırılması davasıyla ilgili olsa da aradaki benzerlik nedeniyle itirazın iptali davası açılmasındaki süre başlangıcı için yapılacak ödeme emrine itirazın tebliğine ilişkin esaslara da uygundur. ... *Bu kararda: tebliğ yapılmamış olsa da kamulaştırma nedeniyle tapuda ferağ verilmiş ise ferağ veren kimsenin kamulaştırma işlemiyle ilgili dava açmaya yarayacak doğru ve sağlıklı bilgileri öğrendiği kabul edileceği, buna rağmen tebliğ yapılmasını beklemenin hakkın kötüye kullanılması olacağı bu nedenle tebliğ yapılmamış*

²⁵ İçBBGK, T. 24.6.1994, E. 1993/3, K. 1994/2, (Lexpera).

olmasına rağmen sürenin ferağ tarihinden başlayacağı kabul edilmiştir.”[vurgu eklenmiştir]

20. Anılan gerekçe, kayda değer özellikler göstermektedir: Özetle tebligatla teminine çalışılan sonuç [öğrenme/bilgilenme], bir başka vesileyle [usûlünce belgelendirilmeden de] elde edilmişse tebligat formunda ısrar edilemez. Dayanak içtihadı göre de yaşanan hadise [=idare lehine tapuda ferağ verme], tebliğine çalışılan husus bilinmeden yapılamayacak idiyse [=kamulaştırma işlemi] bir tebliğin varlığında ısrar için artık hukuken korunan menfaat kalmamıştır²⁶. Gerçekten de bu hâlde “öğrenme”, “tebliğ” veya “tefhim” dışında her nasılsa ve “doğrudan” gerçekleşmiş olmakla tebliğ metodunda ısrarın artık bir yeri ve gereği kalmadığı gibi aksi, mantık ölçüsünde izahı güç, çelişkili tutum ve tavırlara kapı aralar²⁷. Bundan başka ayrıca Teb. K. m. 32 bağlamında “usûlsüzlüğün” daha isabetli bir yorumu karşısında “yok tebliğ” kavramına ve ayırımına hâlâ bir ihtiyaç kalıp kalmayacağı da meşkûttür. Bu konuya aşağıda tekrar dönülecektir. Lâkin bu gerekçenin başlı başına bir mesele teşkil ettiği ve artık “yok tebligat kavramının yokluğu” fikrine yol açması nedeniyle²⁸ çalışmanın sınırlarını ziyadesiyle aştığı da aşîkârdır.

B. “HÂRİCEN İTTİLÂ” YETERLİ/MÜMKÜN GÖREN İÇTİHATLAR

21. Bu görüş altında değinilebilecek kararlardan ilkinde²⁹, esasen hâricen ittilân nasıl gerçekleştiği belli değildir. Lâkin “... adı geçen bankanın itiraza muttali olduğu tarihten itibaren bir sene içinde dava açmış bulunduğunun anlaşılmasına...” [vurgu eklenmiştir] göre en azından sürenin işlemeye başlamasında “tebliğ” konusunda bir ısrar, olmamıştır.

22. Yine aynı şekilde bir başka kararda³⁰, “...davacının bu itiraza 27.2.1995 tarihli oturumda müttali olduğu ve süresi içinde itirazın iptali davası açtığı gözetilmeden...” [vurgu eklenmiştir] denilmek sûretiyle sadece “hâricen ittilâ” ihtimâline kapı aralanmamış; ama bunun detayları yazılı olmamakla birlikte takip alacaklısının iştirak ettiği bir duruşma sırasında da vuku bulabileceği, belirtilmiştir.

23. Takip eden kararda³¹, itirazdan tebliğ dışında da haberdar olabilmek konusunda, son derece özellikli bir durumdan söz edilmiştir:

“...Somut olayda her ne kadar itiraz alacaklıya tebliğ edilmemiş ise de, alacaklı vekili tarafından ... tarihinde ...İcra Mahkemesi'ne itirazın kaldırılması talebi ile dava açılmıştır. Hal böyle olunca, bir yıllık dava açma süresinin o davanın açıldığı

²⁶ Bu yönde ayrıca bkz. GÜNEŞ, s. 228.

²⁷ Şimdilik bkz. AKYOL, s. 58, 64. Ayrıca bkz. EDİS, s. 344-345.

²⁸ Son olarak bu konuda çatışan iki karar örneği için bkz. Y. 12. HD., T. 4.6.2024, E. 2024/857, K. 2024/5782, (İçtihat Bülteni); Y. 6. HD., T. 18.4.2024, E. 2024/385, K. 2024/939, (İçtihat Bülteni).

²⁹ Y. 19. HD., T. 7.6.1995, E. 1994/8842, K.2024/5045, (E-Uyar).

³⁰ Y. 19. HD., T. 26.2.1997, E. 1997/828, K. 1997/1806, (E-Uyar). Aynı karar için bkz. DEYNEKLİ/KISA, s. 475.

³¹ Y. 19. HD., T. 1.4.2008, E. 2007/9161, K. 2008/3271, (KazancıBB). Aynı yönde bkz. Y. 19. HD., T. 4.10.2012, E. 2012/8697, K. 2012/14335, (E-Uyar); Y. 6. HD., T. 26.02.2015, E. 2014/5727, K. 2015/1905, (E-Uyar); Y. 19. HD., T. 10.2.2016, E. 2015/11299, K. 20152074, (E-Uyar).

tarihten itibaren başlatılması gerekir. Zira alacaklı itirazın kaldırılması davasını açtığı tarihte dava konusu icra takibi ve itirazla ilgili tüm hususları öğrenmiş sayılır....”. [vurgu eklenmiştir]

Mahkeme “*itiraz edildiğinden*” başka acaba “*içeriğinden*” de haberdar olunup olmadığı konusunda, en geç itirazın kaldırılması dilekçesinin verilmesiyle “*itirazla ilgili tüm hususların*” yani içeriğinin de artık bilindiğinin kabul edilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Bu hadiseye aşağıda tekrar dönülecektir.

24. Yine bir başka kararda³², tebliğin yanında “*hâricen uttlâ*” olarak kabul edilebilecek durumlar, ikiye ayrılmıştır:

“... Yasada belirtilen bir yıllık hak düşürücü sürenin, borçlu itirazının alacaklıya tebliği ile başlayacağı belirtilmiştir. *Ancak, alacaklı, icra takibine itiraz edildiğini, belli bir tarihte öğrendiğini açıkça beyan eder veya borçlunun itiraz ve bu surette icra takibinin durması üzerine, itirazın kaldırılması veya borçlunun itirazından söz ederek böyle bir tahsil davası açarsa* artık, borçlu itirazının tebliğ edildiğinin kabulü zorunludur...”. [vurgu eklenmiştir]

İlk durumda, alacaklının beyanına üstünlük verilmektedir. Diğer durumda ise yine bizzat alacaklı tarafından itirazın hükümden düşürülmesine çalışılmaktadır. Bu hâlde alacaklının mahkemeye yaptığı itirazın kaldırılması başvurusu, itirazdan ve kaçınılmaz olarak *içeriğinden* haberdar olunduğunun kabulüne yarayan bir emare vakıa olarak görülmektedir.

25. Bu kısımda sözü edilecek son içtihat, HGK’nin 2019 tarihli kararıdır³³. Böylece artık itirazın kaldırılması için yapılan başvurunun itirazın tebliği yerine itirazın iptali davası için geçerli hak düşürücü süreyi çalıştırmaya yetip yetmeyeceği konusunda, müspet yönde bir istikrara ulaşılmıştır. Çoğunluk görüşünün HGK’nin yukarıda da çalışılan 2015 tarihli kararına yaptığı atıf, dikkat çekicidir. Salt bu nedenle varılan neticenin ilkesel veya “*hâricen uttlâ*” konusunda genel bir çıkarımın ürünü

³² Y. 13. HD., T. 10.6.2009, E. 2009/1440, K. 2009/8032, (E-Uyar). Aynı karar için bkz. DEYNEKLİ/KISA, s. 465. Somut olayda, ödeme emrine itiraz, alacaklıya tebliğ edilmediği hâlde davacı alacaklının dilekçesinde, “*itirazın öğrenildiği tarih olarak*” beyanı bulunmakta ve bu beyandan 1 yıl geçtikten sonra aynı davacının ilk açtığı [tahsil] davasını ıslah ederek “*itirazın iptali*” davasına dönüştürme isteğiyle karşılaşılmaktadır. Kararda, ıslah ilgili talep, alacaklının kendi beyanına göre itiraza muttali olduğu tarihten itibaren bir yıl geçtiği gerekçesiyle reddedilmiştir. Muhalefet şerhi ise temelde ve aynen “[d]avacının yaptığı icra takibine itiraz edildiğini öğrenmesi itirazın içeriğini tam olarak öğrendiğini göstermez...” görüşüne dayanmaktadır. Oysa bu hâlde elde alacaklının kendi “*beyanı*” olmakla söz konusu beyanın ardında sadece “*itiraz mı edildiğinin*” yoksa ayrıca “*içeriğinin de*” öğrenilip öğrenilmediği bilgisinin yer aldığını tahkike hacet olmamalıdır.

³³ HGK, T. 28.2.2019, E. 2018/602, K. 2019/218, (E-Uyar). Aynı yönde ayrıca bkz. Y. 19. HD., T. 1.4.2008, E. 2007/916, K. 2008/3271, (DEYNEKLİ/KISA, s. 467). Karara konu olay, öğretide Muşul tarafından 2018 yılında, “*örnek olay*” olarak teorik düzeyde sorulmuş ve bu kez “*yok tebligat*” yaklaşımı esas alınarak menfî yönde cevaplanmıştır (MUŞUL, s. 576). Bu bağlamda, eserin aynı yerinde, dn. 545’de yazılı emsal içtihadın ise menfî yönde cevaplanan olayla aynı özellikleri göstermediğini belirtmek gerekir.

olmayıp sadece itirazın kaldırılmasıyla sınırlı bulunduğu söylenebilir. Gelgelelim, kararın aksi yönündeki muhalefet şerhlerinin de itinayla ele alınması gerekir.

“...Yerleşik uygulamada da bu sebeple ödeme emrine itiraz Tebligat Kanunu’nun düzenlediği şekilde alacaklı veya vekiline tebliğ edilmemişse, *sair suretlerle itirazdan haberdar olunduğu ileri sürülse dahi hak düşürücü sürenin başlamayacağı kabul edilmektedir* (Hukuk Genel Kurulunun 21.10.2015 tarihli, 2013/19-2415 E., 2015/2335 K. sayılı kararı)... *Ne var ki, bu yönde tebligat kendisine yapılmamış olsa bile alacaklının ödeme emrine itirazın hükümden düşürülmesi için öngörülen kanuni yollara başvurabilir ve bu hâlde salt ödeme emrine itiraz alacaklıya henüz tebliğ edilmediği gerekçesiyle erken dava açıldığından bahsedilemeyeceği açıktır. Alacaklı, bu şekilde itirazın kaldırılması yönünde icra hukuk mahkemesine başvurduğunda, başka bir anlatımla, ödeme emrine itirazın tüm hukuki anlam ve sonuçlarına vakıf olduğunu ve hükümden düşürülmesi gerektiğini mahkemeye verdiği dava dilekçesiyle bildirdiğinde, tebliğ ile aranan öğrenme ve belgelendirme unsurları aynı anda tümüyle gerçekleşmiş olacağından, itirazın kaldırılması dilekçesinin verilmesi ödeme emrine itirazın tebliği hükmünde sayılmalı ve hak düşürücü sürenin de bu tarihten itibaren işleyeceği kabul edilmelidir...*” [vurgu eklenmiştir]

Şu hâlde, itirazın tebliği, alacaklının itirazın hükümden düşürülmesi için girişeceği yollar için kurucu bir şart olarak görülmemiştir. Yani tebligatın yokluğu, alacaklının aleyhinde kullanılmayacaktır. Lâkin söz konusu içtihat, alacaklının “*kendi beyanı*” dışında bu kez bir “*emare vakıa*” delaletiyle aleyhindeki hak düşürücü süreyi çalıştırabilmek bakımından, yine kendisince yapılan itirazın kaldırılması başvurusu dışında hayli hasis bir tutum takınmıştır. Öte taraftan itirazın kaldırılması başvurusunun “*itirazın iptali davasını açabilmek için geçerli hak düşürücü sürenin işlemesi için aranan tebliğ şartına*” emare vakıa olarak kabul edilmesi ve artık bu hâlde itirazdan [ve hatta içeriğinden] bihaber olunduğunun ileri sürülmesinin dürüstlük kuralıyla bağdaşmayacağının kabulü, içerdiği ipuçları yönünden mühimdir. İtirazın kaldırılması başvurusuyla birlikte ödeme emrine itirazın tüm hukukî anlam ve sonuçlarına da vakıf olunmuş sayılacağının kabulü, atfen söz edilen HGK’nin 2015 tarihli kararının aradığı kriterlerin adeta ikmalî mahiyetindedir. Hâricen ıttılâ konusunda sadece itirazdan değil; içeriğinden “*de*” haberdar olup olunmadığı hakkında getirilen ölçüt, görünen o ki, yerleşmiştir. İtirazın kaldırılması başvurusunun bu kıstası karşılayıp karşılamadığı hakkında çoğunluk, müspet; muhalefet şerhleri ise hâlâ aksi yönde bir neticeye ulaşabilmiştir.

26. Önce meselenin hayli farklı yönlerine temas eden ilk muhalefet şerhinden söz edilmelidir:

“...Kanun koyucu madde metninde şekilci yaklaşımla, açıkça ve kesin bir dille tebliğ koşulunu aramış, başka bir anlatımla, bir yıllık sürenin hakkı söndüren bir süre olması nedeniyle alacaklının *borçlunun itirazlarına tam olarak muttali olması, bunun da ancak itirazın tebliği yoluyla sağlanması öngörülmüştür. İİK'nın 16. maddesinde şikâyetler için öngörülen şekilde "öğrenme"ye değer atfetmemiştir.* Tebligat Kanunu anlamında tebliğin ne şekilde yapılacağı çekişmesiz olduğu gibi, *tebliğe tabi işlerde öğrenmeye hukuki netice bağlanabilmesi için de anılan 7201 sayılı Kanun'un 32. maddesine göre usule aykırı dahi olsa mutlaka muhatabı adına çıkarılmış bir tebligatın varlığı şart olduğundan*³⁴ somut olayda bu hükmün de uygulanması mümkün değildir. Borçlunun ödeme emrine itirazının geçici kaldırılması yönünde talepte bulunulması itirazın kaldırılmasının hukuki sonuçları ile itirazın iptali davalarının mahiyeti arasındaki farklar ve bir tarafın kendisinin ileri sürdüğü bir vakıanın doğruluğunu bildirmesinin 6100 sayılı HMK'nın 188/1 maddesi anlamında ikrar niteliği taşımayacağı da gözetildiğinde alacaklı aleyhine sonuç doğuramaz ...”. [vurgu eklenmiştir]

Bu bağlamda “*tam olarak muttali*” olmak şeklindeki sonuç ile tebligat arasında kurulan mutlak, tereddütsüz ve istisnasız bağ, hayli şüphelidir. Bunun yerine tebligatın, itirazın içeriğine tam olarak muttali olunmasında muhatabı olan takip alacaklısına sadece bir imkân verdiğinin söylenmesi, çok daha yerinde olurdu. Yine şikâyet yolunun aksine (m. 16, I, c. 2) itirazın iptali davası için sürenin tebliğden itibaren başlatılmış olmasına yönelik vurgu, bilhassa yapılan mukayesenin sıhhati nedeniyle uyumlu gözükmemektedir. Bu iki hukukî çarenin arasındaki kurumsal ve dolayısıyla tarafları yönünden farklar³⁵, “*tebliğ*” ile “*öğrenmenin*” arasındaki farkın da kaynağını teşkil etmektedir. Eş deyişle lâfzi ayrışma, kurumsal farklılığın tabîî bir neticesidir. Kaldı ki, öğrenmenin her hâlde tebliğle de gerçekleşebileceği ve fakat bilhassa tebliğin somut olayda şart olduğu hâlde bu şartın gerçekleşmemesi üzerine kişinin hâricen ıttılâna elverir durumların gerçekleşmesiyle de şikâyet süresinin işleyeceği kabul edilmektedir³⁶. Öte taraftan itirazın iptali için geçerli lâfzi tercihin “*tebliğ*” yoluyla sınırlı olduğunu söylemek de bu kadar kolay olmamalıdır. Tebliğ dışında bir başka yolla da haberdar

³⁴ Aynı yönde *bkz.* YILMAZ, ÇAĞLAR, s. 578; MUŞUL, s. 571 vd.; ÖZBAY, YARDIMCI, s. 119, dn. 260; ALBAYRAK, s. 61, 139; IŞIK, s. 185; GÜNEŞ, s. 226.

³⁵ Hepsini yerine öncelikle *bkz.* PEKCANITEZ, SİMİL, Kn. 423, dn. 779; ayrıca *bkz.* Kn. 264.

³⁶ PEKCANITEZ, SİMİL, Kn. 267, dn. 438, 439.

olunmasının dışlandığı sonucuna varabilmek, yani adeta “kıyasın kapatılarak” “aksiyle kanıt yönteminin” tatbiki³⁷ için ya açıkça kıyas yolu kapatılmalıdır ya eldeki norm “tahdit” edici [=istisnâî] olmalıdır ya da “tebliğ” ile hâricen ıttılâa yol açtığı iddia edilen “hadise” arasında kıyasa mâni olan, kayda değer, ağır, kurumsal farklar bulunmalıdır [=asl, muhtassun binnas olmalıdır]³⁸. Bunlardan ilk ikisine varabilmek bakımından elde yeterli bilgi yoktur; sonuncusu ise zaten her kıyas işlemi için tetkik edilmelidir. Ne var ki, burada çalışılan hiçbir içtihadın da bu yönde bir tahlile giriştiğine denk gelinmemiştir. Bu bağlamda Teb. K.’nin 32. maddesi hükmü üzerinden varılan neticenin ise “usûlsüz tebligat-yok tebligat” ayrımıyla alâkalı olduğu söylenebilir. Kanun metni, bir varsayım olarak muhatabın tebliği [tebliğ konusu olsa gerek³⁹] öğrendiği tarihe ilişkin “beyanına” itibar etmektedir. Bu beyanın yerine [ve hatta onun yerine] hâricen ıttılâa delalet eden sair emare vakıaların ikamesine çalışılması, çetrefil ve fakat müspet yönde yanıtlanmış bir sorundur⁴⁰. Muhalefet şerhindeyse bu görüşün usûlsüz de olsa elde bir tebliğ gayretinin [yani aslında belgelendirme unsurunda eksikliklerin⁴¹] bulunduğu durumlarla sınırlı olduğu ileri sürülmektedir. Gerçekten de kanun metninin “... aykırı yapılmış olsa bile, ...” şeklindeki lâfzının (Teb. K. m. 32, I) ilk bakışta bu neticeye elverdiği görülmektedir⁴². Oysa örneğin HGK’nin 2020 tarihli kararındaki muhalefet şerhinde, “yok tebliğ” durumlarında dahi “tebliğ” şartında ısrarın hukuken korunmayabileceğinden söz edilmiştir ki, bu da aslında bizleri yok tebliğ/usûlsüz tebliğ ayrımının reddine götürmektedir. Hele Teb. K.’nin 32, II. maddesindeki varsayımın aksinin ispatı, kural olarak mümkün değilken aynı varsayımın ardına saklanmanın dürüstlük kuralıyla/çelişkili davranış yasağıyla bağdaşmadığı hâllerde⁴³, bu kez emarelerden hareketle beyana karşın hâricen ıttılân ispatına cevaz verilmesi ve nihayetinde aynı sonuca “yok tebliğ” durumunda da ulaşılması⁴⁴, var olup da usûlsüz kalmış veya hiç yapılmamış tebliğ arasındaki sözde farkı ortadan kaldırmaktadır. Böylece “tebliğ” kavramının çekirdeğini, bilgilenmek yanında belgelendirmek unsurundan da oluşturma isabet derecesi, tartışmaya açılmaktadır. Gerçekten de somut olayda, muhatabın tebliğ konusunu “öğrenmiş olması” şeklindeki maddi gerçeğe

³⁷ SÖZER, 218; SEROZAN, s. 201 vd.; GÖZLER, s. 375 vd.

³⁸ SÖZER, 219; GÖZLER, 368 vd.

³⁹ ÖZBAY, YARDIMCI, s. 122.

⁴⁰ Örneğin son olarak bkz. Y. 12. HD., T. 11.3.2025, E. 2025/519, K. 2025/2154, (İçtihat Bülteni). Ayrıca bkz. TARIM, s. 274.

⁴¹ Tebliğin “amacı” ile “tanımı” arasındaki “belgelendirmeye” alâkalı farkın (örneğin bkz. YILMAZ, ÇAĞLAR, s. 42; ÖZBAY, YARDIMCI, s. 17, 18) beraberinde “usûlsüz/yok tebliğ” ayrımına yol açtığını görmek; lâkin aynı farkın bu kez Teb. K. m. 32, I anlamında geçerli olmayabileceğinden şüphelenmek gerekir. Hele aynı hükümde geçen “tebliğe muttali” olmakla kastedilen, şayet tebliğe ilişkin zarftan (Teb. K. m. 59) ziyade tebliğ olunacak evrakın (Teb. K. m. 13) içeriği ise (ÖZBAY, YARDIMCI, s. 122) o hâlde söz konu ayrımın arasındaki fark daha da belirsizleşmektedir. Öte yandan, “tebligatın/tebliğin” tanımı içinde, tebliğ konusunun muhatabın “bilgisine sunulmasından” başka ayrıca bunun “belgelendirilmesinin” de aranması, ancak bu yöndeki normatif düzenin bir gereği ve sonucu olabilir ki, söz konusu “bilgilenmenin” belgelendirilmeden de vuku bulabileceği (oysa karşı. GÜNEŞ, s. 221), aslında bizzat Teb. K. m. 32, I ile kabul edilmiş ve düzenlenmiştir. Bu sırada anılan hükümde geçen ne “usulüne aykırı” ne de “yapılmış” tabirlerinin dar yorumlanması gerekir. Zira her ne yaşanırsa yaşansın, birinci fıkranın “...bile,”den sonraki kısmında, tebliğ konusuna bir vesileyle muttali olunması, geçerli ve yeterli görülmüştür.

⁴² Ayrıca bkz. TARIM, s. 264, 265.

⁴³ SEROZAN, s. 224. Ayrıca bkz. EDİS, s. 344-345.

⁴⁴ Buna delalet eden karar örnekleri için bkz. TARIM, s. 266.

kanaat getirildikten sonra *-ki asıl sorun buradadır-* bunun bir vesileyle de olsa belgelendirilmiş olup olmadığına yüklenecek aşkın anlam, maddi gerçeğin mantığının ötesinde inkârı anlamına gelebilecektir. Son olarak itiraz her ne hakkında ise onun kaldırılmasına veya iptaline gidilecek olduğundan; bu iki çarenin aralarındaki farkın en azından itirazın içeriğinden ileri geldiğini söylemek, güçtür. Eş deyişle bu iki çarenin mahiyetlerinden hareketle “*tebliğ*” meselesiyle ilgili olarak farklı bir sonuca ulaşmak, isabetli durmamaktadır. Kaldı ki, “*tebliğ*” ile alâkalı yasama geçmiş, her iki yol için de ortak cereyan etmiştir.

27. Diğer bir muhalefet şerhinde öne çıkan hususların başında, tarafların hak düşürücü süreler üzerinde olmayan etkisi gelmektedir. Lâkin ilginçtir, hâsıl olan neticenin müsebbibi, Kanun’un 59. maddesine aykırı davranan takip alacaklısıdır. Bu hususun vaktiyle şikâyet edilmemiş olması (ayrıca bkz. Teb. K. m. 5, II), borçlu nezdinde şüphesiz bir meseleyse de böylece alacaklının “*dilediği vakit*” itirazın iptali yoluna gidebilecek olmasını savunmak da hak düşürücü sürenin mahiyetiyle çelişmektedir. İtirazın tebliğiyle ve bu sûrette içeriğinin ıttılayla alacaklının itirazı hükümden düşürmek üzere geçerli tercihlerini daha doğru bir biçimde kullanabileceğini söylemek, isabetlidir. Gerçi tebliğin böyle bir neticeye doğrudan; bilfiil yol açmadığını; buna sadece imkân tanıdığını da tasrih etmek gerekir. Zira hukuken yapıldığı kabul edilen tebligata ilişkin zarf, muhatabın eline hiç ulaşmayabilir; ulaşsa açılmayabilir; açılrsa okunmayabilir; okunsa dahi itirazın içeriğinin layığı veçhile anlaşılması mümkün olmayabilir. Eş deyişle usulünce *belgelendirilmiş* bir tebligat, muhatabınca da *-tebliğ konusundan-* her hâlükârda *bilgilenildiği* sonucuna yol açmaz; sadece böyle bir sonucun hukuken “*varsayılmasına*” imkân verir ve bunda da bir ölçsüzlük veya temel hak ihlâli bulunmaz⁴⁵. Kısacası, tebligat işlemi, az önce sayılan durumların her birini, “*tam*” olarak temin etmeyi ne amaçlar ne de garanti eder. Lâkin kanuni tebligat rejimi de bunların hepsinin gerçekleşmesine muhatap nezdinde [=takip alacaklısı] sadece imkân verir; böyle olduğunu varsaymamıza fırsat tanır. Usûlsüzlüğün yaptırımının muhatabın beyanına bağlanmış olmasını da bu gerçek içinde aramak gerekir⁴⁶. Bu nedenle hâricen ıttılân [*elbette şayet tebliğ edilecek o ise*] itirazın kendisinin değil de bu vesileyle içeriğinin öğrenilmesine imkân verip vermediğinin sorgulanması, gerekir. Hâl böyle iken; muhalefet şerhinde, itirazın kaldırılması dilekçesinin verilmesinin itirazın içeriğine muttali olunmasında itirazın tebliğiyle aynı ayarda görülmemesi, şaşırtıcıdır:

“... İtirazı haricen öğrenen alacaklı, itirazın tümünü ayrıntılarıyla öğrenmemiş ve itirazın kaldırılmasını sırf öğrendiği itiraz nedenleri hakkında ve İİK 68. maddesinde aranan elindeki belgelere göre talep etmiş olabilir. Kesin hüküm doğurmadığından, daha sonra tebliğ üzerine hak düşürücü süre içinde bu kez *tüm* itiraz nedenlerine karşı itirazın iptali davası açması olanaklıdır...”. [vurgu eklenmiştir]

⁴⁵ ÖZEKES, s. 99, 100.

⁴⁶ Ayrıca bkz. ÖZBAY, YARDIMCI, s. 122; IŞIK, s. 170.

Yazıldığı gibi bir an için alacaklının yapılan itirazın içerdiği sebeplerden öğrendiği *kadarının* (!) kaldırılması için itirazın kaldırılmasına yoluna başvurduğu iddia edilse bile bunun ne hukuken ne mantıken mâkul, tabîî, aklî bir davranış olduğu düşünülebilir. Alacaklının yapılan itirazı, itiraz sebeplerinin tümünü öğrenmeden iddia edildiği şekilde *kısmen* hükümden düşürmeye çalışabileceğini varsaymanın hayatın olağan akışı içinde bir yerini bulmak güçtür. İtirazın kaldırılmasını talep eden alacaklının *tüm* itiraz sebepleri giderilmeden takibinin kesinleşmeyeceğini bildiği, düşünülmelidir. Eksik kalmış bir talebin reddedileceği, muhakkaktır. Ne var ki, *-bu şartlar altında-* takip alacaklısı, daha yargılama sırasında, en erken cevap dilekçesinin tebliği üzerine artık itirazın *tümüne* vakıf olacaktır ki, *her hâlükârda* gerekçeli red kararının tebliğiyle birlikte itirazın içeriğinden/kendisinden de tam olarak haberdar olunduğunun kabulü, pek mümkündür. Dolayısıyla itirazın kaldırılması talebinin; bu an kabul edilmediği takdirde cevap dilekçesinin tebliğinin; lâkin her hâlde itirazın kaldırılması talebin reddine ilişkin gerekçeli kararın tebliğinin, yapılan itiraza *içeriğiyle birlikte* ıttılâ kespedildiğinin kabulü için yeteri açıklığı, tamlığı sağladığı düşünülebilirdi ki, muhalefet şerhinde, bu seçenekler de göz ardı edilmiştir.

C. 11. HD.'NİN 16.9.2024 TARİHLİ “UYUŞMAZLIĞIN GİDERİLMESİ” KARARI

28. Ana başlıkta da künyesi yazılı karar⁴⁷, 5235 s. K. m. 35/I, b. 3 gereğince verilmiştir. Talep, İstanbul BAM Hukuk Daireleri Başkanlar Kurulu’ndan gelmiştir. Talebin dayanakları olarak İstanbul BAM 12. HD.; 14. HD. ve 43. HD.’sinin kararları gösterilmiştir. Kararlara konu mesele, “*ödeme emrine yapılan itirazın takip alacaklısına tebliği yapılmadığı hâlde itirazın iptali davası için geçerli hak düşürücü sürenin bu kez de alacaklı tarafından başlatılan zorunlu arabuluculuk sürecinin nihayete ermesinden itibaren işleyip işlemeyeceğidir*”.

29. İstanbul BAM 12. HD.’sinin anılan kararlarında, özetle tıpkı itirazın kaldırılması taleplerinde olduğu gibi alacaklı tarafından zorunlu arabuluculuğa başvurulmuş olmasının *da* itirazın tebliğine bağlanan neticelerin somut olayda gerçekleştiğini gösterdiği; zira alacaklının dahil olduğu görüşmeler neticesinde kaleme alınan anlaşamama tutanağının icra takibine yapılan itirazı ve dolayısıyla ona dayalı uyuşmazlığı esas aldığı; böylece ihtilâfın [=itirazın] müzakeresi için yapılan başvuruyla itirazın kaldırılması talebi arasında kurulan işlevsel denklik karşısında bir kez daha itiraza hâricen ve fakat “*tam*” olarak muttali olunduğunun kabul edilebileceği; dolayısıyla bir yıllık hak düşürücü sürenin -HUAK m. 18/A, XV gereği- anlaşamama tutanağından itibaren işletilmesi gerektiği, görüşü yer almaktadır.

30. Gerçi yukarıda da değinildiği üzere aynı meseleyle ilgili olarak söz konusu başvurudan önceki tarihli başka kararlar da mevcuttur. Örneğin İzmir BAM 20. HD.’si⁴⁸, bu kez aksi yöndeki kararında, itirazdan haberdar olma konusunda kanunda tebliğ dışında bir başka yolun düzenlenmemiş

⁴⁷ Y. 11. HD., T. 16.9.2024, E. 2024/3074, K. 2024/6421, (Lexpera).

⁴⁸ İzmir BAM 20. HD., T. 7.7.2022, E. 2022/1146, K. 2022/1138, (Lexpera). Aynı yönde bkz. Bursa BAM 13. HD., T. 23.6.2022, E. 2022/1301, K. 2022/1101, (Lexpera).

olmasını öne çıkartırken itirazın kaldırılması talepleriyle ilgili varılmış sonuca kararında hiç yer vermemiştir. Oysa bu kez İstanbul BAM 53. HD'si⁴⁹, açıkça

“...İİK'da itirazın iptali davasının ödeme emrine itirazın alacaklıya veya vekiline tebliğinden itibaren bir yıllık hak düşürücü sürede açılması gerektiği düzenlenmiş ve yerleşik uygulamada alacaklı sair suretlerle itirazdan haberdar olsa dahi sürenin başlamayacağı kabul edilmiş ise de somut olayda olduğu gibi davacı alacaklı yasa gereği dava açmadan önce itirazın iptalini sağlamak üzere arabuluculuğa başvurmuş olması halinde ödeme emrine itirazın tüm hukuki anlam ve sonuçlarına vakıf olduğunu ve hükümden düşürülmesi gerektiğini arabulucuya verdiği dilekçesiyle bildirdiğinde, tebliğ ile aranan öğrenme ve belgelendirme unsurlarının aynı anda tümüyle gerçekleşmiş olduğundan hak düşürücü sürenin arabuluculuk son oturum tutanağının düzenlendiği tarihten itibaren hesaplanmış olmasında bir yanlışlık yoktur...” [vurgu eklenmiştir]

sonucuna varmıştır. İtirazın içeriğinden “tam” olarak haberdar olunması gerektiğine yönelik kazaî kıstas, vaktiyle itirazın kaldırılması talepleri için müspet yönde karşılanmıştı. Aynı netice, bu kez arabuluculuk talepleri için de geçerli görülmelidir. Eş deyişle gerek itirazın kaldırılması ve gerekse arabuluculuk talepleri, tabiatıyla itirazın içeriğine “de” vakıf olunmasını gerektirdiğinden; ortak aklî ve mantikî rabıta üzerinden aynı hukukî neticeye bağlanmalıdır. Karar, “tebliğ” nazaran “hâricen ıtlâ” konusundaki genel muhalif tutuma karşı son derece bilinçli bir şekilde ve tıpkı itirazın kaldırılması taleplerinde olduğu gibi bu sûretle itirazın “içeriğine” de artık tam olarak vakıf olunduğunun kabul edilebileceğine yönelik vurgusuyla kendisine kazaî içtihatla sağlam bir dayanak noktası bulmaktadır.

31. Uyuşmazlığın giderilmesi kararına geri döndüğümüzde; mahkemenin dört paragraftan ibaret değerlendirmesinin öne çıkan yönleri, 2 ilâ 4. paragraflarda yer almaktadır. İkinci paragraf, esasen meselenin ne olmadığına ayrılmıştır⁵⁰:

“... İtiraz kendisine tebliğ edilmeden alacaklının, itirazın iptali davası açması⁵¹ ya da itirazın kaldırılması yoluna başvurması mümkündür. İtiraz kendisine tebliğ edilmeden icra hukuk mahkemesine itirazın kaldırılması için başvuran alacaklının,

⁴⁹ İstanbul BAM 53. HD., T. 30.11.2022, E. 2022/1982, K. 2022/349, (Lexpera).

⁵⁰ Dava şartı arabuluculuğa tâbi bir itirazın iptali davasında, “alacaklının arabulucuya başvurmuş olmasının, itirazın iptali davası için bir yıllık hak düşürücü süreyi başlatmayacağına” ilişkin ayrıca bkz. ARSLAN, YILMAZ, TAŞPINAR AYVAZ, HANAĞASI, s. 214.

⁵¹ Aynı yönde bkz. KURU, s. 260; KURU, *El Kitabı*, s. 237, 254, dn. 36; ARSLAN, YILMAZ, TAŞPINAR AYVAZ, HANAĞASI, s. 200, 214; GÖRGÜN, BÖRÜ, KODAKOĞLU, s. 103, dn. 108; YILDIRIM, DEREN-YILDIRIM, s. 134.

artık icra hukuk mahkemesine başvuru tarihi itibarıyla itirazı tam olarak öğrendiği ve itirazın iptali davası açma süresinin de bu tarihte başlayacağı, Dairemizin yerleşik içtihatları ile kabul edilmektedir. Ancak bu husus, Daire önüne gelen konuda, uyuşmazlık teşkil etmemektedir. Öte yandan alacaklının, borçlunun itirazının kendisine tebliğinin usulsüz olduğu iddiasıyla icra hukuk mahkemesine başvurması, itirazın tebliğinin usulsüz olduğuna karar verilmesi durumunda, alacaklının itirazı öğrendiğini beyan ettiği tarihin, itirazın tam olarak öğrenildiği tarih olarak kabul edileceğine dair kararlar da bulunmaktadır. Ancak bu husus da, Daire önüne gelen konuda, uyuşmazlık teşkil etmemektedir.”. [vurgu eklenmiştir]

Öncelikle itirazın kaldırılması taleplerinin *-itirazın içeriğine de-* hâricen ıttılâ gösterir emarelerden olduğu ve sürenin işletilmesine yeter vasıfta bulunduğu görüşü, perçinlenmiştir. Hâricen ıttılâ bahsinde, bizzat alacaklının kendi beyanı [$\rightarrow$ tebliğe muttali olduğuna ilişkin, *karş. Teb. K. m. 32, II*] veya bilfiil eylemi [$\rightarrow$ doğrudan itirazın iptali davasını açması] esas alındığında; ne kanunun aradığı tebliğ şartının [*hiç*] karşılanmamış olmasından yakınılmış ne de bu sûretle hak düşürücü sürenin işletilmesinden tereddüt edilmiştir⁵². Yani tebliğin “*belgelendirme*” unsuru, aslında kurucu değil⁵³; sadece bir etkinlik unsuru olup yokluğunun veya eksikliğinin pekâlâ muhatabın kendi beyanı ve eylemiyle ikmali mümkündür. İhtilâf ise aynı sonucun bu kez emare vakıalarla da husule gelip gelemeyeceğidir: İtirazın kaldırılması talepleri, aksi yöndeki görüş hattında açılmış mühim ve büyük bir gediktir. Çözümüne çalışılan soru ise açılan bu yarıktan şimdi de arabuluculuk başvurularının geçip geçemeyeceğidir.

32. Üçüncü paragraf, benzerlerine yukarıda da denk gelindiği üzere bu kez hak düşürücü süreyle alâkalıdır. Oysa çokça tekrarlanan bu bilgi, iki yönden eksiktir. *İlk eksiklik*, hak düşürücü sürelerin örneğin HGK’nin 21.10.2015 tarihli kararında⁵⁴ da geçen bir diğer işleviyle ilgilidir. Gerçekten de hak düşürücü süreler,

“...sadece bir alacak hakkının değil bir hukuki durumun veya hukuki bir ilişkinin mümkün olduğu sürat ve zamanda aydınlatılması, belirlenmesi amacıyla konulmuş sürelerdir. Kanun koyucu o hukuki durumun veya ilişkinin uzun zaman askıda ve belirsiz kalmasını istemediğinden olayın özelliğine göre hak düşürücü süreleri mümkün olduğu ölçüde kısa tutmuştur. Bu sebeple hak düşürücü sürelerin uzamasına neden

⁵² Son olarak *bkz.* 3. HD., T. 18.9.2024, E. 2024/1699, K. 2024/2362, (İçtihat Bülteni).

⁵³ *Karş. GÜNEŞ*, s. 223.

⁵⁴ HGK, T. 21.10.2015, E. 2013/19-2415, K. 2015/2335, (E-Uyar).

olacak durma ve kesilme kuralları kabul edilmemiştir. Hak düşürücü süreler sadece alacak hakları ile ilgili olmayıp daha çok bir hukuki durumun meydana gelip gelmediğine, bir hukuki ilişkinin kurulup kurulmadığına ilişkindir...”. [vurgu eklenmiştir]

Şu hâlde 11. HD’nin anılan kararında da geçtiği gibi “...[t]arafların sözleşme ile hak düşürücü süreleri belirlemeleri, bu süreleri değiştirmeleri veya ortadan kaldırmaları mümkün...” olmadığı hâlde, itirazla duran takibin statüsü, somut olaylardan da görüldüğü üzere hayli uzun bir dönem belirsiz kalmakta; takibin devam edip etmeyeceği hakkında cebri icra organları önündeki iş, adeta askıda bırakılmaktadır. Bu durumla da bağlantılı *ikinci* eksiklik, adeta takip aracının ilerleyebilmesi için “*itirazın tebliği*” ile “*dava açmaya ilişkin hak düşürücü süre*” tekerleri arasında kanun eliyle imâl edilen aksın, “*tebliğ için gerekli masrafın*” yatırılmayarak bizzat alacaklı tarafından kırılmış bulunması; böylece takip aracının süratle ve güvenle seyrine mâni olunmasıdır. Kazaî içtihat, bu nakîsaya lâfızdan hareketle genelde sırtını dönmüştür. Hâl böyle iken; alacaklının kendi beyanı ve bilfiil eylemi hariç olmak üzere bu kez hâricen ıttılâı gösterir sair emare vakıalara ilişkin kalite/güvence arayışı da ne haksız ne de yersiz bulunabilir. Gelgelelim, bu uğurda yapılacak yorum sırasında, tebliğe ilişkin masrafı peşinen ödemekten imtina eden alacaklının hâlâ ne ölçüde korunması/kayrılması gerektiği hakkında da ihtiyatla hareket etmek gerekir.

33. Gerekçenin dördüncü ve son paragrafı, kanun hükmünün tekrarıyla başlamaktadır. Norma ait metnin

“...hak düşürücü süre niteliğinde olan bu bir yıllık sürenin başlangıcını, *genişletici yoruma tabi tutarak alacaklı aleyhine*, anlaşılamama tutanağının imzalandığı tarih olarak tespit etmek isabetli değildir. Dava açma süresi, itirazın tebliği ile başlar. İtirazın tebliğ edilmediği bir durumda, dava açma süresi işlemeye başlamayacağından...” [vurgu eklenmiştir]

şeklindeki yorumu, metodolojik olarak kimi soruları beraberinde getirmektedir. Gerçekten de metnin ne söylediğinden maada bu kez ne söylemediği hakkında takınılan katı tutumun yani *meşhum-u muhalefetin* örneğin bir kez de hükmün gayesi ve târihiyle uyumunu tartışmak gerekirdi⁵⁵. Hepsinden önemlisi, TMK m. 1, I gereğince sözünün yanında normun bu kez özünün de ne olduğu hakkında hiçbir çaba içine girilmemiş olması, olsa olsa söz ile özün aynı neticeye ulaştığı hakkındaki peşin hükmün bir neticesi olarak görülebilir. Gerçekten de metinde geçen kavramın *eşiğine* kadar bilhassa *çekirdeği ile avlusu* arasında bulunanların tayini ve bu çemberin gerçek çapının ne olduğu hakkında⁵⁶ hiçbir tahlile girişmeden gerek söz konusu kavramın [(itirazın) *tebliği*] en dar, yalın ve bilinen formuyla yani

⁵⁵ Özellikle *bkz.* ANTALYA, s. 618-619; 625-626.

⁵⁶ SEROZAN, s. 185.

semantiğiyle yetinilmesi gerekse -belki de farkında olunmadan tüketilen- aksiyle kanıt yöntemi neticesinde “*hâricen ittlâ*” konusunda -neredeyse- tüm kapıların kapatılması, ancak metodolojik bir zafiyet ve [tüm] yorum metotlarının [birlikte] kullanılmasındaki⁵⁷ eksiklik olarak değerlendirilmelidir. Oysa takınılan bu tutumla çelişircesine itirazın kaldırılması talepleri yönünden aynı kavramın bu kez genişletici yoruma tabi tutulması, yine mahkemenin de kabulünde olan bir konu olmuştur. Şu hâlde metin duvarında bir kez gedik açıldıktan; bir başka ifadeyle “*hâricen ittlâa*” kavram avlusunda itirazın kaldırılması talepleri yönünden yer verildikten sonra bu kez arabuluculuk talepleriyle ilgili olarak ulaşılan selbî netice, *ancak ve ancak* itirazın kaldırılması talepleriyle itirazın iptali davası öncesinde [zorunlu] yapılan arabuluculuk başvurularının arasındaki nitelik farkından ileri gelebilir. Oysa bu konudaki kararların hiçbirinde, böyle bir fikrî gayret içinde de olunmamıştır. Bu sırada kavramın körü körüne uygulanmasındansa menfaatler dengesinin gözetimi sırasında⁵⁸, üzerine düşen kanunî külfetin ifasından imtina eden alacaklının hâlâ ne ölçüde korunması gerektiği sorusu, göz ardı edilmektedir. Son kararda da böyle bir değerlendirme bulunmamaktadır. Gerçi bu netice de şaşırtıcı, görülemez. Zira en saf ve katı hâliyle *kavramın/normun*, sürenin işlemesiyle ilgili olarak tebliğ yanında örneğin hâricen ittlâi “*açıķça*” dışladığı ve suskunluğuyla aslında aksini düzenlemiş olduğu düşüncesi, yukarıda sayılan onca eksikliğin ikmalini, zait kılmaktadır. Gelgelelim bu kez kararın ikinci paragrafında, hâricen ittlâ konusunda bilhassa bir emare olarak itirazın kaldırılması talepleri lehinde ulaşılan müspet netice, anılan gerekçeyle apaçık bir tenakuz teşkil etmektedir. Zira “*tebliğ*” dışındaki her vakıanın ittlâ/öğrenme konusunda “*yoklukla*” örtüşür neticesi, istisna kabul etmez bir biçimde tüm emarelerin, fiilî karinelerin ve dürüstlük kuralının somut olay özelinde tatbikine mânidir ki, bu da aslında tebliğin “*belgelendirme*” unsurunu, artık kurucu unsur seviyesine çıkartmaktadır.

III. HÜKMÜN (İİK m. 67, I) YASAMA GEÇMİŞİ

A. 1929 TARİHLİ, 1424 S. K. DÖNEMİ

34. Ödeme emrine itirazın tebliğiyle birlikte (m. 59, I) hükümden düşürülmesi yönünden alacaklı tarafından başvurulabilecek itirazın iptali veya [kesin/geçici] kaldırılması yolları için geçerli hak düşürücü sürelerle ait (m. 67, I; 68, I; 68/a, I) düzenlemelerin bugünkü hâllerine kavuşuncaya kadar normatif düzeyde yaşananlar ve gerekçeleri, bilhassa yapılacak gai ve tarihî yorum bakımından hayli mühimdir.

35. Bu hâlde 1929 tarihli 1424 s. K’nin⁵⁹ 55, II. maddesinde “*Alacaklıya bildirme*” kenar başlığı altında düzenlenen (≈SchKG Art. 76, I, II) hüküm, aşağıdaki gibidir.

“ Ödeme emrinin alacaklıya tebliğ olunan *nüşasına*
borçlunun *itiraz ettiği* [≠itiraz] yazılacağı gibi hiç itiraz
edilmemiş ise bu cihette gösterilir.

⁵⁷ SEROZAN, s. 190; SÖZER, s. 95, 153.

⁵⁸ ANTALYA, s. 607.

⁵⁹ RG. 18.4.1929, S. 1183.

Bu *nüsha* hemen itirazdan yahut itiraz müddeti bittikten sonra alacaklıya verilir”. [vurgu eklenmiştir]

Düzenlemede, bir “*tebliğ*” hükmüne yer verilmediği gibi “*itirazın iptalinin*” mahkemeye müracaat (m. 58) veya kat’i yahut muvakkat refi (m. 59, 61) sûretiyle olması hâlinde de bugünkü gibi bir hak düşürücü süre geçerli değildir. Onun yerine ve hepsi için işletilen “*haciz talep müddeti*” bağlamında (m. 67, II), “[h]aciz istemek hakkı ödeme emrinin *tebliği tarihinden bir sene geçmekle düşer*.”. Hükmün bu formunun ve yol açtığı neticelerin, 2004 s. K’nin 78. maddesinin bugünkü hâliyle ve neticeleriyle hiçbir özdeş yönü yoktur.

B. 1932 TARİHLİ, 2004 S. K. DÖNEMİ-İLK HÂLİ

36. Takiben kabul edilecek 2004 s. K’nin⁶⁰ 64. maddesine göre ise “*Alacaklıya verilecek vesika*” başlığı altında düzenlenen, yine aşağıdaki gibidir.

“Alacaklı isterse ödeme emri müddeti içinde borçlu tarafından *itiraz edilip edilmediğine dair* [≠itiraz] icra dairesince kendisine bir *vesika verilir*.” [vurgu eklenmiştir]

37. Kanunun -*bugünkü metninin*- bu ilk hâlinde de itirazın genel olarak hükümden düşürülmesi için (m. 67, 68), bir süre kısıtı bulunmamaktadır. Lâkin haciz isteme hakkı da ödeme emrinin *tebliği tarihinden itibaren* bu kez “*altı ay*” geçmekle düşmektedir (m. 78, II, c. 1). Yine düşen haciz isteme hakkının neticelerinin de [→*takibin düşmesinin*] düzenlemenin bugünkü formuyla bir tutulmaması gerekir.

C. 1940 TARİHLİ, 3890 S. K. DEĞİŞİKLİĞİ

38. Kanunda 1940 yılında 3890 s. K⁶¹ ile yapılan değişiklik üzerine 64. madde (≈SchKG Art. 76, I, II), yeniden yazılmış ve aynı başlık altında, metin aşağıdaki hâline getirilmiştir:

“ *İtiraz* [≠ itiraz ettiği; itiraz edilip edilmediği] *alacaklıya mahsus ödeme emri nüshasına kaydedilir*. İtiraz vakim olmazsa bu husus dahi işaret olunur.

Bu *nüsha* [→itirazı içeren metin] itirazdan sonra veya itiraz müddetinin bitmesi üzerine alacaklıya *verilir*.” [vurgu eklenmiştir]

39. Kanun metni, ilginçtir, bugün de aynıdır ve hiç değişmeden günümüze gelmiştir. Metinde geçen bilhassa “*verilir*” ifadesinin manası ve işlevi hakkında, hele 7201 s. K’nin ardından bir değerlendirme yapmak isabetli değildir. Aynı şekilde, Kanunun bu kez 62, II. maddesinde yapılan sonraki tarihli değişikliklerin ardından mer’î hükmün gerekliliği ve işlevsel değeri de tartışmaya açıktır. Söz konusu normun zımnen mülga olduğunu düşünmek de pek mümkündür⁶². Zira düzenlemenin

⁶⁰ RG. 19.6.1932, S. 2128.

⁶¹ RG. 11.7.1940, S. 4558, m. 1.

⁶² Karş. Kanunun 59. maddesine göre *tebliğ* edilecek muhtıranın 64. maddeyle bir ilgisinin bulunmadığına ilişkin bkz. ÜSTÜNDAĞ, s. 101. Aynı meselenin [*alacaklının yapılan itirazdan haberdar edilmesinin*] aynı istikamette ve fakat iki

aşağıdaki gerekçesi, esasen 62, II. maddede yapılan sonraki tarihli değişikliklerle aynı istikamettedir.

Gerekçe, konu hakkında yapılacak yorum bakımından ilginç ipuçlarını içermektedir:

“İlâve olunan diğer fıkra, ödeme emrinin iki nüsha olarak tanzimidir [→m. 60, III]. Mevcud kanuna göre bu bir nüsha olarak tanzim edilir ve alacaklı isterse borçlunun *itiraz ettiği* kendisine vesika verilir [m. 64]. Şu tadil ile bu vesika vermek usulü kaldırılmış ödeme emrinin iki nüsha olarak tanzimi ve bir gûna harca ve resme tâbi olmayan *ikinci nüshasının itirazı veya itiraz müddetinin geçmesini müteakib* [yani *itirazı da içerecek şekilde*, B.Y] *alacaklıya verilmesi usulü kabul edilmiştir*. Bunun icra dairelerinin muamelelerini çoğaltacağı ileriye sürülmüştür. Fakat alacaklıya temin edeceği kolaylık icra dairesine vereceği müşkülâtı örtecek kadar mühim olduğu için bu itirazlar yersiz görülmemiştir.”⁶³ [vurgu eklenmiştir]

40. İkinci nüshada yazılacak olanın “*itirazın kendisi*” olduğu dikkate alındığında; “*verilir*” eylemindeki belirsizlik bir yana alacaklının itirazın yapıldığından değil de esasen ve doğrudan kendisinden/içeriğinden haberdar olmasının hedeflendiği görülmektedir. Öte taraftan bir başka yenilik bu kez 67, IV. maddede yaşanmıştır:

“Alacaklı itirazı *öğrendiği* tarihten itibaren altı ay içinde refi talebinde bulunmazsa artık bir daha ilâmsız takib talebinde bulunamaz.”. [vurgu eklenmiştir]

Söz konusu değişikliğin gerekçesi, bundan sonra yapılacak yorumlarda, taraflar arasındaki menfaatler dengesinin yerli yerinde tayini bakımından dikkate değerdir⁶⁴:

“İlâmsız icra usulü bir İsviçre sistemidir. Bu, alacaklılar lehine vazolunmuş ve onlara kolaylık teminine matuf bir hükümdür. Alacaklıların kendilerine gösterilen bu kolaylığı sui istimal etmemeleri lâzımdır. Bu itibarla alacaklı borçlunun itirazını *öğrendiği* tarihten itibaren altı ay içinde refi talebinde

farklı kanun hükmüyle düzenlendiği açık olmakla birlikte sonraki kanun değişikliklerinin ardından Kanunun 64. maddesinin [hele “*verilir*” şeklindeki lafızla] gerekliliği meşhûr.

⁶³ İcra ve iflâs kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun lâyihası ve Adliye encümeni mazbatası (1/297), S. Sayısı 208, *Üçüncü bab*, 5.

⁶⁴ Genel mahkemelere müracaatla itirazın hükümden düşürülmesi [=ortadan kaldırılması] için [özel] bir üst süre, henüz bu tarihte getirilmiş değildir. Öte taraftan buna gerek olmadığı zira, Kanunun 78. maddesine göre her hâlde haciz isteme hakkı düşmeden bu talebin ileri sürülmesi gerektiği savunulmuştur (ANSAY, s. 54). Oysa geçen sürenin ardından yapılabilecek “*yenileme talebinin*”, yine İsviçre’nin aksine takibin de düşmüş olması sonucuyla artık ilintili olmadığı dikkate alındığında (ANSAY, s. 66); Kanunun 67/son maddesinde yapılan değişiklikle birlikte yapılan itirazın ref’inin aksine bu kez genel mahkemeler önünde hükümden düşürülmesi için *de* bir azami/üst sürenin -o sırada ve hatta bugün dahi- geçerli olup olmadığı hususu, tartışmaya değerdir.

bulunmazsa bir daha ilamsız takibde bulunamayacaktır. *İtirazı üzerine alacaklının refi talebinde bulunmasını kanun hiç bir müddetle takyid etmemiştir. Fakat borçlunun bu suretle her zaman alacaklının tehdidi altında bulunması doğru değildir. Kanunumuz itiraz halinde borçluya alacaklıyı mercii huzuruna davet etmek hakkını vermemiştir. Binaenaleyh bu hükmle alacaklı borçluyu ancak altı ay bu suretle takibsiz bırakabilecektir. Artık bundan sonra bir daha refi talebinde bulunamaz. Umumî hükümler dairesinde salâhiyettar mahkemede dava ikame etmek mecburiyetindedir.*⁶⁵ [vurgu eklenmiştir]

41. Anılan bu son yeniliğin ardından esaslı bir diğer değişiklik ise beklendiği üzere Kanunun 78, II, IV maddesinde “*haciz isteme süresiyle*” ilgili olarak gerçekleşmiştir. Böylece sadece süre, şimdiki gibi “*bir yıla*” çıkartılmamış (m. 78, II) ama aynı zamanda, kaçırılan sürenin yol açtıkları, yeninden tarif edilerek⁶⁶ düzenleme, dördüncü ve beşinci fıkralarıyla bugünkü hâlini almıştır.

D. 1965 TARİHLİ, 538 S. K. DEĞİŞİKLİĞİ

42. Çalışmaya konu meselenin çözümünde mihenk taşı olarak görülebilecek değişiklikler, 1965 yılında 538 s. K ile gerçekleşmiştir⁶⁷. Yasama sürecine Cumhuriyet Senatosu’nun da dahil olduğu bu dönemde, bilhassa 62 ve 67. maddelerde yaşanan değişikliklerin takibi, güçtür. İlk olarak TBMM’nin önüne gelen ve aynen kabul edilen *Tasarı’nın* 62. maddesinde, itirazın “*tebliğine*” yönelik bir düzenleme yoktur; 67. madde özelinde ise bu kez gerek itirazın iptaline ve gerekse kaldırılmasına ilişkin hak düşürücü/azami süreler, ilginçtir doğrudan “*...itiraz tarihinden...*” itibaren işletilmektedir [oysa sadece “*verilir*”den ibaret olsa da *karş.* m. 64]⁶⁸. Bu metin üzerinde Cumhuriyet Senatosunca yapılan⁶⁹ değişikliklerin gerekçesi ise şöyle kaleme alınmıştır:

“Madde 62. — Alacaklının bâzı haklarının süreci içinde kullanılabilmesi borçlu tarafından yapılan *itirazın* kendisince bilinmesini zaruri kılmaktadır. Bilhassa 67 nci maddenin

⁶⁵ İcra ve iflâs kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun lâyihası ve Adliye encümeni mazbatası (1/297), S. Sayısı 208, *Üçüncü bab*, 5.

⁶⁶ Oysa yenileme talebiyle birlikte hâlâ yeni bir ödeme emrinin de tebliğ edilmesi gerektiği şeklindeki yorumu için *karş.* BELGESAY, *Sentetik İzah*, s. 195; BELGESAY, s. 84-85. Aksi yöndeki ve bugünkü anlayışla örtüşen yorum için *bkz.* KÖYMEN, OLGAÇ, s. 628. Ayrıca *bkz.* PEKCANITEZ, ATALAY, SUNGURTEKİN ÖZKAN, ÖZEKES, s. 166.

⁶⁷ RG. 6.3.1965, S. 11946, m. 33, 37.

⁶⁸ 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun bâzı maddelerinde değişiklik yapılmasına ve bu kanuna bâzı madde ve fıkralar eklenmesine dair kanun tasarısı ve Adalet Komisyonu raporu (1/280), S. Sayısı 461, 8, 90, 94. Tebliğinden maada *itirazın* kendisine bağlanan süreler bakımından eldeki yegâne gerekçe, şu şekildedir: “...Alacaklının, itirazın kaldırılması talebine mebdde olarak da borçlunun *itiraz tarihi* kabul edilmiş; bu suretle bir taraftan *alacaklının devamlı takibi sağlanmak, diğer taraftan mevcut metindeki öğrenme tarihinden doğan, ihtilâflar önlenmek istenmiştir.*”

⁶⁹ 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun bâzı maddelerinde değişiklik yapılmasına ve bu kanuna bâzı madde ve fıkralar eklenmesine dair kanun tasarısının Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (M. Meclisi 1/280; C. Senatosu 1/415), S. Sayısı, 481, 3, 25, 26.

akıbetinden alacaklının kendisini kurtarabilmesi, itirazı öğrenerek gerekli kanuni yollara başvurusu ile mümkündür. *Bu bakımdan borçlu tarafından yapılan itirazın üç. gün içinde alacaklıya gönderileceği Komisyonumuzca kabul edilmiş* itirazla birlikte tebliğ masraflarını ödemiye borçlunun itiraz etmemiş gösterilmek sureliyle de sevk edilen hükmün müessiriydi temin olunmuştur.

Madde 67. - 62 nci madde ile ilgili olarak, 67 nci maddenin birinci ve dördüncü fıkrasındaki sürelerin başlangıcı, *itirazın tebliği tarihine* *irca edilmiş* ve madde bu esas dâhilinde düzenlenmiştir.” [vurgu eklenmiştir]

43. Böylece ödeme emrine itirazın “*süresi ve şekli*” hakkındaki Kanunun 62, II maddesinin “*İtiraz, üç gün içinde aynen alacaklıya tebliğe* gönderilir. İtirazla birlikte tebliğ masraflarını ödemiye borçlu itiraz etmemiş sayılır.”. şeklinde; 67, I. maddesinin ise tabiatıyla “...*itirazın tebliği tarihinden* itibaren...” biçimde değiştirilerek kabulü uygun bulunmuştur. Kanunun TBMM’ce yeninden ele alınması sırasında⁷⁰, eldeki metin son derece bilinçli bir şekilde, *bir kez daha* değiştirilmiş ve mâdemki, artık itirazın tebliği gerekli görülmektedir o hâlde bunun da “*muhtıra*” yoluyla yani itirazın kendisinden ziyade itiraz edildiği bilgisini havi resmi yazıyla olması gerektiği, ilâve edilmiştir.

“(Tasarı madde 34) — İcra ve İflâs Kanununun 3890 sayılı Kanunla değişik 62 nci maddesini değiştiren tasarının 34 ncü maddesi Cumhuriyet Senatosunca 33 ncü madde olarak (*itirazın alacaklıya tebliğ edilmesi esası kabul olunmak ve itirazda bulunan borçluya da itirazda bulunduğu dair re'sen belge verilmek esası*) kabul edilmek suretiyle *değişiklik* yapılarak madde kabul edilmiştir.

İtirazın alacaklıya aynen ve harfiyen tebliğ edilmeyeceği ve sadece takibin itiraza uğradığı bir muhtıra ile alacaklıya tebliğ gönderileceği ve borçlunun itiraziyle birlikte tebliğ masrafını ödememesi halinde itiraz etmemiş sayılacağı göz önünde tutularak Komisyonumuzca yapılan bu değişiklik benimsenmiş ve bu değişikliğe uyulması uygun mütalâa edilmiştir.” [vurgu eklenmiştir]

44. Kanunun 67. maddesi hakkında ise

⁷⁰ 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun bâzı maddelerinde değişiklik yapılmasına ve bu kanuna bâzı madde ve fıkralar eklenmesine dair kanun tasarısı hakkında Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosunca yapılan değişiklikler hakkında Millet Meclisi Adalet Komisyonu raporu (M. Meclisi 1/280; C. Senatosu 1/415), S. Sayısı, 461 e 1 nci ek, 3.

(Tasarı madde 38) — İcra ve İflâs Kanununun 3890 sayılı Kanunla değişik 67 nci maddesini değiştiren tasarının 38 nci maddesi Cumhuriyet Senatosunca 37 nci madde olarak ve 62 nci maddedeki değişikliğe paralel bir şekilde maddenin 4 ncü fıkrasında değişiklik yapılmış ve Komisyonumuzca yapılan bu değişiklik keza uygun mütalâa edilmiştir.⁷¹ [vurgu eklenmiştir]

şeklindeki gerekçeyle metnin, Cumhuriyet Senatosunca kabul edilmiş olan hâli, TBMM’ce de uygun bulunmuştur. Oysa Cumhuriyet Senatosu, 62 ve 67. maddeler yönünden ve son derece tutarlı bir biçimde, itirazın kendisinin tebliğini esas almışken; TBMM önünde az önce de görüldüğü üzere bu uyum, 62. maddeyle ilgili olarak yaşanan ve yine son derece bilinçli bir tercihin ardından “*muhtıra*” lehinde bozulmuştur. Bu sırada *Tasarı’nın* 67. maddesinde, yeni yani “*muhtıralı*” 62. maddeyle uyumlu bir değişiklik de yapılmamıştır. Anlaşılan o ki, TBMM, bu lâfzi tutarsızlıkta bir beis görmemiş; az önce kendisince yapılan değişiklikten habersiz olamayacağına göre 67. maddenin Cumhuriyet Senatosu’ndan gelen hâlinin de kendi değişikliğiyle çelişmediği, çatışmadığı kanaatine varmıştır.

45. Bu tarihî yolculuk içinde *Tasarı’nın* ilk hâlinde yer almayan düzenlemeler, TBMM’nin ve Cumhuriyet Senatosu’nun Komisyonları önünde metne dercedilmiş olup önce itirazın tebliği fıkriinde uzlaşmış ve hak düşürücü sürelerin de tabiatıyla tebliğiyle işlemesi yeğlenmiş; nihayetinde söz konusu tebliğin usûlünün de hiçbir tereddüde yer vermeyecek açıklıkta “*muhtıra*” şeklinde olması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Anılan değişiklik karşısında örneğin 67, I. maddenin metninde de “*muhtıradan*” söz edilmesi beklenirdi. Cumhuriyet Senatosu önünde sağlanan tutarlılık, takiben ve son aşamada bozulmuş “*gibi*” gözükmektedir. Lâkin bu son maddeyle ilgili gerekçe, “*neyin*” tebliğ edileceği hakkında, 67, I. maddedeki normun bu kez 62. maddeyle uyumlu olarak yorumlanması gerektiği düşüncesine de ziyadesiyle elverişlidir; yani 67. maddenin metninde “*muhtıra*” lehinde ayrıca bir değişiklik yapılmamış olsa da 62 ile 67. maddelerin birlikte, uyum içinde ve fakat her hâlde 62. maddedeki son değişikliğin ışığında uygulanması yönünde, kuvvetli bir görüş içermektedir.

46. Yukarıda sözü edilen 1965 değişikliği, iki yönden mühim kabul edilebilir. İlk olarak alacaklı, ödeme emrine itirazdan artık “*tebliğ*” yoluyla haberdar edilecektir. Kanun koyucunun 1929 ve 1932 metinleriyle 1940 değişikliği içinde, sadece “*verilir*” şeklinde adeta geçiştirdiği durum, artık açıkça “*tebliğ*” dönüştürülmüştür. Bu esnada -ve takip eden sair tüm değişiklikler sırasında-, itirazın kaydedildiği ödeme emri nüshasının “*verilmesi*” eylemini haiz Kanunun 64. maddesinin ilga edilmemiş olmasıysa şaşırtıcı ölçüde dikkat çekicidir. Öte taraftan *Tasarı’nın* aksine Cumhuriyet Senatosunca ve hatta TBMM’ce alınan vaziyet ve sağlanan açıklık, neyin alacaklıya ulaştırılacağından ziyade önceki dönemin içinde bulunduğu ve “*verilir*” şeklindeki muğlaklıkla alâkalıdır. Anlaşılan o ki, dikkatlerin

⁷¹ 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun bâzı maddelerinde değişiklik yapılmasına ve bu kanuna bâzı madde ve fıkralar eklenmesine dair kanun tasarısı hakkında Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosunca yapılan değişiklikler hakkında Millet Meclisi Adalet Komisyonu raporu (M. Meclisi 1/280; C. Senatosu 1/415), S. Sayısı, 461 e 1 nci ek, 3, 16, 17.

üzerinde toplandığı husus, itiraz metni veya itirazın kaydedildiği ödeme emri nüshası değil; alacaklının getirilen hak düşürücü süreyle de tenâsüp içinde itirazdan süratle haberdar olabilmesine ilişkin tesâdüfî olmaktan uzak; denetlenebilir, ıttılâya dair asgari güvenceleri içeren bir metodun düzenlenmesidir. Gelgelelim, bunu, “*haberdar etmeye*” dair bir metodik hasislik olarak da görmemek gerekir. Zira getirilen hak düşürücü sürenin etkinliğini artırmak üzere alınan tedbirlerin başında, “*tebliğ*” gelmektedir. Eş deyişle “*tebliğ*” yolu, sadece alacaklının hakkını etkin bir şekilde kullanabilmesi için değil; ondan maada ve evvelâ takibin süratle neticelenmesi -*itiraza ıttılân arizî kalmasının önüne geçilmesi*-, alacaklılık durumunun bir an evvel vuzuha kavuşması içindir. Zira pivot menfaat, itirazın hükümden düşürülmesi bahsinde getirilen azami/*hak düşürücü* süredir. Bu vesileyle Cumhuriyet Senatosunca alınan mukabil güvence ise itirazın tebliği olmuş; gayenin etkinliğini temin etmek yanında *Tasarı’nın* ilk hâlinde alacaklı aleyhinde bozulan dengenin “*tebliğle*” yeninden tesisine çalışılmıştır.

47. Öte taraftan bu sırada, etkilerini bugün de görebileceğimiz bir başka soruna, belki de pek beklenilmediği şekilde yol açılmıştır. *Tasarı* metninde olmayan “*tebliğ*” şartına ilk defa Cumhuriyet Senatosunca yer verilmiş; takiben söz konusu metnin TBMM’ce yeninden ele alınması sırasında, *mâdemki, tebliğ şartına dönülmüştür*; o hâlde itirazın değil; itiraz edildiği bilgisini içerir bir muhtıranın tebliği gerekli ve yeterli görülerek *Tasarı’nın*, böylece ilk hâline nazaran iki defa değişmesine yol açılmıştır. Gerçi, hak düşürücü sürelerin *Tasarı’da* olduğu gibi itirazın kendisinden -*itiraz tarihinden*- başlatılması önerisi de hem dikkat çekici hem yadırgatıcıdır. Bu nedenle itirazın alacaklıya “*tebliği*”, tutarlı olduğu kadar adeta şart da görülmüştür. Bu ilk değişikliğin ardından “*muhtıra*” yönünde yaşanan ikinci değişikliğin ardındaki menfaati tayin etmekse ne kadar bilinçli olursa olsun hiç kolay değildir. Hatırlanacağı üzere daha 1940 değişikliğiyle birlikte alacaklıyı itirazın kendisinden haberdar etmekte alî bir menfaat görülmüştü. Bu son yöndeki değişikliğin (m. 64) takip eden tüm kanun değişiklikleri sırasında da korunduğu gerçeği bir yana (!) şimdi neden itirazın kendisinden ziyade “*muhtıra formundaki bilgisinin*” “*tebliğine*” adeta geri dönüldüğünün doyurucu bir izahı olduğunu iddia etmek, kolay değildir. Lâkin yasamanın bu “*açık*” tercihten de tereddüt edilemez.

48. *Tasarı’da* çözümüne çalışılan *ikinci* konu, bu kez itirazın ne zamana kadar hükümden düşürülmesi gerektiği hakkındadır⁷². İlk bakışta, sorunun haciz isteme süresi üzerinden ve onunla ilişkilendirilmek sûretiyle çözülmesi gayretlerinden artık vazgeçilmiştir. Esasen “*haciz isteme hakkının düşmesiyle*” birlikte daha 3890 s. K ile 1940 yılında geçerli görülen neticelerin ve mehzadan onarılamaz ölçüdeki kopuşun (*karş. SchKG Art. 88*), söz konusu değişikliği bir anlamda kaçınılmaz kıldığı da iddia edilebilir. Lâkin bu sırada, itirazın tebliğine ilişkin masrafların borçluya yüklenmiş olması⁷³, anlaşılabilir bulunsa da görünen o ki, bir sonraki kanun değişikliğine kadar kayda değer sorunlara da yol açmıştır.

⁷² Bir yıllık süreden sonra takibin düşeceğine ilişkin *bkz.* ÜSTÜNDAĞ, s. 104, 106, dn. 314; KURU, *El Kitabı*, s. 254; YILDIRIM, DEREN-YILDIRIM, s. 134.129.

⁷³ *Karş.* POSTACIOĞLU, s. 160.

E. 1985 TARİHLİ 3222 S. K. DEĞİŞİKLİĞİ

49. Takiben yapılan değişiklik, 1985 yılında 3222 s. K ile olmuştur⁷⁴. Böylece Kanunun 59 ve 62, II. maddeleri yeniden yazılarak ödeme emrine itirazın tebliği konusunda masraf külfetine kimin katlanacağı hususu, yeniden tayin edilmiştir⁷⁵. Kanunun bizimle de ilgili 59, I maddesine göre artık

“...Alacaklı, yapılmasını talep ettiği muamelenin masrafını ve ayrıca takip talebinde bulunurken borçlunun 62 nci maddeye göre yapabileceği itirazın kendisine tebliğ masrafını da avans olarak peşinen öder.”. [vurgu eklenmiştir]

50. Böyle bir değişikliğin gerekçesi, önem arz etmektedir⁷⁶.

“62 ci maddenin ikinci fıkrasına göre, takibe itiraz eden borçlu itirazla birlikte tebliğ masrafını ödememiş ise itiraz etmemiş sayılmaktadır. Bu hüküm 538 sayılı Kanunla 1965 yılında kanuna girmiştir. Bu hüküm karşısında, bilgisizlik nedeniyle itirazla birlikte tebliğ posta masrafını ödemeyen borçlular, büyük miktarları bulan ve varlığı sabit olmayan alacak iddialarının tazyiki altında bırakılmaktadır. Yakınmalara neden bu aksaklığı önlemek için, takip talebinde bulunan alacaklının talepte bulunduğu anda diğer masraflarla birlikte borçlunun yapabileceği itirazın tebliğ masrafını da ödemesi zorunluluğu getirilmektedir. Bu halde, borçlunun yapacağı bir masraf alacaklıya yüklenmiştir, ama, alacaklı ilk ödenen paradan masraflarını alabileceği gibi, ayrıca, borçlunun haksız olarak varlığı sabit olmayan alacaklı iddialarının tazyiki altında bırakılmasından daha az mahzurlu olacaktır” [vurgu eklenmiştir]

51. Bu sırada, Kanunun 62, II. maddesi de yeniden yazılmış ve

“Takibe itiraz edildiği, borçlunun yatırdığı veya 59 uncu maddeye göre alacaklının yatırdığı avanstaki karşılama

⁷⁴ RG. 15.6.1985, S. 3222, m. 4, 5.

⁷⁵ Böyle bir değişikliğin gerekliliği ve 538 s. K ile yapılan “sakim” değişikliğin isabet derecesine ilişkin görüşleri için bkz. POSTACIOĞLU, *İnkar Tazminatı*, s. 963.

⁷⁶ İcra ve İflas Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı ile İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Ögünç ve 6 Arkadaşının ve İstanbul Milletvekili İmren Aykut ve 3 Arkadaşının 2004 Sayılı İcra İflas Kanununun 3890 Sayılı Kanunla Değişik 206 ncı Maddesinin 4 üncü Fıkrasının Birinci Sırasının Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu (1/690, 2/99, 2/226), S. Sayısı 338, 2-3, 14. Söz konusu değişiklikle gözetilene yakın bir başka hassasiyet, bu kez Cebri İcra Kanunu Taslağı’nda (CeİK-T) gözetilmiş; Taslağın 51, I. maddesi hükmüyle alacaklıya tarifeyle belirlenecek giderler için avans yatıma zorunluluğu getirilmiş ve aksi hâlde hiçbir takip işleminin yapılmayacağı düzenlenmiştir. Yine takiben alacaklının yapılmasını talep ettiği işlemle ilgili sair giderleri de taleple birlikte ödemesi; aksi hâlde söz konusu talebin yapılmamış sayılacağı, hüküm altına alınmıştır (CeİK-T m. 51, II). Ödeme emrine yapılan itirazın akıbetiyle ilgili olarak itiraz [→itirazın bir örneği, ≠muhtıra], alacaklıya masrafı az önce sözü edilen gider avansından karşılanmak üzere tebliğ edilecektir (CeİK-T m. 93, I).

*suretiyle üç gün içinde bir muhtıra ile alacaklıya tebliğe
gönderilir.” [vurgu eklenmiştir]*

hükmü kabul edilmiştir. Değişikliğin gerekçesi, “4 üncü madde ile değiştirilen 59 uncu madde paralelinde 62 «inci maddede de değişiklik yapılmaktadır.” şeklinde kaleme alınmışsa da ne lâfız, sözü edilen hükümle paraleldir ne de sorunsuzdur. Metnin taşıdığı zafiyet, 4949 s. K değişikliğine kadar beklenen iyileşmeye mâni olmuştur. Zira hükümlerin birlikte yorumundan ulaşılan sonuca göre ödeme emrine itirazın tebliğine ilişkin masraf, adeta her iki tarafa birlikte yüklenmiştir. Gerçekten de Kanunun 59. maddesiyle bu külfet, münhasıran alacaklıya yüklendiği hâlde bu sefer Kanunun 62, II. maddesine gelindiğinde; alacaklı yanında *-nedense-* borçlunun da yatırdığı masraftan söz edilmiş olması, uygulamada, takibin tarafları arasında çatışmaya; alacaklıların bu mâlî külfetten kaçınmalarına yol açmıştır⁷⁷. Hâl böyle iken; Kanunun 62. maddesinde, 538 s. K ile getirilen “*muhtıra*” usulü, muhafaza edilmiştir. Ne var ki, Kanunun 67, I, IV. maddesindeki süreler de hâlâ “... *itirazın tebliği tarihinden itibaren*...” işleyemeye devam etmektedir. Eş deyişle anılan iki düzenleme arasındaki 538 s. K ile başlayan lâfzî uyumsuzluk, sonraki yıllarda da kimsenin dikkatini çekmemiş; muhafaza edilmiştir. Bu meşkûk hâl, bugün de aynen vârittir.

F. 2003 TARİHLİ, 4949 S. K. DEĞİŞİKLİĞİ

52. Sorunun yasama geçmişi içinde teması gereken son değişiklik, 2003 yılında 4949 s. K ile olmuştur⁷⁸. Böylece Kanunun 62, II. maddesi yeniden yazılarak 59, I. maddeye dokunmadan onunla tam bir uyum sağlanmıştır:

*“Takibe itiraz edildiği, ~~borçlunun yatırdığı veya~~ 59 uncu
maddeye göre alacaklının yatırdığı avanstan karşılanmak
suretiyle üç gün içinde bir muhtıra ile alacaklıya tebliğe
gönderilir* edilir.”.

53. Gerekçede⁷⁹, bilhassa “*muhtıra*” hakkında yine bir kanaat yoktur. Sorun olarak görülüp çözümüne çalışılan asıl mesele, “...Alacaklının 59 uncu madde hükmüne göre itirazın kendisine tebliği masrafını avans olarak peşinen ödemesi öngörüldüğünden, 62 nci maddenin ikinci fıkrasında aynı masrafı borçlunun da yatırmasına dair hüküm maddeden çıkarılmıştır...” şeklindeki gerekçeden de anlaşıldığı üzere itirazın tebliğine ait mâlî külfetin taraflardan kime ait olduğunun münhasıran tayinidir.

54. Böylece son üç kanun değişikliği sırasında da tebliğ edilecek olanın “*muhtıra*” olmasına karşın itirazın hükümden düşürülmesine ilişkin hak düşürücü sürenin Kanunun 67, I. maddesiyle bu kez “*itirazın*” tebliğinden itibaren işlemesi arasındaki sözel fark gerek yasama organının gerekse kazaî içtihadın gözden kaçırdığı veya belki de kayda değer bulup önemsemediği bir ayrıntı olmuştur. Gerçekten de son hâlini 4949 s. K değişikliğiyle alan Kanunun 67, I. maddesine göre “Takip talebine

⁷⁷ UYAR, s. 3961.

⁷⁸ RG. 17.7.2003, S. 25184, m. 13, 15, 16.

⁷⁹ İcra ve iflâs Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/550), S. Sayısı: 225, 12, 36, 45.

itiraz edilen alacaklı, *itirazın tebliği tarihinden itibaren* bir sene içinde mahkemeye başvurarak, genel hükümler dairesinde alacağının varlığını ispat suretiyle itirazın iptalini dava edebilir” [aynı yönde bkz. CeİK-T m. 96, I]. Böyle bir değişikliğin gerekçesi ise yalnızca “İcra ve İflâs Kanununun 67 nci maddesinin üst kenar başlığı, konuyu daha iyi ifade etmesi bakımından, “itirazın hükümden düşürülmesi” şeklinde değiştirilmiş ve kenar başlığı “itirazın iptali” olarak düzeltilmiştir. Ayrıca “*itirazın kaldırılması için mercie müracaat etmek istemeyen*” ibaresi madde metnine alınmayarak, itirazın kaldırılması talebi reddedilen alacaklıya itirazın iptali davası açma hakkı tanınmıştır.” şeklindeki kanaatten ibarettir.

IV. DEĞERLENDİRME- SONUÇ YERİNE

A. İCRA MÜDÜRLÜĞÜNCE “NEYİN” TEBLİĞİ EDİLECEĞİ SORUNU

55. İtirazın hüküm düşürülmesinde, geçerli hak düşürücü sürelerin (m. 67, I, IV) işlemleriyle ilgili olarak icra dairesince “*neyin*” tebliğinin gerektiği hakkında elde, eş zamanlı yasalaşmış iki düzenleme bulunmaktadır; ikisinin de en azından semantik açıdan farklı hususları düzenlendiğinde [*muhtıra-itiraz*] kuşku yoktur [oysa karşı. CeİK-T m. 93, I]. Bu fark, ilk defa 1965 yılında 538. s. K ile oluşmuş; lâkin “*muhtıra*” yönündeki değişikliğin de son derece bilinçli bir tercihin ürünü olduğu, görülmüştür. Öte taraftan bu bilinçli tercihin itirazın hükümden düşürülmesi sırasında geçerli hak düşürücü sürelerin işlemleriyle *doğrudan* alâkalı kanun metninde de gözetilip düzenlenmesi beklenirse de böyle ol(a)mamıştır.

56. Şayet, tebliğ edilecek olanın “*itirazın kendisi*” değil de “*muhtıra*” olduğu konusunda bir sonuca varılacak olursa o hâlde bilhassa yukarıda çalışılan içtihatlarda geçen ve “*itirazdan*” ancak “*tebliğ*” ile birlikte “*tam*” olarak haberdar olunacağı; “*itiraz edildiği bilgisine her nasılsa muttali olunmasının*” söz konusu itirazın hükümden düşürülmesinde geçerli hak düşürücü sürenin işletilmesine kifayet etmeyeceği yönündeki görüşün sarsılacağı ve hatta temelsiz kalacağı ortadadır. Gerçekten de muhtıranın tebliği, muhatabı olan takip alacaklısını, *-hükümün gerekçesinde de aynen ifade edildiği üzere-* sadece takip borçlusunca ödeme emrine itiraz edildiğinden haberdar etmeye yaramaktadır ki, kazaî içtihadın “*itiraza tam olarak muttali olmak*” şeklinde özetlenebilecek hassasiyetinin bu sûrette tecellisine imkân yoktur.

57. Gelgelelim, yasama düzeyinde normatif açıdan tam bir karmaşanın hüküm sürdüğü de açıktır. Bu karmaşa, 1965 yılından bu yana Kanunun 62 ile 67. maddeleri arasındaki semantik farklılıktan da ibaret değildir. Kanunun bu kez 64. maddesi, son olarak 1940 yılında değişmiştir ve aslında sonradan 1965 yılında, 62. maddenin II. fıkrasında düzenlenen meseleyle ilgilidir. Buna göre (varsa) yapılan itiraz, icra dairesinde kalan ödeme emri nüshasına işlenecek olup bu nüshanın alacaklıya “*verilmesi*” öngörülmüştür. Muradın alacaklıyı itirazdan; itirazın kendisinden haberdar etmek olduğuna yukarıda değinilmiştir. Bugün için muğlaklık, olsa olsa “*verilir*” ibaresinden ileri gelmektedir. Hâl böyle iken; Kanunun 62, II ve 64. maddelerinin birlikte tutulmasında, hiçbir fayda bulunamaz. Sonraki kanun değişikliği karşısında *-belki de artık zaten zımnen mülga olan-* anılan son hükmün işletilmesi ne gerekir

ne de yararlı görülebilir. Ne var ki, bugün için karmaşanın anılan yönü, geride kalmış; sadece tebliğ edilecek olanın “ne” olduğu hakkında hâsıl olan lâfzi çatışmanın giderilmesi hususunda bir sonuca varmak gerekmiştir.

58. Konumuza geri döndüğümüzde; çalışılan bugüne kadarki içtihatlarda, temas edilen semantik farkın akis bulmaması; varılan neticelerin tıpkı aşağıdaki içtihatla olduğu gibi bu farkın dışında gerçekleşmesi, şaşırtıcıdır.

“...Anılan hükümlerde itirazın alacaklıya tebliğinden bahsedilmişse de *burada kastedilen itiraz dilekçesinin alacaklıya tebliğ edilmesidir. Zira itirazın iptali davasının takibe itirazı hükümden düşürmek için açıldığı gözetildiğinde alacaklının takibe hangi gerekçelerle itiraz edildiğini bilmesi gerekmektedir.* Bu nedenle somut olaydaki gibi itiraz dilekçesi tebliğ edilmeksizin *sadece takibin durdurulmasına ilişkin kararın alacaklıya tebliğ edilmesi* bir yıllık hak düşürücüyü başlatmayacaktır. Aksi yorum, belirtilen hükümlerin amacına ve itirazın iptali davasının amacına ve niteliğine aykırıdır.” [vurgu eklenmiştir]⁸⁰

59. Şu hâlde aşağıda yapılacak değerlendirmelerin de bu sorunun gölgesinde ve artık itirazın kendisinin tebliğinin gerektiği şeklindeki fiili tercihin galip ilân edilmesi şartıyla ele alınması, uygun olur. Gelgelelim, tekraren “*muhtıra*” yönündeki tercihin ardında yatan ve “*İtirazın alacaklıya aynen ve harfiyen tebliğ edilmeyeceği ve sadece takibin itiraza uğradığı bir muhtıra ile alacaklıya tebliğe gönderileceği*” şeklindeki *historik* gerekçeyi görmezden gelmek de hiç kolay değildir. Kaldı ki, bu değişikliğin yapıldığı sırada, bu kez *semantik* açıdan 67. maddeyle arada bir uyumsuzluk da görülmemiş, 62. maddedeki “*muhtıra*” yönlü son değişikliğin belli ki, galebe çaldığı düşünülmüştür. *Kısacası*, hak düşürücü süreler yönünden alacaklının her hâlde itirazdan haberdar edilmesi gerektiği görüşü, *historik* olarak “*muhtıra*” formuna evrilirken bu dönüşüm, esasen 62. maddenin bir meselesi olarak telakki edilmiş; 67. madde yönünden ise metnin “*itiraza*” ilişkin *semantik* hâlinin, söz konusu “*itirazın*” 62. madde gereğince “*her nasıl tebliği gerekiyorsa*” öyle yorumlanıp uygulanmasının gerektiği düşünülmüştür.

60. Hâl böyle iken; temas edilen içtihatlarda 67. I. maddenin lâfzı, “*açıklık*” bakımından hayli öne çıkartılmıştır. Bu *semantik* tercihin karşısında, bu kez Kanunun 62, II. maddesi için geçerli *historik*

⁸⁰ Y. 11. HD., T. 6.6.2023, E. 2022/617, K. 2023/3521, (KazancıBB). Somut olayda alacaklıya tebliğ edilen, aslında bir “*muhtıradır*”. Ulaşılan sonuç, bunu geçerli ve yeterli görmemiştir. İlginçtir, kararın ilgili kısmında Kanunun 62. maddesinden 67. maddesiyle birlikte söz edilmiş ve her iki hükmün birlikte yazımından tebliğ edilecek olanın bu kez “*itiraz dilekçesinin kendisi*” olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gerçi “*muhtıranın*” içtihat içinde “*itiraz dilekçesinin kendisi*” olarak görüldüğü ve böyle yorumlandığı da düşünülebilir. Lâkin yasama gerekçesi, “*muhtırayı*” tam da kararın aksi yönünde yani *neredeyse (!)* “*bir itirazın yapıldığı ve bu nedenle takibin durmuş olduğu bilgisini*” içerir mahiyette ele almıştır. Bu sırada alacaklının itirazın iptalini davasını *nasıl* açabileceği konusundaki menfaati ise ne gözetilmiş ne de korunmuştur.

yorumun hayli kullanışlı ve hatta yadsınamaz materyallerinin bilhassa kazaî içtihatça adeta ıskalanmış olması, kayda değer bir durumdur. Aynı malzemenin yapılacak *teleolojik* yorum sırasında da [*ex tunc* amacın tespiti için] kullanılmasının gerektiği konusunda kuşku yoktur⁸¹. Zira “*muhtıraya*” dönüş, 3890 s. K ile değişik 64, II maddenin öncesiyle arasındaki tarihî farkı ve bu sıradaki amacı da ilga etmiştir. Şurası açıktır ki, kazaî içtihadın ulaştığı sonucun neredeyse temel gerekçesini teşkil eden “*itirazdan tam olarak muttali olma*” kaygısının metinlerin yasama geçmişinde, itirazın hükümden düşürülmesi sırasında geçerli hak düşürücü sürelerin işlemesiyle ilgili olarak aslında hayli zayıf ve temelsiz olduğu; alacaklılar yönünden korunması gereken menfaat içinde kayda değer hiçbir karşılığının olmadığı görülmektedir.

B. SORUNUN M. 78, II'DEKİ -HACİZ İSTEME HAKKININ DÜŞMESİ" MESELE(Sİ)YLE İLGİSİ

61. Süresi içinde haciz istenmemesi durumunda, takibin akıbetiyle ilgili olarak 1940 yılında, 3890 s. K ile yapılan değişiklikle birlikte mehzadan (*karş.* SchKG Art. 88) farklı bir yola⁸² girilmiştir. Zira bu kez de ödeme emrinin tebliğiyle başlayan hak düşürücü sürede, haciz istenmediğinde takip düşmeyip sadece dosya işleminden kaldırılmakta⁸³ ve *-kesinleşen takibin bu hâli korunduğundan-* haciz isteğinin yenilenmesi de hâlâ mümkün olmaktadır (m. 78, IV, V; oysa *karş.* CeİK-T m. 156, VI)⁸⁴. Bu şartlar altında, 1965 yılında 538 s. K ile getirilen ve itirazın hükümden düşürülmesiyle alâkalı, özel “*hak düşürücü sürelerin*” gerekliliği ve isabet derecesi çok yüksek görülebilir.

62. Bir olayda, ödeme emrine itiraz alacaklıya tebliğ edilmemiş olsa da yerel mahkemeye itirazdan [21.6.2010] neredeyse 2 yıl sonra [17.10.2012] açılan itirazın iptali davasında, bu kez açıkça m. 78, II, IV hükmüne göre icra takip dosyasının *işlemden kaldırılmış olması* gerekçesiyle davanın önce usulden reddine, takiben aynı gerekçelerle ilk kararda direnilmesine hükmedilmiştir⁸⁵. Meselenin itirazın iptali davasına ilişkin hak düşürücü sürenin hâricen ıttılâ üzerine de işleyip işlemeyeceğiyle bir ilgisi yoktur. İlk derece mahkemesi, itirazın iptali davası bakımından geçerli olduğunu iddia ettiği bir başka süreden söz etmekte ve davanın “*her hâlde*”, yani itiraz tebliğ olsun/olmasın m. 78, II'de yazılı sürede açılması gerektiği [*ve somut olayda açılmamış olması*] görüşüne dayanmaktadır.

63. Direnme kararı üzerine verilen HGK kararı ise “*kaldı ki*” ibaresiyle birbirine bağlı, kademeli iki gerekçeye dayanmaktadır. Anlaşılan o ki, asıl gerekçe, m. 67, I'in “*açık*” düzenlemesi

⁸¹ ANTALYA, s. 616, 626.

⁸² Örneğin bkz. BSK SchKG I- *Lebrecht*, Art. 88, Rn. 21.

⁸³ ARSLAN, YILMAZ, TAŞPINAR AYVAZ, HANAĞASI, s. 290; GÖRGÜN, BÖRÜ, KODAKOĞLU, s. 156; PEKCANITEZ, ATALAY, SUNGURTEKİN ÖZKAN, ÖZEKES, s. 166.

⁸⁴ AŞIK, ORUÇ, TOK, SAÇAR, AŞİT, s. 153. Bu konuda CeİK-T m. 156, VI hükmüyle birlikte önemli bir değişikliğe gidilmiştir. Anılan düzenlemeye göre haciz isteme hakkı, getirilen sürenin sona ermesiyle ortadan kalkar ve artık icra takibi de *düşer* (!). Sürenin hesabında dikkate alınmayacak *-yani sürenin işlemeyeceği-* hâl ise konumuz bakımından [*kesinleşinceye kadar*] itirazın iptali davasının açılmasıdır.

⁸⁵ HGK, T. 1.3.2017, E. 2015/22-1048, K. 2017/380, (E-*Uyar*). Aynı yöndeki bir başka karar için bkz. Y. 19. HD., T. 2.3.2000, E. 1999/7347, K. 2000/1539, (DEYNEKLİ, KISA, s. 470-471).

karşısında, *-beklendiği gibi-* m. 78, II, IV'ün uygulanmasının mümkün olmamasıdır⁸⁶. Eldeki tarihi malzeme, 1965 yılından sonrası için bu gerekçeyi *ilk bakışta* haklı çıkarmaktadır. İtirazın hükümden düşürülmesine özgü bir hak düşürücü sürenin düzenlenmesi ihtiyacı, 538. s. K'nin ele aldığı meselelerdendir; hatta bunun için *Tasarının* ilk hâlinde, getirilen sürenin doğrudan "*itirazdan*" başlatılması dahi yeterli görülmüştü. Bu son tercihin isabet derecesi bir yana 1940 yılından sonra itirazın hükümden düşürülmesi konusunda, özel bir süreye *daha* ihtiyaç duyulduğu, anlaşılmaktadır. Zira belli bir süre içinde sürdürülmediği, yani haciz istenmediği takdirde takip de artık düşmemektedir.

64. Kanunun 78, IV. maddesinin somut olay özelinde bir uygulama yerinin olamayacağına ilişkin gerekçelerden bir başkası, *olsa olsa* (!) işlem den kalkan dosyanın eskisi veya mehzadaki gibi takibi de sona erdirmemesidir (*karş.* CeİK-T m. 156, VI). İcra takip dosyası işlem den kalkmış olsa dahi m. 78, V hükmüne uyarak yine de takibe devam edip haciz istemek mümkündür. Dolayısıyla haciz isteme imkânının açık olduğu *her hâlde* var olan itirazın da hükümden düşürülmesinin *-ayrıca bir özel düzenleme olmadığı sürece*, m. 67, I- mümkün olması, beklenebilir. Eş deyişle icra takibi hukuken ayakta olduğu sürece bu takibe ve içindeki itiraza özgü itirazın iptali davasının da görüleb ilmesi beklenir. Kanunun 67, I, IV. maddesinde 1965 yılında yapılan değişikliğin işlevi de burada görüleb ilir. Bu gerekçeyle HGK'nin ulaştığı netice, doğru bulunabilir.

Öte taraf HGK'nin değ ind iğ i bir başka/*tâli* gerekçenin sorunun çözümünde doğrudan bir etkisi yoksa da kısaca ele alınmasında fayda vardır: Gerçekten de Kanunun 78, II. maddesine göre işleyen bir yıllık süreyi durduran hâller, karmaşık ve anlamlandırılması güç⁸⁷ bir şekilde "*...İtiraz veya dava halinde bunların vukuundan hükmün katileşmesine kadargeçen zaman hesaba katılmaz.*" olarak kaleme alınmıştır. Oysa "*itiraz*" ve "*dava*" hâllerinin bir arada bulunmasına gerek ve yer olmamalıdır. Zira itirazla birlikte sürenin işlemesi *-itirazın kaldırılması veya itirazın iptali yoluna başvurulduğu ana nazaran-* zaten derhâl duracaksa dava hâlin den bahsetmenin bir değ eri olamaz⁸⁸. Somut olayda, anılan lâfız da gerekçe edilerek tebliğ edilmese bile bu kez itirazla zaten sürenin durduğ undan söz edilmiştir. Hükmün yorumuyla ilgili yapılan tartışmalara

⁸⁶ Aynı yöndeki gerekçe için ayrıca bkz. Y. 19. HD., T. 2.3.2000, E. 1999/7347, K. 2000/1539, (DEYNEKLİ, KISA, s. 470-471).

⁸⁷ POSTACIOĞLU, *İnkar Tazminatı*, s. 968.

⁸⁸ Özel olarak ve ilgili tüm kaynakça için ayrıca bkz. BULUT, s. 8, 19-20. Ödeme emrine itiraz sebebiyle [itirazın kaldırılması için] *icra mahkemesine* veya [itirazın iptali için] *genel mahkemelere başvurulması halinde*, bu tarihten hükmün kesinleşmesine kadar geçen zamanın hesaba katılmayacağına ilişkin görüşleri için bkz. POSTACIOĞLU, *İnkar Tazminatı*, s. 968; POSTACIOĞLU, s. 286-287; ARSLAN, YILMAZ, TAŞPINAR AYVAZ, HANAĞASI, s. 290; AŞIK, ORUÇ, TOK, SAÇAR, AŞİT, s.153; PEKCANITEZ, ATALAY, SUNGURTEKİN ÖZKAN, ÖZEKES, s. 116.

burada yer verilecek değildir⁸⁹. Lâkin haciz isteme süresinin de ödeme emrinin tebliğine bağlanması en azından mehzaz ülke hukuku için bir anlamının ve değerinin olduğu açıktır. Varsa bir itirazı hükümden düşürerek süresinde haciz isteme külfeti, alacaklıya yüklenmiştir ve bunun süre yönünden kolaylaştırılması, cebri icra tehdidi altında bırakılmış borçluya nazaran mehzaz rejimde uygun bulunmamıştır⁹⁰. Dolayısıyla da haciz isteme süresinin (i) *takibin kesinleşmesinden*; (ii) *itirazın hükümden düşürülmesine yoluna başvurulmasından* veya hiç olmazsa (iii) *itirazın tebliğinden* itibaren başlatılmasına yönelik görüşlerin, en azından mehzazla ve orada kurulan menfaatler dengesiyle uyumu, hayli tartışmalıdır. Öte taraftan bu kez itirazın alacaklıya tebliği -*bu yolla itirazdan bir an evvel haberdar olunması*- için gerekli masrafın yine peşinen alacaklıya yüklenmesini de (m. 59, I) esasen bu amaçla uyumlu bir değişiklik olarak görmek mümkündür. İtirazın kendisine tebliği giderinin alacaklı tarafından yatırılmaması hâlinde ise yapılacak yorumun ve bu sırada gözetilecek menfaatin neden hâlâ alacaklı lehinde olması gerektiği ise yanıt bekleyen soru olarak önümüzde durmaktadır.

65. Kısacası, haciz isteme hakkının düşmesiyle alâkalı Kanunun 78, IV. maddesinden hareketle gereğinde itirazın iptali davası için de “*menfi*” bir sonuca varmanın, sadece işlemden kalktığı sonucuna varılan icra takibi sayesinde pek mümkün gözükmediği, ileri sürülebilir. Zira işlemde kalkan dosyanın el’ân yenilenmesi; dolayısıyla verilecek itirazın iptali hükmünün her hâlde kullanılması mümkündür. Her daim hukuken ayakta kalan bir icra takibinin sürdürülmesi mümkün olduğu sürece itirazın iptali davasının da akim bırakılmaması, beklenir. Oysa böylece icra takibi de düşmüş olsaydı; artık elde uygulanması gereken bir başka “*üst sürenin*” olduğundan söz etmek, mümkün olabilirdi. Gerçi bu sefer de itirazın iptaliyle ilgili “*özel*” bir sürenin (m. 67, I) getirilmesine artık gerek kalmadığı, ileri sürülebilir. Ne var ki, öğretide bu hâlde yapılan tartışma, Kanunun 78, II maddesindeki sürenin geçmiş olmasına rağmen bu kez kendi süresi içinde açılabilmiş bir itirazın iptali davasından elde edilen hükmün icrasında, ayrıca bir yenileme talebine ve dolayısıyla 78, V hükmünün işletilmesine gerek olup⁹¹ olmadığı⁹² hakkındadır⁹³.

⁸⁹ BULUT, 7 vd.

⁹⁰ Örneğin bkz. BGE 77 III 60.

⁹¹ ÇAĞA, s. 28.

⁹² POSTACIOĞLU, s. 968-970.

⁹³ YILDIRIM, DEREN-YILDIRIM, s. 175.

66. *Hâl böyle iken*, bilinen/yerleşik görüşlere vaziyet almak ve tıpkı ilk derece mahkemesi kararında olduğu gibi aykırı bir sonucu da burada tartışmaya açmak gerekir: İtirazın iptali davasının açılmasına ilişkin süreyle (m. 67, I, aynı şekilde m. 68, I) haciz isteme süresinin (m. 78, II) farklı anlardan itibaren işlemeye başlaması ve hatta itirazın kimi zaman alacaklıya hiç tebliğ edilmeyebilmesi, arzu edilmediği ölçüde düşen haciz isteme yetkisine karşın (m. 78, II, c. 1) henüz elde sadece itirazla durmuş bir icra takibi ve hâlâ açılacak bir itirazın iptali davası ihtimâlini bırakabilir. Eş deyişle Kanunun 78, II. maddesindeki sürenin bitti yerde, 67, I. maddedeki süre, henüz hiç işlememiş olabilir. Bu anomalinin madde 78, II; V temelinde ve müspet yönde neticelenmesi, aslında mümkün olmamalıdır.

67. Kanunun 78. maddesi hükmü, haciz isteme hakkıyla/*yetkisiyle* ve onun süresiyle alâkalı olup *-pek tabiidir ki-* ardında kesinleşmiş bir icra takibini şart koşar. Bu mantıkî çıkarım, ikinci fıkra hükmünde sözü geçen taksit anlaşmaları için apaçık olup evleviyetle geçerlidir. Bu sırada işleyen (!) -*biten değil-* süreye etki eden hâller, özel olarak düzenlenmiştir. Düzeltilerek okunan metinle birlikte yapılan itirazdan ziyade örneğin derdest itirazın iptali davasının işleyen sürenin hesabında dikkate alınmayacağı, açıklıkla kabul edilmektedir. Ne var ki, bu düzenlemenin işlerlik kazanabilmesi yani örneğin derdest itirazın iptali davası boyunca geçen zamanın işleyen sürenin hesabına katılmaması için söz konusu itirazın iptali davasının da yine *işleyen ve fakat henüz bitmemiş* haciz isteme süresi içinde açılması gerekir. Aksi hâlde süresi içinde kullanılabilecek bir “*haciz isteme hakkından*” söz etmek mümkün olmadığı gibi böyle bir çakışmadan söz edilmesi de manasız kalacaktır. Oysa somut olayda, m. 78, II’deki süre bittikten sonra itirazın iptali davası açılmaktadır ki, bu hâlde m. 78, II’deki süreye etki edebilecek hiçbir durum söz konusu olmayıp *haciz isteme hakkı*, deyim yerindeyse doğ(a)madan düşmektedir. İlginçtir, düzenleme, m. 78, IV’de *haciz talebinin* kanuni müddet içinde yapılmamasından söz etmekle aslında haciz yetkisinin de her hâlükârda m. 78, II’deki süre içinde doğmuş olmasını; eş deyişle icra takibinin de aynı süre içinde kesinleşmiş olmasını aramaktadır.

68. Yukarıda da temas edildiği üzere öğretilde *Çağa*, m. 67, I ve 78, II’deki sürelerin “...*kendi sahalarında ayrı ayrı tatbik edilmesi...*” gerektiğini savunmakla birlikte menfî bir neticeye varmamış; tam aksine çoktan tükenmiş haciz isteme süresine rağmen elde edilen itirazın iptali hükmü için m. 78, V’in aynen tatbiki gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Bu görüşe karşı *Postacıoğlu* ise anılan son hükmün tatbikine dahi gerek ve yer olmadığı; “*sonraki kanun*” olan m. 67, I’in galip norm olduğunu; bu hâlde m. 78, V’in de tatbikine gerek ve yer kalmadığını ileri sürmüştür.

69. Ne var ki, anılan görüşlerle ayakta tutulan icra takibine ve yol verilen itirazın iptali davasına karşı muhalif bir üçüncü görüşün de dile getirilmesi, pek mümkündür:

- a. Kanunun 78. maddesiyle belli bir süre içinde *kullanılması* [=talep edilmesi] gereken “*haciz isteme yetkisinin*” düzenlendiği; aksi hâlde ise düştüğü; m. 78, IV ile de yine *haciz talebinin* kanundaki sürede yapılmasından söz edildiği;
- b. oysa haciz isteme yetkisinin ön koşulunun öncelikle kesinleşmiş bir icra takibi olduğu;

- c. dolayısıyla mahiyetine göre anılan yetkinin süresi içinde kullanılabilmesi, bizzarûre aynı süre içinde kök icra takibinin “de” kesinleşmiş olmasına bağlı bulunduğu;
- d. öte taraftan “işleyen” [≠“geçen”] sürenin hesabında nelerin dikkatte alınmayacağına ilişkin düzenleme bağlamında, örneğin itirazın iptaline de her hâlükârda m. 78, II’deki süre içinde başvurulması gerektiği; hükmün mefhum-u muhalifine göre yiten/kaçan süre bakımından elde artık “kalan” bir “kanuni müddet” olmayacağından ne m. 78, IV’ün ve dolayısıyla ne m. 78, V’in işletilmesine olanak kalmayacağı;
- e. şu hâlde, “yenileme” imkânının ancak ve sadece “süresi içinde” hakkı doğduğu/olduğu hâlde henüz tüketilmemiş haciz yetkisine; eş deyişle aynı süre içinde kesinleşmiş icra takiplerine tanınan bir imtiyaz olduğu; bir vesileyle uzamış olan m. 67, I’deki süre sayesinde çok geç vakitlerde kesinleşen icra takiplerinin de “yenileme” imkânından istifade edebilmesinin kanunun en başta “açık” olan “lâfzıyla” ve “sistematiğiyle” örtüşmediği;

hususları birlikte dikkate alındığında; bu iki hükmün korunan müstakil yapılarına *da* hürmeten birlikte ve gerçekten de kendi mecraları içinde; lâkin ayrı ayrı uygulanmaları gerektiği ileri sürülebilir.

70. HGK’nin haciz isteme süresinin salt “*itirazla*” da duracağı görüşünün mehaza da atfen öğretide, hiçbir zaman karşılığı olmamıştır⁹⁴. Gelgelelim, yine öğretinin -ve hatta anlaşılan o ki *kazai içtihadın*- m. 67, I-78, II hükümleri arasında kurduğu alacaklıya karşı mülâyim, ziyadesiyle hoş görülme ve hayli âlicenap tutumun da bilhassa 78, II. maddenin ne lafzıyla ne genel kurgusuyla uyumlu olduğu görülmektedir. Somut olayda, “*itirazla*” itirazın hükümden düşürülmesi için yapılan “*başvuru*” arasında, m. 78, II yönünden alacaklı aleyhinde işleyen sürenin sonraki kanun [→süre] olan m. 67, I lehinde *düzeltilerek yorumunun*⁹⁵ m. 78’in *semantik* ve *sistematik* yapısı yanında bilhassa bu yönde özel olarak alınan “*tebliğ*” şeklindeki sair tedbirler karşısında ne gerekli ne yerinde olduğu da iddia edilebilir. Aynı şekilde, yenileme talebi üzerine gönderilmesine gerek görülmeyen ödeme emri de düzenlemenin yorumunda, yenileme talebi için icra takibinin zımnen hangi aşamada olmasının şart kılındığı hakkında kuvvetli bir ipucu olmaktadır. Şu hâlde m. 78, II’deki süre içinde *kesinleştiği* hâlde haciz istenmediği için artık işlemiden kaldırılmış dosyanın yenilenmesi mümkün olduğu hâlde; m. 78, II’deki sürenin geçip tükenmiş olmasına karşın elde hâlâ kesinleşmiş bir icra takibinin bulunmadığı hâlde ne söz konusu takibin uyandırılması/yenilenmesi ne de buna imkân verecek itirazın iptali davasının neticelendirilmesi mümkündür. Bu yönde, yani takibin düştüğü hakkında düzenlemede bir açıklığın bulunmaması, anılan sonuca varmakta bir engel teşkil etmemelidir. Zira sözü edilen ihtimâl de, kanunun caiz görüp yaşatmaya çalıştığı bir durum değildir. Dolayısıyla normun aradığı şartların ikmaline imkân bulunmayan bir durumda yani aynı sürede kesinleşmiş bir icra takibinin bulunmadığı hâlde, yenileme talebi üzerine

⁹⁴ Hepsini yerine bkz. BULUT, s. 7 vd., dn. 13 vd.; 19-20.

⁹⁵ Karş. POSTACIOĞLU, s. 970.

haciz istemek de mümkün olmadığından; artık elde kalanın ne geçerli bir icra takibi ne de mesmû bir itirazın iptali davası olduğundan söz edilebilir. Sonraki kanun olan m. 67, I hükmüyle eş zamanlı olarak m. 78'in lâfzında ve sistematığında hiçbir değişiklik yaşanmadığı gibi böyle bir teleolojik genişliği hakke edecek hiçbir menfaatin alacaklı lehinde bulunduğu da söylenemez.

71. Somut olayın, Kanunun 78, II. maddesinin sistematığı içinde caiz görülebilir bir yerinin olmadığı, açıktır. Lâkin her hâlde bunun -yani yenilme talebinin tatbikiyle doldurulabilecek- bir boşluk olarak görülmesi de ne gerekir ne beklenir. Zira *yenilme* gücü, açıkça “*süresi içinde*” haciz isteme hakkına kavuştuğu hâlde bu yetkisini kullanmamış alacaklıya verilmiştir. Alacaklının m. 78, II'deki süre bittikten sonra lâfzen ne böyle bir yetkiyi geri kazanmasına ne de sanki bir zamanlar sahipmişçesine bunu yenilemesine imkân tanınmıştır. Bu bağlamda yenileme talebi, dosyanın tekrar işleme konulmasına dönük basit bir muamele olarak da görülemez. Düşen, haciz isteme hakkıdır (m. 78, II, c. 1). Dirilen de yine haciz talebi, isteği ve yetkisidir (m. 78, V, c. 1). Her haczin kesinleşmiş bir takibe dayandığı; kanunun da haciz istemeye yetkisiyle ilgili olarak aslında belli bir süre içinde kesinleşmiş icra takibini şart koştuğu hatta bu sırada -işleyen- sürenin hesabında, özel olarak “*derdest*” yargılamaların dikkate alınmayacağına düzenlendiği yani işlemekte olan sürenin ancak “*çakışan*” yargılamalar nedeniyle uzamış sayılacağı hususları birlikte değerlendirildiğinde; ne 78, II, IV, V hükmünün 67, I hükmüne uygun olarak yorum yoluyla da olsa düzeltilerek uygulanması gerektiğinin ne de müstakillen varlıklarını korusa bile alacaklının 78, II'ye göre geçen süreye rağmen yenileme talebinde bulunabileceğinin kabulü, mümkündür.

72. Bu aykırı üçüncü görüşle örtüşen ilk derece mahkemesi kararının özenle ve ihtiyatla yeninden ele alınması, hayli uygun olacaktır.

C. KANUNUN 59, I. MADDESİNDEKİ ALACAKLININ “... İTİRAZIN KENDİSİNE TEBLİĞİ MASRAFINI DA...” ÖDEME KÜLFETİNİN YAPTIRIMI

73. Kanunda 3222 s. K ile yapılan değişiklik neticesinde, alacaklının takibin başında peşinen ödemesi gereken giderlerin içine borçlunun olası bir itirazının kendisine tebliği masrafı da eklenmiştir. Böyle bir giderin pek çok kez yatırılmadığı, hâricen itilâa dair tartışmalardan anlaşılmaktadır. Söz konusu giderin ödeme emrinin tebliğine ilişkin masraftan bir farkı yoktur; yani peşinen ödenmesi gereken bu masraf “*da*” verilmeden, takip talebinin kabul edilmemesi gerekirdi. Masrafı verilmemiş işlemin usulünce talep edildiğinden söz edilemeyeceği gibi (→m. 106, V; aynı yönde *bkz.* CeİK-T m. 51, I, II) düzenleme, olası bir itirazın alacaklıya tebliği için gerekli masrafı, ödeme emrinin tebliği şeklindeki icra takip işlemiyle ilintili ve onun yapılabilmesi için gerekli görmüştür; aksi hâlde ödeme emrinin tebliğine de imkân bulunmamalıdır (→m. 62, I, c. 2).

74. Bu sırada Teb. K m. 5, II'nin somut olay yönünden bir uygulama yerinin olmadığı da düşünülmemelidir. Gerçi, Kanunun 59, I. maddesine göre konumuzla ilgili masraf, icra dairesinin o sırada gerçekleştireceği; doğrudan ödeme emrinin tebliğiyle ilgili olmayıp ödeme emrinin tebliği üzerine bu kez borçlunun olası itirazının takip alacaklısına ulaştırılması hakkındadır. Ne var ki, Kanunun 59, I. maddesi, bu ikinci tebliğ giderini de ilkinin kaderine bağlamış, eş zamanlı olarak tediyesini zorunlu

kılmıştır. Bu özel hüküm, Teb. K. m. 5, I'de sözü edilen ve ana kuralın hilâfını içeren bir düzenlemedir. Dolayısıyla ödeme emrinin tebliği için geçerli masraf rejimi her ne ise aynısı, ödeme emrine itirazın alacaklıya ulaştırılması için yapılacak gider için de uygulanmalıdır. Eş deyişle icra dairesince verilecek süre içinde söz konusu masrafın ikmal beklenmeli; aksi hâlde ise alacaklı talebinden [→takip talebinden] sarfi nazar etmiş sayılmalıdır.

75. Hâl böyle iken; kabul edilip borçluya gönderilen ödeme emrine karşı borçlunun da salt bu nedenle şikâyet yoluna gittiğine tanık olunmamaktadır. Yapılacak şikâyetin süresiz olduğunu kabul etmek, kolay değildir. Gelgelelim, böylece düzelebilir hâle gelen eksikliğin itirazın hükümden düşürülmesiyle alâkalı sistemi, adeta baltalayıp akamete uğrattığı da kuşkusuzdur. Öte taraftan eldeki kanunî düzenek, borçlunun menfaatleri üstün tutularak; onun sürekli olarak cebri icra tehdidi altında tutulmasına mâni olmak üzere kurgulanmıştır. Dolayısıyla süresi içinde şikâyet hakkını kullanmayan borçlunun olası yakınmalarına artık pek bir üstünlük tanınmayabilir. Lâkin süresi içinde şikâyet yoluna gidilmemesinin yaşanan hukuksuzluğu ne derece örttüğü; borçlunun artık neye razı geldiği sorusuna, somut olay özelinde yanıt bulmak da güçtür⁹⁶. Zira meselenin sadece takibin tarafları arasında kaldığı düşünülmemelidir. Kabul edilmemesi gereken bir takip talebine dayalı olarak gönderilen ödeme emrinin “düzelen” sıhhatinden artık şüphe edilemese bile meçhul bir süreyle açık kalan icra takip dosyasını tutmakla yükümlü devletin böylesine meşuk bir hâlde bırakılmasını mâkul karşılamak da hayli zordur. Takipten ve hatta itirazdan yıllar sonra açılan itirazın iptali davasına borçlunun aslında “razı” geldiği sonucu, bu kez alacaklının en başta uymadığı kanunî külfet karşısında, ilk bakışta görüldüğünün aksine o kadar güçlü durmamaktadır.

76. İtirazın iptali davasına ilişkin hak düşürücü sürenin geçip geçmediği hakkında, itirazın tebliğine ilişkin hükmün bu kez alacaklı aleyhindeki bir yorumuna, salt borçlunun da süresi içinde şikâyet yoluna zaten gitmediği gerekçesiyle karşı çıkmak, meselenin ancak hayli basitleştirilmiş bir takdimi olabilir. Olağan hak arama yolu olan “dava açmaktan” sapan ve onun yerine bir icra takibi başlatan alacaklıdan itirazın hükümden düşürülmesi için kendisine sunulan imkânları belli bir süre içinde tüketmesini beklemek, getirilen hak düşürücü sürenin doğasına uygun olduğu gibi işleyecek süre bakımından da hasis olmayı gerektirir. Alacaklının şikâyet de edilmediği için düzelmiş kabul edilecek

⁹⁶ “...Alacaklı borçlu aleyhine almış olduğu ihtiyati haciz kararını yasal 10 günlük sürede İİK.nun 261. maddesi gereğince infaz ettirmiş ve İİK.nun 264. maddesi içeriğine uygun olarak haczin tatbikinden itibaren 7 günlük yasal sürede *gerekli harçları da yatırarak esas takibe geçmiş bulunmaktadır. Borçlunun icra müdürlüğüne başvurarak alacaklının esas takip nedeniyle tebligat masraflarını yatırıp takibi icrai hacze çevirmediğinden bahisle ihtiyati haczin düştüğünü ileri sürerek ihtiyati haczin kaldırılmasını talep etmiştir. İcra müdürlüğüne bu istem yerinde görülmeyle reddedilmiş bunun üzerine aynı iddialarla İcra Mahkemesine başvurularak icra müdürlüğünün kararının iptali istenmiştir./.../Alacaklı yukarıda açıklandığı üzere İİK.nun 264. maddesine uygun olarak takip harçlarını da yatırarak takip talebinde bulunmuştur. Mahkemece İİK.nun 59. maddesi uyarınca tebligat giderinin yatırılmadığından bahisle şikâyetin kabulüne karar verilmiştir. Bu durum, İİK.nun 264/1. maddesindeki yasal düzenlemeye aykırı olup, her an alacaklı bu giderleri yatırabilir. Bu şekildeki bir kabul ileri de hak kaybına da meydan vereceğinden şikâyetin reddi yerine kabulüne karar verilmesi isabetsizdir.”, [Y. 12. HD., T. 10.3.2005, E. 2005/1410, K. 2005/4908, (KazancıBB)]. Hâl böyle iken, borçlu acaba şikâyet yoluyla ve anılan gerekçeyle önce takibin iptali yoluna gitseydi, ulaşılan neticede bir değişiklik olur muydu? Kaldı ki, borçlunun böyle bir yola süresi içinde gitmemesiyle birlikte var olan hukuksuzluğun düzelmiş olduğunu da kabul etmek mümkündür. Dolayısıyla alacaklının her an bu giderleri yatırabilecek olmasından maada, kabule göre zaten süresi içinde şikâyet yoluna gidilmeyip anılan eksikliğin böylece ikmal edildiğinden söz etmek, daha isabetli olabilirdi.*

icra takibine karşı borçlunun itirazını, olmayan tebliğ nedeniyle artık “*dilediği zaman*” hükümden düşürebileceğini; zaten olsa olsa icra takip dosyasının da sadece işlem den kalktığını ama hiçbir zaman düşmediğini bir çırpıda kabul etmek, bu kadar kolay olmasa gerek.

77. Gelgelelim, yukarıda anılan içtihatlarda, meselenin bu yönlerine de yine hiç değinilmemiştir.

D. KANUNUN UYGULANMASINDA “HÂRİCEN İTTİLÂ” DAİR BAŞKACA UYGULAMALAR

78. Hâricen ittilâ, sadece ödeme emrine itirazın alacaklıya tebliği sırasında gündeme gelmemiştir. Farklı sahalarda da geçerliliği tartışma konusu olmuştur.

79. Örneğin bir olayda “... borçluya ödeme emrinin *tebliğ edilememesi halinde*, borçlunun takipten haricen haberdar olup yedi gün içinde itirazını icra dairesine bildirdiğinin ve alacaklının da anlaşmazlığı ve takibi sürdürme iradesinin mevcut olduğunun anlaşılması halinde *ödeme emri tebliğ edilemese* bile borçlunun itirazı geçerli olup alacaklının itirazın kaldırılmasını istemekte hukuki yararı vardır.” [vurgu eklenmiştir] sonucuna ulaşılmıştır⁹⁷. Somut olayda tebligat, “*muhatapın adresten ayrıldığı belirtilerek iade edilmiş*” olup elde bir usûlsüz tebliğin olduğundan bahsetmek de mümkün değildir. Hâl böyle iken; borçlu, “itiraz dilekçesinde dosya borcundan haberdar olduğunu belirterek...” takip konusu borca itiraz etmiştir.

80. Bir başka olayda, “...Somut olayda ... tebliğ işlemi bu nedenle de *usulsüzdür*. Yine *icra dosyasında borçlunun belirttiği tarihten daha önce takibi öğrendiğini gösterir herhangi bir bilgi ve belge de bulunmamaktadır. Bu itibarla haricen öğrenme iddiaları da değerlendirme kapsamına alınamaz.*”⁹⁸ [vurgu eklenmiştir] sonucuna ulaşılmıştır. Usûlsüz tebliği merkezine alan diğer bir olayda ise “...[s]omut olayda, *usulsüz de olsa borçlu A. Ç. 'ye 19/03/2014 tarihinde ödeme emrinin tebliğ edildiği*, daha sonra 103 Davetiyesinin 24/10/2014 tarihinde tebliğ edildiği bu tebliğ işleminin usulsüzlüğünün ise ileri sürülmediği *buna göre borçlu A. Ç. 'nin en geç 103 davetiyesinin tebliğ edildiği 24/10/2014 tarihinde takipten ve dolayısıyla usulsüz tebligattan haberdar olduğunun kabulü gerekir*”⁹⁹ [vurgu eklenmiştir] şeklindeki gerekçeyle Teb. K. m. 32, II’de yer alan varsayıma sığınılmasına “*hâricen ittilâ*” üzerinden engel olunmuştur.

81. Aynı yöndeki bir başka kararda “Somut olayda, her ne kadar şikayetçi tarafından 89/1 haciz ihbarnamesinin usulsüz tebliğ edildiği ileri sürülmüş ve Bölge Adliye Mahkemesince de tebliğ işleminin usulsüz olduğu isabetli olacak şekilde tespit edilmiş ise de; *şikayet dilekçesinde 89/2 ve 89/3 haciz ihbarnamelerinin tebliğine ilişkin bir usulsüzlük iddiası bulunmadığı görülmüştür.* ...şikayetçi 3. kişiye 2. haciz ihbarnamesi 20.8.2021 tarihinde tebliğ edildiğinden, *şikayete konu 89/1 haciz ihbarnamesine*

⁹⁷ Y. 12. HD., T. 2.3.2021, E. 2020/6620, K. 2021/2293, (KazancıBB); aynı yönde bkz. Y. 12. HD., T. 4.6.2024, E. 2024/645, K. 2024/5794, (KazancıBB). Karş. Y. 12. HD., T. 22.6.2023, E. 2023/1410, K. 2023/4449, (KazancıBB).

⁹⁸ Y. 12. HD., T. 28.02.2011, E. 2010/22193, K. 2011/2057, (E-Uyar). Aynı yönde bkz. GÖRGÜN, BÖRÜ, KODAKOĞLU, s. 86, dn. 71.

⁹⁹ Y. 12. HD., T. 4.7.2017, E. 2016/17614, K. 2017/10030, (E-Uyar).

*en geç bu tarihte muttali olunduğunun kabulü gerekir.*¹⁰⁰ [vurgu eklenmiştir] şeklindeki neticeyle birinci haciz ihbarnamesine [en geç] ikincisinin tebliğiyle vakıf olunacağı, kabul edilmiştir. Hayatın olağan akışı içinde aklî, mantıkî ve pek tabîî bulunabilecek bu netice, bir kez daha Teb. K. m. 32, II'yi çürütmek üzere kullanılmıştır. Muhatabın, artık eline geçmiş ikinci haciz ihbarnamesi karşısında belli ki, bu işlemin ilkinin “*de*” olabileceğine yönelik vukufiyeti, esas alınıp üstün tutulmuş¹⁰¹; lâkin tebliği gereken her iki metnin içerikleri, bu kez somut olay özelinde aynı ölçüde önemsenmemiştir (m. 89, I, III). Oysa yukarda, kazaî içtihat, bu kez bir başka konuda, hâkim görüş olarak hak düşürücü süre baskısı altında hak aranırken hak sahibinin tebliği aranan hususa “*tam olarak*” yani içeriğiyle birlikte ıtlâ kespetmesinin “*de*” gerektiği sonucuna ulaşmıştı¹⁰². Kuvvetle muhtemel, bu sırada muhatabın gerek birinci gerekse ikinci haciz ihbarnameleri karşısında yapacaklarının neticeleriyle birlikte aynı olması, “*tam olarak*” ıtlâ konusundaki hassasiyetten fedakârlık edilmesine yol açmıştır.

82. Usûlsüz tebliği konusunda, kazaî içtihat, Teb. K. m. 32, II'deki varsayıma körü körüne itaat etmemiş, ifade edildiği şekliyle “*aksinin ispatına*” cevaz vermiştir¹⁰³. Oysa bu hâlde gerçekten yapılan beyanın aksinin mi ispatlandığı yoksa “*çelişkili davranış yasağı*” karşısında ispatlanmış “*hâricen ıtlâ*” ile birlikte artık muhatabın tutarsız, izansız, mantıktan uzak, çelişkili ve bu nedenle de TMK m. 2, II'yle çatışan “*beyanına mı itibar edilmediği*”¹⁰⁴ eş deyişle hükmün aslında *teleolojik redüksiyona* mı tabi tutulduğu üzerinde, ayrıca durulabilir. Lâkin her ne olursa olsun; muhatabın geçmişteki eylem, tutum veya beyanları, tebliğine çalışılan husus bilinmeden yapılamayacak türdence usûlsüz tebliğden ne zaman haberdar olunduğuna dair bunlarla çelişen beyana artık üstünlük tanınmayacaktır:

“... Diğer taraftan; ... 32. maddesi gereğince; tebligatın usulsüz olması halinde, muhatabı tebliğinden haberdar olmuş ise muteber sayılır. *Muhatabın beyan ettiği tarih, tebliğ tarihi olarak kabul edilir.* Görüldüğü üzere, usulsüz yapılan tebliğ, mutlaka batıl olmayıp, muhatap tarafından öğrenildiği tarihte geçerli olacaktır (HGK'nın 05.06.1991 tarih, 1991/12-258 E.-1991/344 K. sayılı kararı). *Öğrenme tarihinin belirlenmesi açısından şikayetçi borçlunun bildirdiği tarih esas olup, bu tarihin aksi karşı tarafça ancak yazılı belge ile ispatlanabilir.* Hukuk Genel Kurulu'nun 12.02.1969 tarih ve 1967/172-107 sayılı kararında da benimsendiği üzere *beyan edilen öğrenme tarihinin aksi tanık*

¹⁰⁰ 12. HD., T. 22.12.2022, E. 2022/11053, K. 2022/13834, (E-Uyar).

¹⁰¹ Aynı yönde bkz. Y. 12. HD., T. 19.01.2023, E. 2022/7844, K. 2022/321, (E-Uyar); Y. 12. HD.; T. 30.11.2023, E. 2023/1269, E. 2023/8136, (E-Uyar).

¹⁰² Karş. Ödeme emrine yapılan itirazın kendisinden ziyade, müdürlüğün itiraz üzerine takibin durduğuna yönelik kararının tebliğinin itirazın iptali davası için geçerli bir yıllık hak düşürücü çalıştırmaya yetmeyeceğine itiraz karşı. Y. 11. HD., T. 6.6.2023, E. 2022/617, K. 2023/3521, (KazancıBB).

¹⁰³ YILMAZ, ÇAĞLAR, s. 594; MUŞUL, s. 583 vd.; ÖZBAY, YARDIMCI, s. 122; ALBAYRAK, s. 140; IŞIK, s. 170-171; BİLGİN, s. 497; GÜNEŞ, s. 227.

¹⁰⁴ SEROZAN, s. 225.

beyanıyla ispat edilemez. Somut olayda öğrenme tarihinin tespitine esas olmak üzere alacaklı tarafça Antalya İcra Müdürlüğünün ... sayılı dosyaları üzerinden yapılan işlemler nedeniyle borçlunun takipten 09.02.2021 tarihinden çok önce haberdar olduğu görülmektedir.”¹⁰⁵. [vurgu eklenmiştir]

83. Hâricen ıttılâ bahsinde şimdiye kadar sözü edilen örneklerin kendi içinde tutarlı ve görece sağlam temellerinin olduğu görülmektedir. Ne var ki,

“...Takip dosyasının incelenmesinde; şikayetçi borçlu ... dışında ...’nın da borçlu olarak yer aldığı, UYAP sorgu sisteminden yapılan incelemede; her iki borçlunun ayrı ayrı vekili olan Av. ...’in ilk olarak dava dışı borçlu ... ’ya ait vekaletnameyi 10.05.2023 tarihinde icra dosyasına sunduğu ve aynı tarihte harçlandırdığı, icra müdürlüğü tarafından vekaletnamenin 11/05/2023 tarihinde onaylanması ile vekil kaydının gerçekleştiği ve bu tarihten itibaren dava dışı borçlu ... vekili olarak UYAP sorgu sisteminde bulunan evraklara erişim imkanı elde ettiği ancak, şikayetçi borçlu ...’na ait vekaletnamenin ise vekili Av.... tarafından 18.05.2023 tarihinde icra dosyasına sunulduğu ve aynı tarihte harçlandırıldığı, icra müdürlüğü tarafından vekaletnamenin 23.05.2023 tarihinde onaylanması ile vekil kaydının gerçekleştiği ve bu tarihten itibaren şikayetçi borçlu ... vekili olarak UYAP sorgu sisteminde bulunan tüm evraklara erişim imkanı elde ettiği anlaşılmaktadır. Buna göre; Bölge Adliye Mahkemesince tebliğ işleminden haberdar olduğu kabul edilen 11.05.2023 tarihinde takip dosyasında, şikayetçi borçlu ...’nu temsilen herhangi bir vekaletname bulunmadığı nedenle dava dışı borçlu ... vekili olarak 11.05.2023 tarihinde UYAP sorgu sisteminde bulunan evraklara erişim imkanı elde edilmesinin şikayetçi borçlu ...’nu bağlamayacağı zira vekilin, o tarihteki müvekkili ile ilgili evrakları göz önüne alacağı tabiidir.”¹⁰⁶ [vurgu eklenmiştir]

¹⁰⁵ Y. 12. HD., T. 29.03.2023, E. 2022/8961, K. 2023/2155, (E-Uyar).

¹⁰⁶ Y. 12. HD., T. 17.9.2024, E. 2024/2171, K. 2024//7347, (Lexpera). Kararda, “...Öğrenme tarihinin belirlenmesi açısından şikayetçi borçlunun bildirdiği tarih esas olup, bu tarihin aksi karşı tarafça ancak yazılı belge ile ispatlanabilir. Hukuk Genel Kurulu’nun 12.02.1969 tarih ve 1967/172-107 sayılı kararında da benimsendiği üzere beyan edilen öğrenme tarihinin aksi *tanık beyanıyla ispat edilemez.*” [vurgu eklenmiştir] sonucuna ulaşılmıştır. Atıfta bulunulan karar, sadece tanıkla ispat yasağına ilişkin olup yazılı belge şartı hakkında bir kanaat içermemektedir. Lâkin kararın daha dikkat çeken kısmı ise “[b]u madde hükmünün [Teb. K. m. 32] uygulanabilmesi için ise usûlsüz de olsa bir tebligatın varlığı[nın] ön koşul.” olarak kabul edilmiş olmasıdır. Bir yandan haricen ıttılâ yoluyla varsayımın aksinin ispatlanması mümkün görülürken öte yandan “*yok tebliğ*” olarak ifade edilen durumlar için benzer bir netice geçerli görülmemektedir [Karş. Y.

şeklindeki gerekçeyle “*hâricen ıttılâ*” konusunda, bir adım daha ileri gidildiği görülmektedir. Böylece salt “*dosyaya sunulan vekâletname*” ile vekilin [dolayısıyla *borçlunun*] tüm dosyaya “*vakıf*”; evvelce yapılmış işlemlerden “*de*” artık “*haberdar olduğu*”; en geç bu tarihte kespedildiği düşünülen “*ıttılâ*” karşısında, hak arama süresinin de buradan itibaren işlemeye başlayacağı, sonucuna ulaşılmıştır¹⁰⁷. Oysa az yukarıda, bu kez aynı dosyadan diğer takip borçlularına karşı işlem yapan alacaklının ödeme emrine itiraz eden borçlunun itiraz dilekçesinden “*de*” eş zamanlı olarak haberdar olmuş sayılamayacağı; ona “*da*” ıttılâ kespetmiş kabul edilemeyeceği, sonucuna varılmıştı. Buna karşın sadece “*dosyaya vekâletname sunulmaktan*” ibaret işlem, tüm dosyaya, içeriğiyle birlikte vakıf olunması bakımından yeterli addedilmiştir.

84. Bu görüş, bir başka olayda da aynen muhafaza edilmiş¹⁰⁸; kararın karşı oyu ise bu kez dikkat çekici bir ayrımdan söz etmiştir:

“... kararın borçlu şirketçe istinaf edilmesi üzerine Bölge Adliye Mahkemesi,... borçlu vekili Av. ...'nun 17.01.2022 tarihinde vekaletname sunup harçlandırdığı, icra müdürlüğünce 18.01.2022 tarihinde vekaletnamenin onaylandığı, *bu tarihten itibaren UYAP sorgu sisteminde bulunan tüm evraklara erişim imkanı elde ettiği böylece takipten en geç 18.01.2022 tarihinde haberdar olduğu*, bu haberdar olma tarihinden itibaren 7 günlük şikayet süresinden sonra 26.01.2022 tarihinde yapılan şikayetin süreden reddine karar verilmesi gerektiği gerekçesi ile icra mahkeme kararının kaldırılarak şikayetin süreden reddine karar verilmiş olup bu kararın borçlu vekilince temyiz edildiği anlaşılmaktadır. *Şikayetçi borçlu vekilinin UYAP'tan 18.01.2022 tarihinde ödeme emrini okumuş olması, ödeme emri tebligatını okuduğu anlamına gelmez.* Nitekim ödeme emri tebligatını borçlu vekilinin UYAP sistemi üzerinden 24.01.2022 tarihinde okuduğu, bu tarihe göre de süresinde ödeme emri tebligatının usulsüz olduğundan bahisle tebliğ tarihini öğrenme tarihi olarak düzeltilmesini talep ettiği anlaşılmaktadır. Tebligat Kanunu 32. maddesinin 2. fıkrası muhatabın beyan ettiği tarih tebliğ tarihi addolunur hükmünü düzenlenmektedir. *Muhatap, usulsüz tebliği öğrendiğini gösteren bazı işlemler yapmış ise bu halde*

12. HD., T. 4.6.2024, E. 2024/857, K. 2024/5782, (İçtihat Bülteni)]. Aynı yönde bkz. Y. 12. HD., T. 1.12.2015, E. 2015/19497, K. 2015/29941, (KazancıBB).

¹⁰⁷ “*Dosya fotokopisinin alınması*” yönündeki talep için geçerli aynı yöndeki sonuç için bkz. BİLGİN, s. 543.

¹⁰⁸ Y. 12. HD., T. 6.6.2024, E. 2024/929, K. 2024/5967, (Lexpera). Aynı yönde bkz. Y. 12. HD., T. 11.3.2025, E. 2025/519, K. 2025/2154, (İçtihat Bülteni).

muhatapın tebligatı öğrendiğini beyan ettiği tarih değil tebligatı öğrendiğini gösteren işlemi yaptığı tarih öğrenme tarihi olarak dikkate alınır. Borçlu vekilinin UYAP'tan vekalet sunması nedeniyle tüm icra evrakını okuma hakkını elde ettiğinden ödeme emri tebligatını görmese dahi tebliğ usulsüzlüğünü öğrendiğinin kabulü mümkün değildir....” [vurgu eklenmiştir]

Burada da sadece icra takip dosyasına borçluya atfen vekâletname sunulmasından ibaret bir işlem bulunmaktadır. Böylece icra takip dosyasının tüm içeriğine usulsüzlükleriyle birlikte eş zamanlı olarak ve *bizzarûre* ittılâ kespediliğinin kabulü, hâricen ittılâ konusunda kabul edilen en geniş yaklaşım olsa gerek. Muhatabın usûlsüz tebliği öğrendiğini gösteren bazı mukabil işlemleri [*aktif olarak*] yapmış olması karşısında bununla çelişen beyana itibar edilemeyeceği görüşü, artık müstakar bir hâl almıştır. Ne var ki, Teb. K. m. 32, II'de geçen “*beyanla*” mukayese edilip aralarındaki rabita yönünden tetkik edilecek işlemin de sadece “*dosyaya vekâletname sunulmasından*” ibaret olmasının “*hâricen ittılâ*” ve böylece hâsıl olan çelişki konularında, ne derece kuvvetli bir emare teşkil edip etmediğini özenle ele almak gerekirdi. Çoğunluğun görüşü, bu yönden belirsizdir. Muhalefet şerhiyse sadece dosyaya vekâlet sunulmasını, hâricen ittılâ bahsinde “*beyanla*” mukayeseye kâfi görmemiş; öte taraftan ödeme emrinin okunmasıyla tebliğ mazbatasından ve oradaki usulsüzlerden haberdar olmayı aynı ayarda görmemiştir¹⁰⁹.

85. Hâl böyle iken; çalışılan içtihatların ortak noktası, somut olayda her hâlükârda bir usûlsüz tebliğin bulunmasıdır. Bu şartlar altında “*hâricen ittılâ*”, sanki yalnızca usûlsüz tebliğ karşısında sözü edilip sorgulanan bir kurum olarak gelişmiş gözükmetedir¹¹⁰. Bunda bir yanlışlık görülemez. Gelgelelim, -*tıpkı yukarıda değinilen muhalefet şerhinde geçtiği gibi*¹¹¹- elde hiçbir tebliğin bulunmadığı hâlde, aynı emarelere üstünlük tanınıp tanınmayacağı, esasen bir kez daha sorunu, “*yok tebligat/usûlsüz tebligat*” ayırımına ve dürüstlük kuralının uygulama alanına dahil çelişkili davranış yasağı ile anılan 1994 tarihli İçBK'ye¹¹² getirmektedir.

E. SONUÇ YERİNE

86. Borçlunun ödeme emrine yapmış olduğu itirazın alacaklıya tebliği, söz konusu itirazın hükümden düşürülmesiyle ilgili olarak alacaklının başvurabileceği yollar için geçerli hak düşürücü sürenin işletilmesinde, mühim bir rol üstelenmektedir. Önceki kanun değişiklikleri sırasında da alacaklının yapılan itirazdan haberdar edilmesine değer atfedilmiş; daha 3890 s. K değişikliği sırasında, itirazın “*kendisinin*” alacaklıya ulaştırılmasının öneminden bahsedilmiştir. Bu vesileyle Kanunun 64. maddesi hükmü mer'î iken; takip eden yıllarda Kanunun bu kez 59 ve 62. maddelerinden yapılan değişiklikler, dikkat çekici ve bir o kadar da şaşırtıcı tekrarlara yol açmıştır. Bu bağlamda Kanunun 64.

¹⁰⁹ Son dönemde değişen içtihat için bkz. 12. HD., T. 11.3.2025, E. 2025/519, K. 2025/2154, (Lexpera).

¹¹⁰ ÖZBAY, YARDIMCI, s. 120, dn. 263.

¹¹¹ HGK, T. 20.10.2020, E. 2020/19-357, K. 2020/794, (KazancıBB).

¹¹² İçBBGK, T. 24.6.1994, E. 1993/3, K. 1994/2, (Lexpera).

maddesinin bu kez 59 ve 62. maddelerde yapılan sonraki tarihli değişikliklerin ardından hâlâ mer'î [*→zımnen mülga*] olup olmadığı, bugüne değin gözden kaçırılmış sorulardandır.

87. Yaşanan sorunların temelinde, Kanunun 59. maddesi hükmünün işletil(e)memesi yatmamaktadır; *ne* takip alacaklısı, böyle bir tebliğ giderini peşinen yatırmakta *ne* icra dairesi, söz konusu giderin peşinen ikmal edilmemesi nedeniyle takip talebini kabulden imtina etmekte *ne de* takip borçlusu, salt anılan eksiklik karşısında, şikâyet yoluna gitmektedir. Oysa itirazın hükümden düşürülmesi bakımından Kanunun bu kez 78, IV. maddesinden farklı olarak ayrıca ve özel olarak getirilen hak düşürücü süre nizamı, sadece tarafların menfaatleri düşünülerek getirilmiş değildir. Tedricen önce 3890 s. K ile getirilen [o zamanki] madde 67, IV hükmü; takiben 538 s. K ile getirilen [hâlâ da meri] madde 67, I ve 68, I hükümleri, itirazla duran derdest takibin akıbeti hakkında, hak düşürücü süre içinde, alacaklının süratle bir vaziyet almasını gerekli kılmıştır. İtirazın ardından yıllar sonra hâlâ bir “*itirazın iptali*” davasının açılabilir olması, söz konusu kanun değişikliklerinin benimseyip hoş gördüğü durumlardan değildir.

88. Ne var ki, itirazın hükümden düşürülmesi sırasında, söz konusu hak düşürücü sürelerin işlemesi, itirazın alacaklıya “*tebliğine*” bağlanmıştır. Bilinen hâliyle bu tebliğin uygulamada [*usûlsüz dahi değil*] “*hiç*” yaşanmaması, karşımıza “*hâricen ıttılâ*” sorununu çıkartmış; itirazı tebliğ dışında bir vesileyle öğrenmiş; dolayısıyla artık bilen alacaklı için sürenin akıbeti, bir mesele hâlini almıştır. Bu sırada çalışmanın çözümüne çalıştığı sorun ise aslında tıpkı itirazın kaldırılması taleplerinde olduğu gibi bu kez itirazın iptali davası öncesinde müracaat edilmiş arabuluculuk süreci neticesinde, borçlunun itirazına bizzat ıttılâ kespittiği düşünülen/varsayılan alacaklı için söz konusu bir yıllık hak düşürücü sürenin salt tebliğ unsuru gerçekleştirmediği [*→yok tebliğ*] anlamında] gerekçesiyle yine de işletilip işletilmeyeceğidir. Bu soruya itirazın kaldırılması talepleri için müspet yanıt verildiği hâlde bu kez arabuluculuk süreci için menfî yanıt verilmiş olması, şaşırtıcıdır ve tetkike ziyadesiyle değerlidir. Hâl böyle iken, çalışılan konu bakımından üzerinde ihtiyatla durulması gereken yön, alacaklının artık itirazı öğrendiği; ondan haberdar olduğu konusunda ulaşılan sonucun ardında kendi beyanının olmayıp [*karş. Teb. K. m. 32, II*] bu kez yine alacaklıya bağlanan; onunla ilintili, hâricî kimi emare vakıalardan hareketle aleyhinde bir sonuca varılıp varılamayacağıdır. Bu sırada “*hâricen ıttılâ*” altında incelenen durumlarda, yine merkezinde alacaklının olduğu kimi komşu vakıaların ekindeki fiilî karineyle birlikte söz konusu itirazın -*sanki tebliğ edilmişçesine*- öğrenildiğine emare teşkil edip etmediği, tetkik edilmektedir. Lâkin aynı esnada gözetilmesi gereken bir başka özellik ise elde usûlsüz değil; -*ifade edildiği şekliyle*- bir “*yok tebliğ*” durumunun bulunmasıdır.

89. Ulaşılan kazaî neticenin tahlili sırasında, takip edilen metodoloji, iki cepheli olmuştur. Çalışmada önce cüz’i icrada, “*hâricen ıttılâ*” bahsinde, bilhassa ödeme emrine yapılan itirazla ilgili kazaî içtihat ele alınmıştır. Oysa cüz’i icrada “*hâricen ıttılâ*” meselesi, aşına olunan bir durumdur ve usûlsüz tebliğiyle ilgili olarak Teb. K. m. 32, II’nin yorumu sırasında, hâricen ıttılâ teşkil eden durumlarla evvelce de meşgul olunmuştur. Ne var ki, ödeme emrine yapılan itirazın alacaklıya ulaştırılmasında sorun, usûlsüz tebliğ değildir. Bu hâlde itiraz, alacaklıya “*hiç*” tebliğ edilmemektedir;

bir başka ifadeyle elde *-ifade edildiği şekliyle-* bir “*yok tebliğ*” durumu söz konusudur. Bu ayrım, sorunun çözümünde *kanımızca* bir değişikliğe yol açmayacaksa da kazaî içtihadın takındığı *-bir istisna hariç-* menfî tutumun ardında, bu ayrımın olduğunu *da* görmek gerekir. Öte taraftan aynı menfî görüş bakımından bu kez “*açık kanun hükmü*” gerekçesi de ileri sürülmekle birlikte bunun bilhassa metodolojik açıdan -ve özellikle *ilkine nazaran-* tatminkâr neticelere elvermediği ortadadır.

90. Öncelikle aynı “*açık*” kanun hükmü, bu kez en geç itirazın kaldırılması taleplerinden itibaren bir yıllık hak düşürücü sürenin işletilmesine mâni olamamıştır. Şu hâlde yine sözü edilen “*açıklık*”, neden şimdi arabuluculuk süreçleri için de en geç anlaşmazlık tutanağının imzalanmasından itibaren bir yıllık sürenin işletmesine mâni olsun? Bu soruya verilebilecek menfî cevabın tek gerekçesi, *olsa olsa* itirazın [içeriğinin] hâricen öğrenilmesi/*ittılâ* konusunda, itirazın kaldırılması talepleriyle arabuluculuk sürecinin aynı ölçütleri, standartları karşılamaması olabilir ki, bu da şimdiye kadar ne iddia edilmiş ne de çalışılmış bir konudur. Esasen anlaşmazlıkla sonuçlanan müzakerelerin odağında, itirazın içeriğinin/sebeplerinin olmasından başka bir ihtimâl bulunmadığına göre itirazın kaldırılması talepleriyle ilgili varılan sonuçtan bu sırada sapılmasını gerektiren bir nedene ulaşmak güçtür¹¹³.

91. İkinci olarak, normatif düzeydeki açıklıktan kasıt, olsa olsa normun metniyle alâkalı olabilir. Oysa “*hükmün*” ne olduğu ise eldeki kanun metninin farklı yöntemlerle yorumuyla ortaya çıkacaktır. Farklı yorum yöntemlerinin birlikte tatbiki ve bunların verdiği neticelerin karşılıklı olarak tahliliyle içlerinden birinin diğerlerine nazaran tercihine çalışılması dururken, yalnızca metin duvarına takılmanın isabet derecesi, hayli düşüktür. İlginçtir, tek açılı bu yorum yöntemi neticesinde, düzenlemenin gayesi hakkında da farkında olmadan temelsiz bir zanna ulaşılmaktadır. Normda geçen “*tebliğ*” mekanizmasının “*hâricen ittılâ*” dışladığı neticesi, aynı normun tahdidi bir yapıda olduğu ve aksiyle kanıt neticesinde bir başka hâlin asla geçerli olamayacağı anlamını taşıırken lâfzın sığılığı dışında buna elverir elde hiçbir malzemenin olmaması, tetkike fazlasıyla değerlidir. Şu hâlde olsa olsa sadece metnin/*lâfzın* açıklığından söz edilebilir ki, somut olayda onun dahi belirsiz, meşkûk kaldığı yönler vardır. Söz gelimi, bugüne kadar gözden hep uzak kaldığı şekliyle aslında “*neyin*” tebliğinin gerektiği sorusu dahi eldeki metnin çekişmeden ârî olmadığını bizlere göstermektedir. Gerçekten de Kanunun 62, II. maddesi, bir “*muhtıranın*”; bu kez 67, I. maddesi ise “*itirazın*” tebliğinden söz etmektedir. Normun tarihî yorumu ise 1965 yılından bu yana muhafaza edilmiş, “*muhtıra*” lehindeki değişikliğin son derece bilinçli olduğunu; hatta Kanunun 67, I. maddesininse bu değişiklikle birlikte tatbikinin gerektiğini, göstermektedir. İlginçtir, bu tarihî malzeme, Kanunun 62, II. maddesi gibi bugüne kadar göz ardı edilerek yokmuş gibi davranılmış ve onun yerine “*itirazın kendisinin*” alacaklıya ulaştırılması üzerinde durulmuştur.

92. Aynı şekilde “*tebliğle*” alâkalı hükmün gayesinin yalnızca alacaklıyı korumak olduğunu söylemek de hiç kolay değildir. Getirilen hak düşürücü sürenin muhatabı olan alacaklı nezdindeki ağır neticeleri, göz ardı edilemez. Lâkin aynı târihî malzeme, “*tebliğ*” mekanizmasının yalnızca bu ağır

¹¹³ Aynı yönde bkz. DİRENİSA, KÖROĞLU, s. 2559.

neticeleri dengelemek için getirilmediğini, açıklıkla ortaya koymaktadır. Tam aksine söz konusu hak düşürücü sürenin “*sûratle*” işleyebilmesi, itirazla duran derdest icra takibinin bir an evvel vuzuha kavuşması, çalışma içinde ele alınan tüm yasama değişikliklerinin ortak gayesi olmuştur. Bir başka anlatımla icra takibi yaparak hakkını aramayı seçen alacaklının adeta tedip edilerek disipline edilmesi, en az aynı alacaklının hak düşürücü süreye karşı korunması kadar kıymetli bir gerekçe teşkil etmiştir. Hak düşürücü sürenin bir diğer -*aslında temel*- işlevi de zaten bu niyetle alâkalıdır. Bu sırada sürenin çalıştırılmasında, “*tebliğ*” mekanizmasının düzenlenmesi ise en tabîi olandır. Gelgelelim, düşme tehlikesi altındaki “*hakkın*” aslında ne olduğu sorusuna yanıt ararken (*karş.* m. 67, IV) bilhassa “*kavramlardan*” gayrı özdeki “*menfaatin*” [→değerin] ne olduğunun tayini ve “*menfaatler dengesinin*” yerli yerinde tesisi¹¹⁴, bugüne değin atlanmış bir başka metodik aşama olmuştur.

93. *Hâl böyle iken*; “*tebliğ*” ile husule gelen neticenin [=bilgilenmenin] hâricen ve bir başa vesileyle gerçekleşmeyeceği ne söylenebilir ne de hukuken bunların göz ardı edilmesi yoluna gidilebilir. Bu sırada sözü edilen ve kazaî içtihatça göz ardı edilen tarihî malzemenin “*tebliğ*” konusunda metodik bir hasislik içinde olduğuna denk gelinmemiştir. Hak düşürücü sürenin bir an evvel işletilebilmesi için elden gelen ne varsa onun düzenlenmesine çalışılırken baştan *ne* alacaklının bu *tebliğ* giderini yatırmayabileceği (m. 59, I) *ne de* aynı alacaklının söz konusu itiraza bu kez hâricen vakıf olabileceği öngörülmüştür. Buna gerek de yoktur. Yapılacak yorum ve gereğinde *kıyas* neticesinde, “*tebliğ*” mekanizmasının hukuken bahsettikleri her ne ise onların somut olayda da meydana geldiğinin tespiti, hak düşürücü sürenin işletilmesinde yeterli ve gerekli olmalıydı. Bu sırada dürüstlük kuralının ve çelişkili davranış yasağının da normun somut olaya tatbikinde, *düzeltilici/genişletici* yönde bir işlevi bulunmalıydı.

94. Şu hâlde yapılacak yorum bakımından esas olan, itiraza “*hâricen ıttılâ*” bahsinde yaşananların itirazın *tebliği*yle aynı ayarda olup olmadığının; aynı kalite standartlarını karşılayıp karşılamadığının tespitidir. Bu bağlamda *tebliğ*in “*itiraza tam olarak muttali*” olmanın yegâne yolu olduğunu düşünmek de hatalıdır. Esasen hiçbir *tebliğ* metodunun böyle bir işlevi ve neticesi olamaz. Gerçekten de *tebligat*, *tebliğ* konusuna ıttılâ kespedit vakıf olabilmek; onu idrak edebilmek bakımından sadece *elverişli-amaca uygun* tedbirleri içerebilir¹¹⁵. *Tebligat*, muhatabına *tebliğ* konusunu öğrenebilmek için imkân hazırlar ve bu sırada söz konusu imkânın -*nasıl*- hazırlandığını belgeler. *Tebliğ* zarfının muhatap yerine kanunen ilgili görülen bir başka kişiye veya muhtara bırakıldığı hâllerde (örneğin *bkz.* *Teb. K. m.* 16, 17, 21) muhatabın *tebliğ* konusuna her halükârda ıttılâ kespettiğini, *ancak* varsayabiliriz. Dolayısıyla esas olan, “*tam olarak ıttılâ kesp etmek*” değil; muhataba bu imkânın verilip verilmediğidir. Kaldı ki, şayet *tebliğ* edilecek olan “*itiraz*” değil de sadece “*muhtura*” ise o hâlde zaten itiraza “*tam olarak muttali olma*” görüşü, tümüyle çökecektir. Şu hâlde çalışılması gereken esas mesele,

¹¹⁴ ANTALYA, s. 604 vd., SEROZAN, s. 190-191.

¹¹⁵ ÖZEKES, s. 99-100.

“*hâricen ıttılâ*” bahsinde yaşananların şayet bir tebligat yapılmış olsaydı husule gelecek varsayım la aynı ayarda olup olmadığını tespit etmekten ibarettir.

95. Hâricen ıttılâ konusunda da aslında tıpkı tebligatta olduğu gibi emarelerden yararlanılmaktadır. Örneğin muhtara bırakılan tebliğ zarfıyla birlikte (Teb. K. m. 21, I) muhataba yine de bir tebliğin yapılmış olduğu varsayımını, kanun düzenlerken; “*hâricen ıttılâda*” bir yandan emare vakıayı fiilî karinelerle desteklemekte; diğer yandan da aksinin ileri sürülmesine dürüstlük kuralı gerekçesiyle karşı çıkmaktayız. İtirazın kaldırılmasını zaten talep etmiş/*edebilmiş* bir alacaklı için bu kez itirazın iptali davasına ait hak düşürücü süreyi, borçlunun itirazı alacaklıya tebliğ edilmediği gerekçesiyle işletmemenin nedeni, ancak metin duvarının ardında, *kavram çekirdeğine* sıkışmış (!) bir mantık olabilir. Oysa itirazın kaldırılması amacıyla yapılan başvuru, bir emare vakia olarak borçlunun itirazına alacaklı tarafından vakıf olduğunu, itirazın önceden ve hâricen -yani *tebliğ dışında*- bir vesileyle zaten öğrenildiğini göstermektedir. Aksi hâlde itirazın kaldırılması dilekçesinin nasıl yazılabilmiş olduğuna aklî ve mantıkî ölçülerde bir izahat getirmek, kolay değildir. Eş deyişle bu tabîî çıkarım, itirazın ne olduğu bilinmeden itirazın kaldırılması dilekçesinin yazılamayacağından; aksinin aynı ölçüde imkansızlığından ileri gelir. Bu bağlamda, *delilleri* ve *konusu* hariç, itirazın kaldırılması başvurusuyla itirazın iptali davasının *sebepleri* arasında da bir fark bulunamaz. Şu hâlde böyle bir alacaklı için itiraza *ıttılâ* [→*itirazın öğrenilmesi*], bir emare vakia olarak itirazın kaldırılması talebiyle ispatlanmış olmaktadır ki, bunun örneğin itirazın muhtara veya daimî çalışana bırakılmış olmasından (Teb. K. m. 13, 17, 21, I) daha az güvenli olduğunu iddia etmek, güçtür. Alacaklının kendinden sadır olan bir beyanı/eylemi bulunmadığı sürece emarelerden hareketle onun aleyhinde ulaşılabacak bir sonuç için güvence arayışına girmek ne kadar isabetliyse de bunun, aksi hâlde vuku bulacak bir tebliğ işleminden ne daha sert ne daha ağır olması gerekir. Yine örneğin icra takip dosyasında, bir diğer ihtiyari takip arkadaşı aleyhinde talepte bulunan alacaklı için o sırada ödeme emrine itiraz etmiş takip arkadaşı borçlunun itirazından da haberdar olup olmadığı hakkında yapılacak değerlendirme, bu mantık üzerine inşa edilmelidir. İlginçtir, kazaî içtihat, bu son örnekte, alacaklının yapılan itiraza ıttılâ kesp etmiş ol(a)mayacağı; zira alacaklı nezdinde yaşananın itiraz “*metnine*” vukufiyet için yeterli olmadığı sonucuna varırken; bu kez borçlu vekilinin dosyaya vekâletname sunmaktan ibaret işlemi karşısında, -*tebliğ edilemeyen*- ödeme emrine yönelik ıttılâ, mümkün görmüştür.

96. Şayet tebliğ edilecek olan itiraz metni ise tebliğin bu metnin muhatapça ıttılâna/öğrenilmesine hizmet ettiği gerçeği karşısında, emarelerle hâricen gerçekleştiği düşünülen ıttılân da bu metne ulaşabilmekle alâkalı olduğu kabul edilmelidir; dolayısıyla kazaî içtihadın “*itiraz edildiğine*” değil; “*itiraza*” “*tam olarak muttali olunması*” yönündeki ölçütü¹¹⁶ [şimdilik] isabetsiz görülemez. Lâkin tebliğ dışında *hâricen* gerçekleşen ve anılan yöndeki ıttılâa delalet eden emarenin anılan kriteri karşılayıp karşılamadığını tahkik etmeden eldeki metne körü körüne itaat edilmesini

¹¹⁶ Aynı yönde bkz. KUKO SchKG-Malacrida/Roesler, Art. 76, Rn. 3; SK SchKG-Vock/Aepli-Wirz, Art. 76, Rn. 2; BSK SchKG I-Bessenich, Art. 76, Rn. 1-2.

isabetli bulmak da kolay değildir. Arabuluculuk müzakeresinin (a) tarafları, (b) bu yola bizzat alacaklı tarafından başvurulmuş olması; (c) başlatılan bir icra takibinin ardından açılacak iptal davası öncesindeki (örneğin bkz. TTK m. 5/A, I) bir zorunluluğun ikmaline yönelik olması ve (d) nihayetinde arabuluculuk sonuç tutanağının [→anlaşmazlık tutanağının] yapılan icra takibiyle borçlunun itirazlarına yönelik kaçınılmaz içeriği gibi hususlar birlikte değerlendirildiğinde; müzakere edilen *-edilmesi gereken-* hususun temelde borçlunun itirazları olduğu konusunda hiçbir şüphe bırakmamaktadır. Şu hâlde, itirazın iptali davası öncesinde ödeme emrine yapılan itirazla ilgili olarak hak düşürücü süre yönünden zorunlu görülen “*idrâkât-ı beşerin*” tebliğ dışında bir başka yolla temin edildiği, görülmektedir¹¹⁷. Maddi gerçeğin bu yönünün göz ardı edilmesi ve alacaklının itirazdan bihaber bırakıldığı gerekçesiyle her ne zaman başvurulursa itirazın iptali davasını süresinde kabul etmenin bilhassa çelişkili davranış yasağı karşısında kabulü güçtür. Kazaî içtihadın hâricen ıttılâ bahsinde, itirazın kaldırılması talebi yönünden gözettiği her ne ise arabuluculuk başvurusu sırasında da aynılarının geçerli olduğu sonucuna varmak, güç olmamalıdır. Bir kez tüketilen kıyas yolunun bir kez daha tüketilmesinin önündeki yegâne engel, metnin “*mefhum-u muhalifinden ileri gelen*” yorumu değil; ancak kıyasa dair asgari şartların¹¹⁸ somut olay özelinde gerçekleşmemiş bulunması, olabilir. Bu yönden de itirazın kaldırılması ile arabuluculuk süreci arasında bir uygunsuzluk bulunamaz.

97. Metnin *-savunduğumuz gibi-* dürüstlük kuralı altındaki düzeltici yorumuyla varılan neticenin hak düşürücü süreyle adeta sıkıştırılmış alacaklının aleyhinde olması, kazaî içtihadın genel olarak takındığı tutumun aksine menfaatler dengesi yönünden de sorunlu bulunamaz. Zira alacaklının öncelikle Kanunun 59, I. maddesiyle peşinen ve bilhassa kendisine yüklenmiş mâlî külfetin gereğini yerine getirmediği, sabittir¹¹⁹. Bu sırada icra müdürlüğüne Teb. K. m. 5, II hükmünün de neden işletilmediği, teorik değil; olsa olsa pratik bir sorundur. Öte yandan alacaklı, ilk elden mahkemeler önünde dava açmak yerine bir icra takibi başlatarak icra takip düzeninin gereklerine adeta peşinen razı olmuştur. Derdest bir davanın yıllara sâri takipsiz bırakılması (karş. HMK m. 150) mümkün olmadığı hâlde aynı durumun derdest icra takipleri bakımından mümkün ve caiz görülmesi, düşünülemez¹²⁰. İtirazın hükümden düşürülmesi yönünden getirilen hak düşürücü süreleri (m. 67, I; 68, I), Kanunun 78, IV maddesi hükmüyle de birlikte değerlendirdiğimizde; genel düzenleme kurgusunun zaten alacaklının aleyhinde olduğu görülmektedir. Anılan sürenin uzamasına yol açabilecek bir yorum, kanunun kurguladığı bu dengeyle uyumlu olmayacaktır. Bu vesileyle yukarıda, Kanunun 78, IV. maddesiyle ilgili olarak örneğin Kanunun 67, I. maddesinin yanında ayrıca, müstakillen varlığını koruduğu ve fakat

¹¹⁷ Bilhassa birlikte uygulanması beklenen SchKG Art. 76 ve 34 hükümlerinin yorumlanması sırasında (özel norm olarak karşı. SchKG Art. 64) özellikle bkz. BGE, 2.9.2011, 5A_408/2011, § 2.2. Tebliğin “*belgelendirmeye*” ilgili kısmının ispatla alakalı olduğu, eldeki düzen hükmünün tebliği tek başına geçersiz kılmadığı; “*bilgilenmenin*” bir başka şekilde de sağlandığı ve bunun da ayrıca ispatlandığı hâllerde tebliğin yine de yapılmış sayılabileceğine ilişkin bkz. BGE 54 III 246, 248 § 3; BGE 101 III 65, § 5; BGE 112 III 81, § 2b. Yine tebliğ işlemindeki usûlsüzlüğün ikmal edilerek tamamlandığı bir hâlde artık kanuna aykırılıktan söz edilemeyeceğine ilişkin bkz. BGE, 21.11.2012, 5A_564/2012, § 2.1

¹¹⁸ Özellikle bkz. SÖZER; s. 206.

¹¹⁹ Aynı yönde bkz. DİRENİSA, KÖROĞLU, s. 2559.

¹²⁰ Ayrıca bkz. GÖRGÜN, BÖRÜ, KODAKOĞLU, s. 156.

somut olay bakımından, genel kabulün aksine artık bir “yenileme talebine” imkân vermeyip doğrudan takibin düşmesine yol açtığı şeklinde muhalif bir üçüncü bir görüşe yer verilmiş ve tartışmaya açılmıştır. Öte taraftan Kanunun 20. maddesinin aksine ve aslında ondan çok daha ağır ve vahim düzeyde, alacaklının kendi aleyhindeki hak düşürücü süreyi, (a) yatırması yine kanunen kendisinden beklendiği hâlde yatırmadığı tebliğ masrafı sayesinde, (b) tek başına ve (c) kendi lehinde uzatabilmesine göz yummanın isabetli bir yorum şekli olduğu savunmak, güçtür.

98. Hâl böyle iken; “*hâricen ittılâ*” konusunda gerek itirazın kaldırılması talebinin gerekse 1994 tarihli İçBK’nin özel bir yerinin olduğunu; bunun dışında söz konusu kuruma temelde “*usûlsüz tebliğ*” hâlinde müracaat edildiğini; oysa çözümüne çalıştığımız mesele bakımından elde hiçbir tebliğin olmadığını yani bir “*yok tebliğ*” durumu ile karşı karşıya kalındığını, tespit etmek gerekir. Konunun değinilen bu son yönü, çalışma alanımızın sınırlarının dışındadır ve fakat onunla da kesişmektedir. Söz konusu kesişmeye, yukarıda temas edilen bir muhalefet şerhinde, özel olarak yer verilmişti. Bu vesileyle yine temas edilen kazaî içtihadın “*hâricen ittılâ*” hayli müsamahakâr karşılayan kararlarının ardında hep bir “*usûlsüz tebliğ*” durumunun olduğu da çekişmesizdir¹²¹.

99. Ne var ki, “*yok tebliğin yokluğu*” olarak kısaca ifade etmeye çalıştığımız görüşün de dayanakları bulunmaktadır. Yeri gelmişken; “*yok tebliğ*” ile bir küme hadiseden bahsedilmekle birlikte hepsinin aynı özellikleri taşıdığını söylemek de güçtür. Söz gelimi, faksla veya iadeli taahhütlü mektupla yapılan bildirim gibi vekil yerine muhatap olarak müvekkile yapılan tebligat da “*yok tebliğ*” olarak vasıflandırılabilmiştir¹²². Bu kez çalışma konusu olayın diğerlerinden farkını ortaya koyabilmek için “*yok tebliğ*” yerine “*hiç tebliğ*” tabirini kullanmayı yeğliyoruz. Zira bu durumda, elde hiçbir türde “*yazılı*” bildirim bulunmamaktadır.

100. Sorunun hukuken tahliline gelince; özetle

- a. Teb. K. m. 32, II karşısında “*yok/hiç/usûlsüz tebliğ*” ayrımının vârit olmaması gerektiği;
- b. zira bir kez daha lâfzın aksine “*usûlsüz tebliğ*” ile deyim yerindeyse “*hiç tebliğ*” arasında muhatap nezdinde asla bir farkın olmadığı; eş deyişle tebliğin “*belgelendirme*” unsuru bakımından söz konusu belgelendirmede bir usûlsüzlük olmasıyla “*herhangi bir*” belgelendirme faaliyetinin olmaması arasında muhatap yönünden bir ayrımın bulunmadığı; zira her hâlükârda muhatapın tebliğ konusundan bihaber olduğu/kaldığı/bırakıldığı;
- c. şu hâlde Teb. K m. 1 hükmüne aykırı olarak bir tebliğ işleminin “*yapılmamasının*” da esasen “*usûlsüz*” olduğu; dolayısıyla “*usûlsüzlüğün*” yeri geldiğinde “*yok tebliğ*” için kullanılan durumları da pekâlâ kapsayabileceği;

¹²¹ Ayrıca bkz. ÖZBAY, YARDIMCI, s. 119-120; BİLGİN, s. 491, 496.

¹²² Ayrıntısı için bkz. MUŞUL, s. 572, 575; ÖZBAY, YARDIMCI, 120; ALBAYRAK, s. 61; GÜNEŞ, s. 223.

- d. “*bilgilenme+belgelendirme*” unsurları arasında hiçbir ayrım yapılmadan her ikisinin de tebliğin kurucu unsuru olarak değerlendirilmesinin isabet derecesinin düşük olduğu; zira muhatapça “*bilinmeyen/öğrenilmemiş*” bir durum karşısında hiçbir belgelendirmenin olmayışı ile olanın eksik/hatalı olması arasında yaratılan farkın sun’î kaldığı;
- e. öte taraftan Teb. K. m. 32, I karşısında beyanı beklenen ıttılân tebligat işlemindense [→*belgelendirmedense*] “... *tebliğe*...” yani tebliğ konusuna yönelik olduğu; şu hâlde [*hiç*] belgelendirilmemiş tebliğ konusuna bir vesileyle kespedilen ıttılâ ile de asıl gayenin [→*bilgilenmenin*] her hâlükârda temin edildiği; böylece “... *yapılmış olsa bile*...” lâfzına dar bir anlam vermektense “*Tebliğ usulüne aykırı*...” yapılmış olsa bile ifadelerine daha gerçekçi bir anlam yüklenerek belgelendirmenin “*hiç*” gerçekleşmediği yani yeri geldiğinde “*yok/hiç tebliğ*” hâllerinde de tebliğ konusuna -*kanaat getirilmiş*- ıttılân geçersizlik hâlini ortadan kaldırdığı; bu hâlde tebligat rejiminin temel işlevi olan “*emniyetli/denetlenebilir bir bilgilenmenin*” ayrıca belgelendirilmesine artık gerek bulunmadığı

iddia edilebilir. Tam da bu noktada kazaî içtihat, aslında sadece “*beyanı*” esas alan bir varsayımın olduğuna bakmaksızın muhatap aleyhinde “*hâricen*” [→beyan dışı] ıttılân kapısını açmış; muhatabın beyanı her ne yönde olursa hâricen ıttılâa delalet eden emareler karşısında ilgili süreyi, çok daha önceden başlatılabilmektedir. Oysa yapılan, kanun metninin dürüstlük kuralı altında bu kez teleolojik redüksiyona tabi tutularak düzeltilmesinden başka bir şey değildir. Muhatabın beyanından evvel yapılamayan tebliğin *bilgilenme* unsurunun gerçekte zaten ikmal edilmiş olduğunun tahkik edilerek anlaşılması hâlinde, maddi gerçeğe çelişen beyana yani aslında örtülü bir boşluk içeren normun lâfzına itibar edilemeyeceği gibi beyan hakkının dürüstlük kuralına aykırı kullanıma da göz yumulamaz¹²³. Bu sırada, tebliğin *belgelendirme* unsurundaki nakîsanın ne içeriği ne mahiyeti önem arz eder. Bütün bunlar, deyim yerindeyse “*hiç tebliğ*” için de geçerlidir. Tebliğin özündeki “*bilgilendirme*” unsuru, her nasılsa tecelli etmekle artık “*belgelendirme*” unsuruna kurucu etkiyle bakılamaz¹²⁴. Yukarıda sözü edilen ve genelde gözden kaçırılan 1994 tarihli İçBK’nin önemi burada yatmaktadır. Tekraren muhatabın *bilgilenmediği* [veya her nasılsa bilgilendiği] bir hâlde, *belgelendirme* unsurundaki noksanın büyüklüğü; hatta böyle bir belgenin yokluğu yönünden ayrım yapılamaz. Lâkin “*belgelendirilmemiş bilgilenmek*” bakımından hâricen ıttılân tecelli edip etmediğinde de hayli ihtiyatlı olmak gerekir. Zira en az *belgelendirme* unsuru kadar “*tebliğin konusu*” da muhatabın yapılacak tebliğ üzerine kullanacağı hakkı bakımından önem arz eder. Şu hâlde hâricen ıttılâ ile bir tebliğin olduğundan ziyade neyin tebliğ edilecek olduğuna ilişkin vukûfiyet, önem kazanmaktadır ki, Teb. K. m. 32, I’de sözü edilen “... *tebliğe muttali* ...” olmak da böyle bir anlam içermektedir.

¹²³ SÖZER, s. 102; SEROZAN, s. 214.

¹²⁴ İlginçtir, bu yönde ayrıca bkz. KUKO SchKG-Möckli, Art. 34, Rn. 4; BSK SchKG I-Nordmann, Art. 34, Rn. 5-7.

101. Dolayısıyla zaten ödeme emrine yapılan itirazın kaldırılması talebinde bulunmuş alacaklı için aslında aynı itirazın “hiç” tebliğ edilmemiş olması, bu kez itirazın iptali davası açabilmek yönünden bir engel teşkil etmekte midir? Yine arabuluculuk sırasında, müzakere ettiği alacağına ve dolayısıyla ona karşı yapılan itiraza karşın alacaklının aynı itirazdan itirazın iptali davasını açabilecek ölçüde - *yapılmayan tebligat nedeniyle*- henüz *bilgilenmemiş* olduğu söylenebilir mi? Bu gibi soruların *hâricen uttlâ* bahsinde geçen diğer tüm olaylarda olduğu gibi tetkiki pekâlâ mümkün olup esasen eldeki *emarenin* böyle bir idrake -*tıpkı bir tebliğ işleminde olduğu kadar*- elverip vermediği sorgulanmalıdır.

KAYNAKÇA

- AKYOL, Ş. (2006). Dürüstlük Kuralı ve Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı. (2. b.). İstanbul.
- ALBAYRAK, H. (2021). Tebligat Hukuku. Ankara.
- ANSAY, S. Ş. (1960). Hukuk İcra ve İflâs Usulleri. (5. b.). Ankara.
- ANTALYA, G. (2021). Hukuk Metodolojisi. C. II. Ankara.
- ARSLAN, R., YILMAZ, E., TAŞPINAR AYVAZ, S., HANAĞASI, E. (2025). İcra ve İflâs Hukuku. (11. b.). Ankara.
- AŞIK, İ., ORUÇ, Y., TOK, O., SAÇAR, Ö. F., AŞİT, R. (2025). İcra ve İflâs Hukuku, (4. b.). Ankara.
- Basler Kommentar zum Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs, (2010). eds. Staehelin A.; Bauer T.; Staehelin D.; Basel. (BSK SchKG/Yazar Adı).
- BELGESAY, M. R. (1949). İcra ve İflâs Kanunu Şerhi, 2 nci Tabı, II Metinler ve İzahı. İstanbul.
- BELGESAY, M. R. (1948). İcra ve İflâs Kanunu Şerhi, Sentetik izah, I İcra. (2. b.). İstanbul (Sentetik İzah).
- BİLGİN, M. (2019). Tebligat Hukuku (2. b.). Ankara.
- BULUT, U. (2021). Takibe İtiraz Edilmesi Hâlinde Haciz Talep Etme Süresi. İHM 80(1), 1-24.
- ÇAĞA, T. (1976). Ödeme Emrine İtirazın İptali davasına Dair. BATİDER, VIII (3), 21-31.
- DEYNEKLİ, A., KISA S. (2013). İtirazın İptali davaları. (3. b.). Ankara.
- DİRENİSA, E., KÖROĞLU, A. (2025). Arabuluculuk Sürecinin İtirazın İptali Davasındaki Sürenin Başlamasına Neden Olup Olmadığı Hususu, Prof. Dr. Baki Kuru Anısına Armağan, C. III, İstanbul, 2548-2560.
- EDİS, S. (1993). Medeni Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri, (4. b.). Ankara.
- GÜNEŞ, B. D. (2016). Tebliğ Yokluğu. İÜHFM, LXXIV (1). 222-231.
- GÖRGÜN, L. S., BÖRÜ, L., KODAKOĞLU, M. (2025). İcra ve İflâs Hukuku, (6. b.). Ankara.
- GÖZLER, K. (2025). Hukuka Giriş. (22. b.). Bursa.
- İŞİK, M. (2025). Tebligatın Yokluğu ve Usulsüz Tebliğ. Olaylarla Tebligat Hukuku, MERİÇ N/ARSLANPINAR TAT T/İŞİK M/KORKMAZ ÇETİN N/ÖZKAN B., (4. b.). İstanbul.
- Kommentar zum Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs, SchKG, (2017). Herausgeber, Jolanta Kren Kostkiewicz, Dominik Vock. 4. Aufl. (SK SchKG/Yazar Adı).
- KÖYMEN, H., OLGAÇ, S. (1960). Kazaî ve İlmî İçtihatlarla Türk İcra ve İflâs Kanunu ve İlgili Mevzuat, İcra -İflâs, İki Cilt Bir arada. İstanbul.
- KURU, B. (1988). İcra ve İflâs Hukuku. C. 1. İstanbul.
- KURU, B. (2013). İcra ve İflâs Hukuku, El Kitabı (2. b.). Ankara (El Kitabı).
- KurzKommentar-SchKG (2014). Herausgeber Daniel Hunkeler. 2. Aufl. Basel. (KUKO SchKG/Yazar Adı).
- MUŞUL, T. (2018). Tebligat Hukuku. (7. b.). Ankara.
- ÖZBAY, İ., YARDIMCI, T. (2025). Tebligat Hukuku. (4. b.). Ankara.

- PEKCANİTEZ, H., ATALAY, O., SUNGURTEKİN ÖZKAN, M., ÖZEKES, M. (2025). İcra ve İflâs Hukuku, Ders Kitabı. (12. b.). İstanbul.
- PEKCANİTEZ, H., SİMİL, C. (2017). İcra-İflâs Hukukunda Şikâyet. (2. b.). İstanbul.
- POSTACIOĞLU, E. İ. (1982). İcra Hukuku Esasları. İstanbul.
- POSTACIOĞLU, E. İ. (1987). İcrada İnkâr Tazminatı Üzerine Düşünceler ve Bazı İhtilaflı Noktalar. BATİDER, IX (4), 951-970 (İnkâr Tazminatı).
- SEROZAN, R. (2024). Hukukta Yöntem-Mantık. (3. b.). İstanbul.
- SÖZER, N. (2025). Hukukta Yöntembilim, Yorum Yönetmeleri, Hukuk Oluşturma Yöntemleri (Yargıç Hukuku). (8. b.). İstanbul.
- TARIM, B. K. (2024). İcra ve İflas Hukukunda Tebligat. Ankara.
- ÖZEKES M. (2003). Medeni Usul Hukukunda Hukuki Dinlenilme Hakkı. Ankara.
- UYAR, T. (2008). İcra ve İflâs Kanunu Şerhi, C. 3, İİK 43-67. (4. b.). Ankara.
- ÜSTÜNDAĞ, S. (2004). İcra Hukukunun Esasları, İstanbul.
- YILDIRIM, M. K., DEREN-YILDIRIM, N. (2025). İcra ve İflâs Hukuku. (9. b.). İstanbul.
- YILMAZ, E., ÇAĞLAR T. (2013). Tebligat Hukuku (6. b.). Ankara.